

ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет хімії, екології та фармації
Кафедра органічної хімії та фармації

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

З "ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЕКОНОМІКИ ФАРМАЦІЇ"

для здобувачів освіти
спеціальності 226 "Фармація, промислова фармація"

УДК 615.12:658:339.(075.8)

*Затверджено на засіданні кафедри органічної хімії та фармації ВНУ імені Лесі Українки
Протокол № 4 від «05» грудня 2022 р.*

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою ВНУ імені Лесі Українки
Протокол № від «15» лютого 2023 р.*

Автори-укладачі:

- к.фарм.н, **К.І. Сметаніна**, доцент кафедри органічної хімії та фармації ВНУ ім. Лесі Українки;
- **М.І. Півнюк**, заслужений працівник фармації України, старший викладач кафедри органічної хімії та фармації ВНУ ім. Лесі Українки

Рецензенти:

- І.П. Вараніцька – заступниця начальника Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками у Волинській області, спеціаліст вищої категорії з "Організації і управління фармацією";
- к.хім.н. Н.Ю. Сливка - доцент, завідувач кафедри органічної хімії та фармації ВНУ ім. Лесі Українки

Методичні рекомендації для практичних занять з "Організації та економіки фармації» для здобувачів освіти спеціальності 226 "Фармація, промислова фармація" / уклад. К.І. Сметаніна, М.І. Півнюк. Луцьк, 2023. 173 с.

Методичні рекомендації з організації та економіки фармації побудовані за силабусом ОК «Організація та економіка фармації», повністю структуровані відповідно до вимог освітньої програми і передбачають навчання здобувачів освіти певним компетентностям та навичкам практичної роботи.

Рекомендовані студентам У курсу навчання за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація» другого (магістерського) рівня для практичної роботи на заняттях.

УДК 615.12(075.8)

© Сметаніна К.І., Півнюк М.І., 2023

© Волинський національний університет імені Лесі Українки,
2023

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

К-ть год.

Модуль 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення

1	Основні принципи організації фармацевтичного забезпечення населення. Національна лікарська (фармацевтична) політика	2
2	Інформаційне забезпечення підприємств та організацій фармацевтичної галузі	2
3	Організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно вимог Належної аптечної практики (GPP)	2
4	Організація безрецептурного відпуску ліків	2
5	Організація рецептурного відпуску ліків	2
6	Правила визначення вартості (таксування) екстемпоральних лікарських препаратів.	2
7	Облік рецептури. Контроль практичних навичок №1	2
8	Порядок обігу в аптечних закладах ЛЗ, що містять контрольовані речовини Організація обліку окремих груп (наркотичних, психотропних, прекурсорів, отруйних, сильнодіючих) лікарських препаратів.	2
9	Організація системи забезпечення якості ліків та фармацевтичних товарів	2
10	Організація роботи аптеки з товарними запасами	2
11	Організація роботи оптової фармацевтичної фірми та аптечного складу	2
12	Організація зовнішньоторговельної діяльності аптечних (фармацевтичних) підприємств. Контроль практичних навичок №2	4

Модуль 2. Системи обліку у фармації

13	Система обліку та звітності в аптечних закладах	2
14	Бухгалтерський облік як інформаційна система в аптечних закладах	2
15	Облік руху товару в аптечних закладах	2
16	Облік руху ТМЦ. Облік основних засобів та нематеріальних активів у аптечних закладах	2
17	Облік руху грошових коштів в аптечних закладах. Контроль практичних навичок №3	4
18	Форми та системи оплати праці та організація обліку заробітної плати в аптечних закладах	2
19	Організація інвентаризації товарно-матеріальних цінностей в аптечних закладах	2
20	Первинна внутрішньогосподарська звітність аптечних закладів. Державна статистична звітність	2
21	Фінансова звітність суб'єктів господарювання у фармації. Контроль практичних навичок №4	2

Модуль 3. Основи економіки у фармації

22	Роль та місце фармацевтичної економіки у системі наукового знання, її зв'язок з іншими галузями знань	2
23	Характеристика економічних показників торгово-фінансової діяльності аптечних закладів	2
24	Аналіз фінансово-господарської діяльності аптечних закладів	2
25	Планування діяльності аптек (фармацевтичних фірм)	2
26	Основні принципи й методи формування системи цін на лікарські засоби	2

27	Оподаткування аптечних закладів	2
28	Фінансово-кредитна система в умовах ринкової економіки. Кредитування аптечних закладів	2
29	Аудиторський контроль: сутність, призначення. Організація проведення аудиторської перевірки	2
30	Аудит фінансової звітності. Аудит розрахунків з бюджетом	2
31	Аналіз фінансового стану підприємства на базі даних фінансової звітності	2
32	Фармацевтичне забезпечення населення в умовах медичного страхування. Контроль практичних навичок №5	4
	Усього	70

Тема №1 «Основні принципи організації фармацевтичного забезпечення населення. Національна лікарська (фармацевтична) політика» - 2 год.

Актуальність теми. Соціально-економічні зміни, які відбуваються в останні роки в Україні, суттєво вплинули на структуру і динаміку розвитку національного фармацевтичного сектору в Україні. Змінилася ситуація в сфері аптечного виробництва та реалізації лікарських засобів, а також в управлінні фармацевтичними закладами, підприємствами тощо. У зв'язку з цим отримання базових знань з організації і економіки фармації є життєво необхідним для майбутнього спеціаліста, з будь-якої фармацевтичної спеціальності. Діяльність аптечних установ і фармацевтичних підприємств України регламентують нормативні акти, які видаються МОЗ у вигляді наказів і інструкцій. Останні повинні відповідати Указам Президента України, Постановам Верховної Ради.

Цілі заняття:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку;
- сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики;
- забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення ін. фармацевтичних та економічних освітніх компонент (ОК);
- вивчити основні законодавчі і нормативні документи щодо правових основ фармацевтичного обслуговування

Здобувач освіти повинен:

- **знати:** принципи організації фармацевтичного забезпечення населення відповідно до вимог Належної аптечної практики; вимоги міжнародних стандартів фармацевтичної діяльності; нормативно-правові акти, які регламентують фармацевтичну діяльність; основні принципи Національної лікарської політики; організаційну структуру фармацевтичної галузі та основні принципи державного регулювання фармацевтичної діяльності;
- **вміти:** проводити аналіз вимог та норм ЄС до фармацевтичної діяльності; законодавчо-нормативну базу, що регламентує фармацевтичну діяльність в Україні; ліцензування фармацевтичної діяльності в інших країнах; завдання належної фармацевтичної (аптечної) практики; основні елементи належної фармацевтичної практики; характеризувати структуру основних закладів МОЗ України, правові основи їх існування, основні нормативні документи, якими керується система забезпечення ЛЗ і виробами медичного призначення.

Зміст теми.

Фармацевтична послуга — надана населенню фармацевтична допомога на сервісному (комерційному) рівні як результат професійної діяльності фармацевтичних працівників з метою збереження та підтримання здоров'я громадян, що має вартісну оцінку та здійснюється на підставі договірних цін. Цей показник може бути розрахований, нормований, проаналізований та запланований у відповідних показниках. Надання Ф.п. спрямоване на задоволення потреб населення, що знаходяться за межами державних соціальних гарантій, а її вартість сплачується за рахунок власних коштів громадян або акумульованих у вигляді страхових фондів за програмами добровільного медичного страхування. В зарубіжній фармацевтичній практиці Ф.п. є законодавчо закріпленим терміном, а у вітчизняній він ототожнюється з поняттям «фармацевтичне обслуговування».

Фармацевтичне обслуговування відвідувачів аптек — це реалізація маркетингово-логістичних рішень на рівні аптеки, тобто управлінська діяльність, спрямована на максимальне задоволення потреб пацієнтів у ЛП і виробів медичного призначення та досягнення цілей

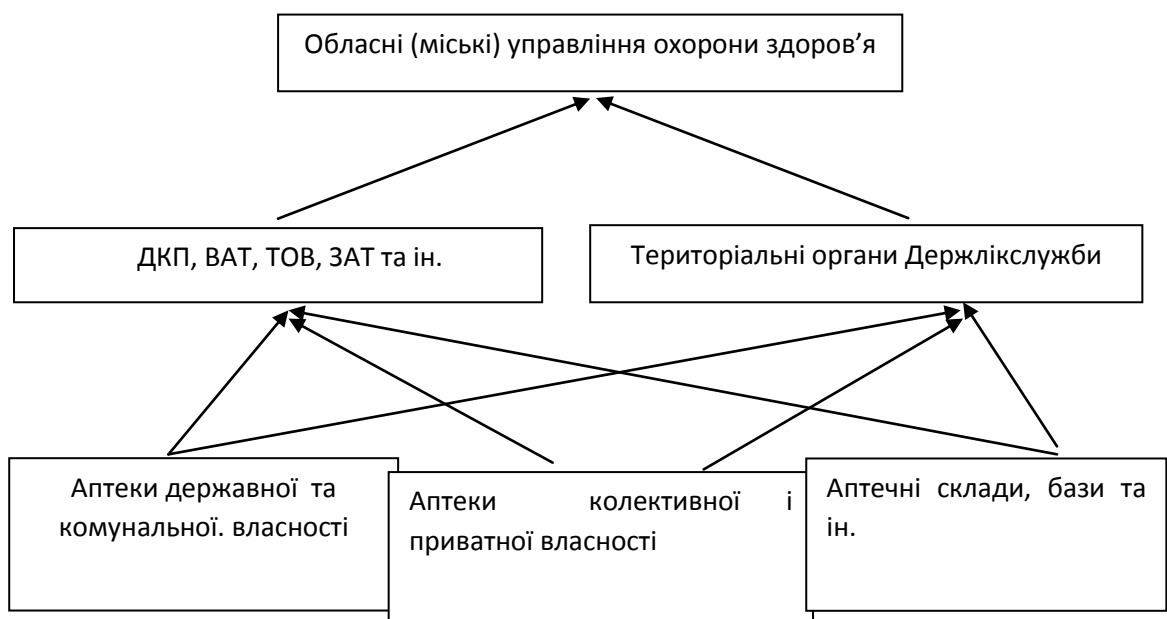
аптеки через вивчення й створення попиту і прискорення потокових процесів при зменшенні сукупних витрат аптеки.

В концепції фармацевтичного обслуговування виділяють 3 аспекти: філософський (ідеологічний), аналітичний та активний.

«Основні завдання аптеки відповідно до вимог GPP»

«Обласний рівень організації фармацевтичного сектору України (порядок підпорядкування)»

Відповідно до законодавства (наказ МОЗУ № 723) ліцензуванню підлягають: виробництво лікарських засобів; оптова торгівля лікарськими засобами; роздрібна торгівля лікарськими засобами.

Ліцензування зазначеного виду господарської діяльності є засобом регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання та контролю за додержанням ліцензіатом вимог законодавства у сфері виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібною торгівлі лікарськими засобами.

Приймання документів, що подаються для одержання ліцензії, видача, переоформлення, анулювання ліцензій, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ і ліцензійних реєстрів, контроль у межах своєї компетенції за додержанням ліцензіатами цих Ліцензійних умов, видача розпоряджень про усунення порушень цих Ліцензійних умов проводяться Держлікслужбою України.

Для одержання ліцензії суб'єкт господарювання подає до Держлікслужби України заяву. У разі наявності в заявника відокремлених структурних підрозділів, які провадитимуть господарську діяльність на підставі отриманої ліцензії, у заяві зазначаються їх місця провадження господарської діяльності.

До заяви додаються «Відомості за підписом заявника - суб'єкта господарювання про наявність матеріально-технічної бази та кваліфікованого персоналу»

Заява про видачу ліцензії та документи, що додаються до неї, приймаються за описом документів, що додаються до заяви на одержання ліцензії. Усі подані заявником документи формуються в окрему справу.

Основні інформаційні джерела для опрацювання:

-основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення: нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А.С. Немченко. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2015. С.9-58.

2. Організація діяльності аптек із забезпечення населення і закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту Ч.1: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. 92 с.

3. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. С.125-184.

-додаткова

4. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; // За ред. Л. М. Унгурян. Одеса, 2019. 240 с.

5. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. Одеса: ОНМедУ. 2020. 150 с.

Матеріали для самоконтролю якості підготовки:

А. Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте зміст основних етапів розвитку вітчизняної фармацевтичної галузі.
2. Дайте визначення поняттям «фармацевтична допомога», «фармацевтична послуга», «фармацевтичне забезпечення»
3. Які показники характеризують стан фармацевтичного забезпечення населення?
4. Яке стратегічне значення для вітчизняної фармацевтичної галузі має розробка НЛП?
5. Охарактеризуйте основні цілі і пріоритети Національної лікарської політики.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Завдання для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Опрацювати Закон України «Про лікарські засоби» та записати назви основних розділів і зміст основних статей (табл.1.1). Таблиця 1.1

Назва розділу	Назва статті
Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	
Розділ II СТВОРЕННЯ ЛЗ	

Розділ III ВИРОБНИЦТВО ЛЗ	
Розділ IV ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ ЛЗ	
Розділ V ВВЕЗЕННЯ В УКРАЇНУ ТА ВИВЕЗЕННЯ З УКРАЇНИ ЛС	
Розділ VI РЕАЛІЗАЦІЯ ЛЗ	
Розділ VII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	

Завдання 2. Обґрунтуйте завдання і основні елементи Належної фармацевтичної практики (Good Pharmaceutical Practice (GPP))(табл.1.2).

Таблиця 1.2

GPP –це			
Завдання- GPP –			
№ з.п.	Основні елементи GPP	№ з.п.	Зміст другого елемента GPP
1.		1.	
		2.	
2		3.	
3		4.	
		5.	
4		6.	

Завдання 3. Оформіть документи, які необхідні для отримання ліцензії на фармацевтичну діяльність.

Тема № 2 «Інформаційне забезпечення підприємств та організацій фармацевтичної галузі» - 2 год

Актуальність теми

Враховуючи концепцію розвитку системи охорони здоров'я України і те, що розвиток у сфері охорони здоров'я має забезпечуватися всіма закладами МОЗ України, забезпечуючи реалізацію державної політики у сферах охорони здоров'я, санітарного та епідемічного благополуччя населення, створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів і виробів медичного призначення. МОЗ України вимагає, для досягнення вищої мети, високого теоретичного рівня сучасних фахівців, знання структури закладів підпорядкованих МОЗ України і правових основ їхнього функціонування.

Високий рівень розуміння цієї теми забезпечуватиме базові знання для охорони, зміцнення та відновлення здоров'я населення, надання якісної медичної/фармацевтичної допомоги, постачання населенню найнеобхідніших лікарських засобів та виробів медичного призначення та ін.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування

-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати:

класифікацію і характеристику інформаційних ресурсів; основні інформаційні портали, пошукові системи, довідники ЛЗ; види класифікації ЛЗ, АТХ-класифікаційну систему, структуру Державного реєстру ЛЗ; наявні регулюючі переліки; основні нормативні документи, якими керується система забезпечення ЛЗ і виробами мед. призначення

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

класифікувати ЛЗ за АТХ-класифікаційною системою

трактувати основні нормативні документи, якими керується система забезпечення ЛЗ і виробами мед. призначення

використовувати інформаційні портали, пошукові системи, довідники ЛЗ

Зміст теми.

Фармацевтична інформація (лат. informatio – пояснення, посилання) – відомості, необхідні для належного здійснення фармацевтичної діяльності (нормативно-правові, статистичні, інформаційно-методичні, економічні, фармакоекономічні, управлінського характеру, про створення, застосування, обіг

ЛЗ та інших фармацевтичних товарів), що отримується та використовується фармацевтичною наукою і практикою.

У фармації використовуються різні інформаційні ресурси.

Інформація довідково-енциклопедичного характеру – систематизовані, документовані, публічно оголошені або іншим чином поширені відомості про суспільне, державне життя та навколишнє природне середовище. Основними джерелами інформації довідково-енциклопедичного характеру є: енциклопедії, словники, довідники, рекламні повідомлення та оголошення, електронні бази та банки даних, архіви різноманітних довідкових інформаційних служб, мереж та систем, а також довідки, що видаються уповноваженими на те органами державної влади та органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, організаціями, їх працівниками та автоматизованими інформаційно-телекомунікаційними системами.

Інформація про товар (роботу, послугу) – відомості та дані, які розкривають кількісні, якісні та інші характеристики товару (роботи, послуги). Інформація про вплив товару на життя та здоров'я людини не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом.

Науково-технічна інформація – будь-які відомості та дані про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Податкова інформація – сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності і необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій порядку, встановленому Податковим кодексом України.

Правова інформація – будь-які відомості про право, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо. Джерелами правової інформації є Конституція України, інші нормативно-правові акти, міжнародні договори та угоди, а також повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи. З метою забезпечення доступу до законодавчих та інших нормативних актів фізичним та юридичним особам держава забезпечує офіційне видання цих актів масовими тиражами у найкоротші строки після їх прийняття.

Статистична інформація – документована інформація, що дає кількісну характеристику масових явищ та процесів, які відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя суспільства. Офіційна державна статистична інформація підлягає систематичному оприлюдненню.

АТХ-класифікаційна система

- 1 [Код V: Інші лікарські засоби](#)

- 2 [Код S: Лікарські засоби для лікування захворювань органів чуттів](#)

- 3 [Код R: Лікарські засоби для лікування захворювань дихальної системи](#)

- 4 [Код P: Протипаразитарні лікарські засоби, інсектициди та репелленти](#)

- 5 [Код N: Лікарські засоби для лікування захворювань нервової системи](#)

- 6 [Код M: Лікарські засоби для лікування захворювань кістково-м'язевої системи](#)

- 7 [Код L: Протипухлинні лікарські засоби та імунomodulatory](#)

- 8 [Код J: Протимікробні лікарські засоби для системного використання](#)

- 9 [Код H: Гормональні лікарські засоби для системного використання \(виключаючи статеві гормони\)](#)

- 10 [Код G: Лікарські засоби для лікування захворювань уrogenітальних органів та статеві гормони](#)

- 11 [Код D: Лікарські засоби для лікування захворювань шкіри](#)

- 12 [Код C: Лікарські засоби для лікування захворювань серцево-судинної системи](#)

- 13 [Код B: Лікарські засоби, що впливають на кровотворення та кров](#)

- 14 [Код A: Лікарські засоби, що впливають на травну систему та обмін речовин](#)

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у

-основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення: : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2015. – С.72-105 – (Національний підручник).
2. Організація діяльності аптек із забезпечення населення і закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту Ч.1: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 92 с. - Мова укр.
3. Організація та економіка фармації: тексти лекцій. Навчальний посібник для студентів денної/заочної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 110 с. - Мова укр.

-додаткова

6. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; за ред. Л. М. Унгурян // - Одеса, - 2019. - 240 с.

7. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. // . - Одеса : ОНМедУ. - 2020. – 150 с.

8. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С.194-201 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте роль фармацевтичної інформації в організації й проведенні лікувально-профілактичних заходів.
2. Поясніть, які інформаційні потреби у фахівців охорони здоров'я та у населення.
3. Надайте класифікацію і характеристику інформаційних ресурсів.
4. Поясніть порядок присвоєння й особливості застосування назв ЛЗ (міжнародних непатентованих (INN), патентованих, торговельних).
5. Наведіть види класифікацій ЛЗ. Охарактеризуйте АТХ-класифікаційну систему (анатоמו-терапевтично-хімічна).
6. Наведіть стислу характеристику законодавчої й нормативної бази, що регулює фармацевтичну діяльність в Україні.
7. Вкажіть основні інформаційні портали, пошукові системи, довідники ЛЗ
8. Вкажіть бази даних і реєстри, які використовуються у фармації.
9. Наведіть структуру і значення Державного реєстру лікарських засобів,.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Здійснить розподіл, запропонованих викладачем лз, відповідно до АТХ-класифікаційною системою. Заповнить табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Розподіл ЛЗ за АТХ-класифікацією

№ з / п	Назва ЛЗ	Код ЛЗ	Рівні АТХ – класифікації				
			П е р ш и й	Д р у г и й	Т р е т і й	Четвертий	П'ятий

Завдання 2. Проведіть структурний аналіз асортименту національного переліку основних ЛЗ і ВМП. Заповніть таблицю 2.2

Таблиця 2.2

Код АТХ (I	Кіл-сть позицій	%	Код АТХ (I	Кількість позицій	%
------------------	--------------------	---	------------------	----------------------	---

рівень)			рівень)		
Всього					

Завдання 3. Оформіть документи, необхідні для отримання ліцензії на право роздрібної реалізації ЛЗ, внутриаптечного виготовлення ЛЗ (додаються окремо).

Тема №3 «Організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно з вимогами Належної аптечної практики (GPP)» - 2 год

Актуальність теми.

Пріоритетним напрямком реалізації Концепції розвитку фармацевтичного сектора галузі охорони здоров'я України на 2011–2020 роки, затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України від 13.09.2010 р. №769, є впровадження на підприємствах і в організаціях фармацевтичного сектора системи забезпечення якості продукції та послуг, зокрема Належної аптечної практики (GPP), і положень документів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) щодо практики регулювання у сфері обігу лікарських засобів.

У вимогах ВООЗ до GPP зазначається, що для виконання національних стандартів з укріплення здоров'я, освіти з питань здоров'я та профілактики захворювань слід заохочувати фармацевтичних працівників до просвітницької діяльності серед населення та активної участі в кампаніях зі зміцнення здоров'я. Тому знання принципів організації діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно вимог Належної аптечної практики (GPP) є актуальними.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування

-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати: завдання й функції аптек та їх структурних підрозділів; класифікацію аптеки за різними критеріями.

- визначати порядок відкриття аптек (фармацевтичних фірм);

- пояснювати особливості ліцензування діяльності з оптової та роздрібною торгівлі ЛЗ, виробництва (виготовлення) ЛЗ;

- пояснювати вимоги до приміщень, обладнання та устаткування аптек, кваліфікаційні вимоги до персоналу.

На основі теоретичних знань з теми:

- *вміти:*

- Складати документи для отримання ліцензії на фармацевтичну діяльність

- Визначати раціональну організаційну структуру і штат аптеки

- Організовувати укладення угод про матеріальну відповідальність з фармацевтичними працівниками

Зміст заняття.

Аптека – це заклад охорони здоров'я, який функціонує з дозволу і під контролем державних органів, основним завданням якого є забезпечення населення, закладів охорони здоров'я, підприємств, установ і організацій лікарськими засобами і виробами медичного призначення.

Відповідно до указаним аптека здійснює такі три основні функції:

1. Функція закладу охорони здоров'я, а саме:

– надання населенню невідкладної медичної допомоги;

– розповсюдження серед населення санітарно-гігієнічних знань і проведення санітарно-просвітницької роботи;

– фармацевтична опіка;

– проведення інформаційної роботи серед медичних і фармацевтичних фахівців.

До цієї функції можна віднести також низку робіт, які практикуються в деяких аптеках і ще не знайшли масового поширення, зокрема: вимірювання тиску і температури тіла людини, проведення експрес-аналізу на цукор для хворих діабетом, тестування на вагітність, надання в аптеці терапевтичних консультацій і дієтологічних порад запрошеними для цих цілей лікарями.

2. Виробнича функція, а саме:

– індивідуальне виготовлення лікарських засобів за рецептами лікарів та на замовлення (вимогу) лікувально-профілактичних установ;

– серійне виготовлення лікарських засобів у вигляді внутріаптечного заготовки (лабораторні та фасувальні роботи), а також на замовлення (вимогу) лікувально-профілактичних установ;

– маркування (оформлення) лікарських засобів, які вироблені (виготовлені) в умовах аптеки;

- контроль якості вироблених (виготовлених) в аптеці лікарських засобів.

3. Торгівельна, або комерційна функція, а саме:

- закупівля та приймання лікарських засобів і виробів медичного призначення;
- вхідний контроль якості ліків;
- розміщення і зберігання лікарських засобів і виробів медичного призначення;
- реалізація населенню лікарських засобів і виробів медичного призначення за готівку;
- реалізація лікувально-профілактичним закладам лікарських засобів і виробів медичного призначення за безготівковим розрахунком.

Аптека здійснює реалізацію лікарських засобів аптечного і промислового виготовлення, виробів медичного призначення, лікарських косметичних засобів, лікарських домішок до харчових продуктів, лікувальної мінеральної води, а також оптики.

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках: -основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення: : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2015. – С.105-115 – (Національний підручник).
2. Організація діяльності аптек із забезпечення населення і закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту Ч.1: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 92 с. - Мова укр.
3. Організація та економіка фармації: тексти лекцій. Навчальний посібник для студентів денної/заочної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 110 с. - Мова укр.

-додаткова

4. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; за ред. Л. М. Унгурян // - Одеса, - 2019. - 240 с.
5. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. // . - Одеса : ОНМедУ. - 2020. – 150 с.

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Завдання і функції аптек.
2. Класифікація аптек.
3. Нормативи розвитку аптечної мережі.
4. Організаційні вимоги до діяльності аптек.
5. Приміщення аптеки та її обладнання.
6. Мінімальний склад приміщень аптеки в залежності від характеру діяльності.
7. Номенклатура штатних посад аптеки.
8. Відділи аптек та їх функції.
9. Порядок відкриття і діяльності структурних підрозділів аптеки.
10. Матеріальна відповідальність в аптеці.

11. Вимоги санітарного режиму до прибирання приміщень аптеки.
 12. Вимоги санітарного режиму до особистої гігієни працівників аптеки.
Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються
В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Дайте визначення

АПТЕКА – це...

Вкажіть основні функції аптеки (табл.3.1)

Таблиця 3.1

Аналіз функцій аптеки

№ з / п .	Основні функції аптеки	Їх деталізація
1 .		1 – 2 – 3 –
2 .		1 – 2 – 3 – 4 – 5 –
3 .		1 – 2 – 3 –
4 .		1 -

Завдання 2 . Вкажіть мінімальний перелік приміщень та їх площа для різних типів аптек (табл.3.2) з урахуванням мінімальної площі аптеки – 50 кв. м; а в сільській місцевості – 40 кв. м.

Для виконання завдання необхідно скористатися наведеним нижче переліком приміщень аптек:

1. Асептична асистентська зі шлюзом - від 13 (10+3) кв. м.
2. Зал обслуговування населення - 18 кв. м.
3. Кабінет завідувача.
4. Кабінет (місце) провізора-аналітика.
5. Кімната персоналу – 8 кв. м
6. Приміщення для виготовлення ліків (асистентська) -20 кв. м.
7. Приміщення для контрольного маркування і герметичного закупорювання лікарських засобів -10 кв. м.
8. Приміщення для миття та стерилізації посуду – 8 кв. м.

9. Приміщення для одержання води для ін'єкцій – 8 кв. м (можливе суміщення з приміщенням для одержання води очищеної).
10. Приміщення для отримання води очищеної – 8 кв. м.
11. Приміщення для стерилізації виготовлених лікарських засобів -10 кв. м
12. Приміщення для зберігання лікарських засобів – від 10 кв. м
13. Туалет.

Завдання 3. Вкажіть площу і перелік оснащення аптечного пункту: _____

Завдання 4. Вкажіть основні відділи аптек та їх функції (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Організаційна структура аптеки

№ з п .	Відділи аптеки	Їх функції
1 .		1 – 2 – 3 – 4 – 5 –
2 .		1 – 2 – 3 –
3 .		1 –
4 .		1 –

Завдання 5. Вкажіть номенклатуру штатних посад аптеки, яка має ліцензію на роздрібну торгівлю та виробництво (виготовлення) ЛЗ (нестерильних та стерильних). Встановіть відношення до матеріальної відповідальності кожного з працівників аптеки (табл. 3.4)

Номенклатура штатних посад аптеки

Таблиця 3.4

№ з / п .	Найменування посади	Є матеріально відповідальною особою (так / ні)

1		
.		
2		
.		
3		
.		
4		
.		
5		
.		

Тема № 4 «Організація безрецептурного відпуску ліків» - 2 год.

Актуальність теми.

У зв'язку з зростанням витрат на охорону здоров'я (внаслідок переваження хронічних хвороб, старіння населення, несприятливих екологічних причин тощо) велике значення надається безрецептурному відпуску лікарських засобів. Безрецептурний відпуск лікарських засобів населенню (за прийнятою у світі термінологією over the counter drug - OTC-drug) тісно пов'язаний з відповідальним самолікуванням і самопрофілактикою. Під відповідальним самолікуванням слід розуміти самостійне лікування за допомогою безрецептурних ліків, відповідальність за процес, результати і наслідки якого цілком покладаються на хворого. Самопрофілактика - це вживання людьми заходів щодо поліпшення якості життя, зниження ризику захворювань, виявлення симптомів захворювань на ранній стадії для запобігання його подальшому розвитку або зменшення прояву симптомів, запобігання можливим ускладненням або зниження їх тяжкості. Перелік лікарських засобів безрецептурного відпуску щорічно затверджується відповідним наказом Міністерства охорони здоров'я України. Безрецептурний відпуск підвищує роль фармацевтичного фахівця як консультанта відвідувача аптеки. Тому вивчення правил здійснення цього відпуску є важливим для майбутньої роботи фармацевтичного фахівця.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування
-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;
- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;
-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптекних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати:

- класифікацію лікарських засобів за різними критеріями
- порядок організації безрецептурного відпуску ліків
- здійснення відпуску безрецептурних лікарських засобів
- надання консультації щодо раціонального застосування та належного зберігання ліків

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- надавати консультації щодо раціонального застосування та належного зберігання ліків, як елементу фармацевтичної опіки
- трактувати нормативно-правові акти, які регламентують безрецептурний відпуск ліків населенню
- розміщувати ліки безрецептурного відпуску в залі обслуговування аптеки, враховуючи, що конструкція вітрин робить можливим підтримку температури в межах 15-25⁰С

Зміст теми.

Безрецептурний відпуск лікарських засобів населенню (за прийнятою у світі термінологією *over the counter drug - OTC-drug*) тісно пов'язаний з відповідальним самолікуванням і самопрофілактикою. Під *відповідальним самолікуванням* слід розуміти самостійне лікування за допомогою безрецептурних ліків, відповідальність за процес, результати і наслідки якого цілком покладаються на хворого. *Самопрофілактика* - це вживання людьми заходів щодо поліпшення якості життя, зниження ризику захворювань, виявлення симптомів захворювань на ранній стадії для запобігання його подальшому розвитку або зменшення прояву симптомів, запобігання можливим ускладненням або зниження їх тяжкості.

Безрецептурні препарати найчастіше застосовуються для лікування:

- головних, зубних і м'язових болів;
- застуди і високої температури;
- кашлю і болю в горлі;
- серцевих нападів;
- печії, блювання і нудоти;
- шлункових розладів та закрепів;
- шкірних хвороб (вугрова висипка, бородавки, герпес, лупа, сухість шкіри, грибок ураження стоп, мозолі, сверблячка тощо);
- ушкоджень шкіри (порізи, подряпини, забиття, укуси комах).

Важливе значення для вирішення проблем самолікування мають критерії віднесення медикаментів до категорії лікарських засобів, що відпускаються без рецепта:

- лікарський засіб при його застосуванні згідно з інструкцією не становить загрози для здоров'я, активні інгредієнти препаратів використовуються в країні протягом тривалого часу, їх побічна дія добре відома;
- лікарський засіб застосовується для усунення симптомів захворювання, які пацієнт може визначити самостійно;
- лікарський засіб має спеціально розроблену для споживача інструкцію про застосування, яка не містить незнайомих медичних термінів;
- інформація на листівці-вкладці, що стосується препарату іноземного виробництва, відповідає існуючим в Україні схемам лікування;

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

-основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення: : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2015. – С.123-137 – (Національний підручник).
2. Організація діяльності аптек із забезпечення населення і закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту Ч.1: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 92 с. - Мова укр.
3. Організація та економіка фармації: тексти лекцій. Навчальний посібник для студентів денної/заочної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 110 с. - Мова укр.

-додаткова

4. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; за ред. Л. М. Унгурян // - Одеса, - 2019. - 240 с.
5. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. // . - Одеса : ОНМедУ. - 2020. – 150 с.
6. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С.225-230 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення безрецептурних та ОТС-препаратів.
2. Назвіть основні цілі застосування безрецептурних препаратів.
3. Вкажіть основні критерії віднесення лікарських препаратів до безрецептурних.
4. Дайте визначення відповідального самолікування.
5. Дайте визначення фармацевтичної опіки та назвіть основні умови її проведено.
6. Охарактеризуйте основні класифікації лікарських препаратів.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. В аптеку надійшли ЛЗ відповідно до переліку, запропонованого викладачем. На основі аналізу цього переліку:
 а) вкажіть які ліки, що підлягають відпуску з аптек без рецепта лікаря (таблиця 4.1);
 б) виконайте розміщення ліків безрецептурного відпуску в залі обслуговування аптеки, враховуючи, що конструкція вітрин робить можливим підтримку температури в межах 15-25⁰С (таблиця 4.2.)

Таблиця 4.1

Перелік лікарських засобів, які надійшли в аптеку

Назва лікарського засобу	

Завдання 2. Підготуйте інформацію про безрецептурном препараті для відвідувача аптеки з урахуванням вимог наказу МОЗ України від 22.02.2013 р. № 385 «Протоколи провізора (фармацевта) при відпуску безрецептурних лікарських препаратів» при симптомах*:

0 - алергії	5 - кишкових розладах (діарея)
1 - головного болю	6-дизбактеріозе
2 - кашлі	7-поверхносных ранах
3 - застуді	8-стресі
4 - болі в горлі	9-відмові від тютюнопаління

*Варіант захворювання вибирається у відповідності з останньою цифрою в номері залікової книжки студента.

Таблиця 4.2

Розміщення лікарських засобів безрецептурного відпуску у вітринах залу обслуговування

Групи ліків по місцях розміщення	Холодильник:		
	Вітрини		
	горизонтальна	вертикальн а	пристіна
	<u>А.</u> Засоби, які впливають на травну систему і метаболізм:	<u>Н.</u> Засоби, що діють на нервову систему:	<u>Д.</u> Дерматологічні засоби:
<u>В.</u> Засоби, які впливають на систему крові і гемопоез:	<u>С.</u> Засоби, що діють на органи почуттів:	<u>Л.</u> Антинеопластичні та імуномоделирующі засоби:	
<u>С.</u> Засоби, що впливають на серцево-судинну систему:	<u>Р.</u> Засоби, що діють на респіраторну систему:	<u>Р.</u> Протипаразитарні засоби, інсектициди і репеленти:	

	<u>G. Засоби, які впливають на сечостатеву систему та статеві гормони:</u>	<u>M. Засоби, які впливають на опорно-руховий апарат:</u>	<u>V. Різні засоби:</u>
--	--	---	-------------------------

Тема №5: «Організація рецептурного відпуску ліків» - 2 год.

Актуальність теми.

Рецептурний відпуск лікарських засобів є необхідною складовою регулювання фармацевтичного ринку. Відпуск лікарських засобів за рецептом першочергово має забезпечити безпечну та раціональну фармакотерапію, що включає мінімізацію самолікування та попередження надлишкового використання ліків, що може призвести до розвитку ряду побічних, негативних явищ.

За даними досліджень, майже 2 % виписаних лікарями рецептів містять помилки, а 0,1 % є небезпечними для здоров'я людини. Тому у процесі приймального контролю рецептів аптечні фахівці повинні звернути увагу на можливу наявність помилок.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування

-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати:

- основні постанови Кабінету Міністрів України та інші нормативні документи з питань рецептурного відпуску ЛЗ з аптек та їх структурних підрозділів в умовах переходу до ринкової економіки та впровадженні страхової рецептури

- оволодіти знаннями щодо відпуску рецептурних лікарських засобів

- трактувати організаційні принципи роботи рецептурно-виробничого відділу

- застосовувати правила виписування та приймання рецептів.

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- приймати рецепти від населення
- перевіряти правильність оформлення рецептів від населення
- аналізувати помилки в рецептах
- організувати роботу рецептурно- виробничого відділу

Зміст теми.

Загальні вимоги до виписування та оформлення рецептів на лікарські засоби і вироби медичного призначення

1. Рецепти на лікарські засоби і вироби медичного призначення (далі - Рецепти) виписуються лікарями закладів охорони здоров'я незалежно від форм власності та підпорядкування, згідно з видами медичної практики, на які було видано ліцензію МОЗ України та відповідно до лікарських посад (далі - медичні працівники). Рецепти на лікарські засоби, вироби медичного призначення, які відпускаються на пільгових умовах чи безоплатно, дозволяється виписувати лікарям державних та комунальних закладів охорони здоров'я за узгодженням з органами охорони здоров'я місцевих державних адміністрацій.

2. Медичні працівники, які мають право виписувати Рецепти, є відповідальними за призначення хворому ліків та додержання правил виписування Рецептів згідно із законодавством України.

3. Рецепти виписуються хворому за наявності відповідних показів з обов'язковим записом про призначення лікарських засобів чи виробів медичного призначення в медичній документації (історія хвороби, медична карта амбулаторного чи стаціонарного хворого).

Рецепти виписуються на лікарські засоби, зареєстровані в Україні, крім випадків, передбачених чинним законодавством.

4. Рецепти повинні мати кутовий штамп закладу охорони здоров'я та завірятися підписом і особистою печаткою лікаря, а у випадках, передбачених цим наказом (п. 1.14), додатково - круглою печаткою суб'єкта господарювання, що провадить діяльність, пов'язану з медичною практикою.

Завіряти печаткою закладу охорони здоров'я або іншого суб'єкта господарювання, що провадить діяльність, пов'язану з медичною практикою, незаповнені та не підписані медичним працівником рецептурні бланки забороняється.

Рецепти на лікарські засоби, вартість яких підлягає державному відшкодуванню, додатково завіряються печаткою червоного кольору "Вартість підлягає відшкодуванню".

5. Лікарі, які займаються приватною медичною практикою, на рецептурних бланках у верхньому лівому куті зазначають свою адресу, номер ліцензії та дату її видачі.

6. Рецепти обов'язково виписуються на:

- рецептурні лікарські засоби;
- безрецептурні лікарські засоби, вироби медичного призначення у разі відпуску їх безоплатно чи на пільгових умовах;
- лікарські засоби, які виготовляються в умовах аптеки для конкретного пацієнта.

7. Рецепти виписуються на спеціальному рецептурному бланку форми N 3 (ф-3)

8. Забороняється нанесення на рецептурний бланк будь якої інформації (в тому числі і рекламної), за винятком номера страхового поліса (за необхідності).

9. Назва лікарського засобу, за наявності міжнародна непатентована назва, формоутворюючих та корегуючих речовин, його склад, лікарська форма, звернення лікаря до фармацевтичного працівника про виготовлення та видачу лікарських засобів пишуться латинською мовою.

Використання латинських скорочень дозволяється тільки відповідно до прийнятих у медичній і фармацевтичній практиці

Забороняється скорочення близьких за найменуванням інгредієнтів, що може призвести до плутанини відносно того, який лікарський засіб приписано.

10. Спосіб застосування ліків пишеться державною мовою або Мовою. Забороняється обмежуватися загальними вказівками типу "Зовнішне", "Відомо" тощо.

11. Рецепти виписуються чітко і розбірливо чорнилом, кульковою ручкою або комп'ютерним набором з обов'язковим заповненням належної інформації, передбаченої формою бланка Рецепта. Виправлення в Рецепті не дозволяється.

12. Усі специфічні вказівки, помітки медичного працівника ("Хронічно хворому", "За спеціальним призначенням") додатково завіряються його підписом та печаткою.

13. Рецепти на лікарські засоби, крім наркотичних (психотропних) лікарських засобів і виробу медичного призначення виписуються на рецептурних бланках ф-1.

Рецепти на наркотичні (психотропні) лікарські засоби в чистому вигляді або в суміші з індиферентними речовинами виписуються на спеціальних рецептурних бланках ф-3.

Рецепт ф-3 додатково підписується керівником закладу охорони здоров'я або його заступником з лікувальної роботи (а в разі їх відсутності - підписом завідувача відділення цього закладу, на якого покладена відповідальність за призначення наркотичних (психотропних) лікарських засобів) і завіряється печаткою суб'єкта господарювання, що провадить діяльність, пов'язану з медичною практикою.

14. На рецептурних бланках ф-1 дозволяється виписувати не більше трьох найменувань лікарських засобів.

Одне найменування лікарського засобу виписується у разі:

- призначення пільговим категоріям населення на бланку ф-1;
- які підлягають предметно-кількісному обліку;
- призначення наркотичних (психотропних) лікарських засобів на бланку ф-3;
- призначення лікарських засобів, вартість яких підлягає державному відшкодуванню.

15. Рецепти на лікарські засоби, які підлягають предметно-кількісному обліку, що відпускаються на пільгових умовах чи безоплатно, крім наркотичних (психотропних) лікарських засобів, виписуються у 2 примірниках на бланку ф-1.

16. У разі виписування безоплатно чи на пільгових умовах наркотичних (психотропних) лікарських засобів поряд з виписуванням Рецепта на бланку ф-3 виписуються додатково Рецепти на бланку ф-1.

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках: **-основна**

1. Організація та економіка фармації. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення: : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2015. – С.137-181 – (Національний підручник).

2. Організація діяльності аптек із забезпечення населення і закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту Ч.1: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 92 с. - Мова укр.

3. Організація та економіка фармації: тексти лекцій. Навчальний посібник для студентів денної/заочної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 110 с. - Мова укр.

-додаткова

4. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; за ред. Л. М. Унгурян // - Одеса, - 2019. - 240 с.

5. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. // . - Одеса : ОНМедУ. - 2020. – 150 с.

6. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С.298-326 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Назвіть види рецептурних бланків
2. Як виписуються ліки на безоплатний та пільговий відпуск (50% оплати) лікарських засобів?
3. Поясніть порядок оформлення пільгових рецептів та вкажіть термін їх зберігання в аптеці.
4. Охарактеризуйте основні помилки при виписуванні рецептів.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Завдання для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1 . Випишіть і проаналізуйте амбулаторні рецепти на наступні ЛЗ:

• Хворому Максименко В. П. 16 років був поставлений діагноз - правобічна пневмонія і зроблено наступне призначення:

- Табл. Ципрофлоксацин 250 мг № 10 по 1 таб. 2 рази на день протягом 7 днів

- Табл. Цетиризин 10 мг № 10 по 1табл. 1 раз на день протягом 7 днів

• Хворому Куц В. П. 58 років поставлений діагноз гіпертонічна хвороба II ступеня.

Для купірування гіпертонічного кризу хворому зроблено наступне призначення:

- Клофелін в табл. 0,00015 № 30 по 1 табл. 3 рази в день

- Еналаприл табл.10 мг № 10 по 1 табл. 1 разу в день

- Фуросемід табл.40 мг №20 по 2 табл. вранці.

• Хвора Чумак В. С. отримала виробничу травму ока. Для прискорення ліквідації патологічного процесу їй були призначені

- Атропіну сульфат очні краплі 1% 5мл по 1-2 краплі 4 рази в день в травмоване око.

• Хворий Шевченко В. Р. 45 років отримав травму - відкритий перелом тазостегнової кістки. Для усунення больового синдрому призначено:

- Трамадол р-н д/ін. 5% амп. 1 мл, №5; по 1 мл при болю

- Хворий Валдіс А. В. 70 років - для лікування порушення сну призначено:
 - Феназепам табл. 1 мг № 10 по 1 табл. 1 раз на добу (на ніч).
- Хворий Варонец Ст. А. поставлений діагноз - цукровий діабет 1 типу (інсулінозалежний) і призначений препарат
 - Актрапид НМ р-н д/ін. 100 ОД/мл 10 мл у флаконах підшкірно 1 раз в день по 20 ОД.
- Хворому Петрову К. Ю. поставлено діагноз бронхіальна астма і призначена терапія:
 - Дексаметазон табл. 0,5 № 10 по 1 табл. 2 рази в день.
 - Еуфіліну р-н д/ін.2,4% 5 мл №10 по 2,5 мл 2 рази на день.
- Хворому-інваліду з дитинства II групи Миколаш Ст. А. 18 років з діагнозом епілепсія призначено:
 - Діазепам р-н д/ін.5 мг/мл амп. 2 мл № 10 по 2 мл 1 раз в день.
- Хворий на бронхіальну астму Мартинюк С. К. 43 років призначена наступна напис, яку необхідно виготовити і відпустити негайно:
 - Еуфіліну 0,1
 - Ефедрину гідрохлориду 0,025
 - Цукру 0,2
 - Змішай, щоб вийшов порошок
 - Дай таких доз № 12
 - Познач: по 1 порошку 2 рази на день
- Хворому на епілепсію Сидорчук А. Р. 52 років призначені порошки:
 - Фенобарбіталу 0,05
 - Бромізовал 0,2
 - Кофеїн натрію бензоату 0,015
 - Папаверину гідрохлориду 0,03
 - Кальцію глюконату 0,5
 - Змішай, щоб вийшов порошок
 - Дай таких доз № 24
 - Познач: по 1 порошку 2 рази на день

Тема №6: «Правила визначення вартості (таксування) екстемпоральних лікарських препаратів» - 2 год

Актуальність теми.

В умовах аптеки за наявності відповідної ліцензії лікарські засоби можуть виготовлятися за рецептами лікарів та на замовлення (вимогу) лікувально-профілактичних закладів. Ці лікарські засоби не підлягають державній реєстрації, а їх продаж іншим суб'єктам господарювання, які здійснюють реалізацію (торгівлю) лікарських засобів, крім лікувально-профілактичних закладів, заборонено.

Приймаючи рецепт, провізор здійснює один з видів запобіжних заходів, а саме - приймальний контроль. При цьому він повинен уважно прочитати рецепт, уточнити вік хворого, звернути увагу на дату виписування рецепта, сумісність і дози виписаних інгредієнтів. Особливу увагу звертають на ліки, що призначені дітям, а також мають у своєму складі отруйні, наркотичні, психотропні і сильнодіючі речовини, прекурсори списку № 1. З метою звернення уваги провізора чи фармацевта з виготовлення ліків, їх назви підкреслюються в рецепті червоним олівцем або маркером. Тому вивчення теми є актуальним для майбутнього фахівця.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької

діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування

-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптекних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати:

- прийом амбулаторних рецептів на лікарські засоби індивідуального виготовлення.

- відповідність кожного рецептурного бланка виписаному лікарському засобу; наявність необхідних реквізитів; термін дії рецепту; вищі разові і добові дози; норми відпуску лікарських засобів; сумісність інгредієнтів;

- помилки в оформленні рецептів; термін дії рецепту; термін зберігання рецепту в аптеці; вартість лікарського засобу; особливості маркування; виготовлених лікарських форм залежно від способу застосування; особливості оформлення лікарських форм попереджувальними і додатковими надписами.

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- розраховувати вартість (здійснювати таксування) екстемпоральних рецептів за допомогою преїскурантів і тарифів, враховуючи особливості виду лікарської форми.

- визначати тариф за виготовлення лікарських форм.

Зміст теми.

Таксування рецепта - це визначення вартості індивідуальної лікарської форми з урахуванням чинних цін на лікарські субстанції, що входять до її складу, а також упаковки і тарифу за виготовлення.

Після таксування і визначення вартості індивідуальної лікарської форми рецепт реєструють у відповідній документації. При цьому використовують журнальний або квитанційний метод реєстрації рецептів.

В умовах аптеки за наявності відповідної ліцензії лікарські засоби можуть виготовлятися за рецептами лікарів та на замовлення (вимогу) лікувально-профілактичних закладів. Ці лікарські засоби не підлягають державній реєстрації, а їх продаж іншим суб'єктам господарювання, які здійснюють реалізацію (торгівлю) лікарських засобів, крім лікувально-профілактичних закладів, заборонено.

На кожний лікарський засіб, який виробляється серійно, повинна бути *технологічна інструкція*, тобто внутрішній документ суб'єкта господарювання, який належить до категорії виробничих інструкцій. У ньому визначено технологічні методи, технічні засоби, норми та нормативи виробництва лікарського засобу, методи контролю, а

також якісні та кількісні показники лікарського засобу, їх допустимі межі, вимоги до упаковки, маркування, умов зберігання, терміну придатності.

У виготовленні лікарських засобів можуть використовуватися лише зареєстровані в Україні чи дозволені до застосування МОЗ України діючі (субстанції) і допоміжні речовини, матеріали первинної упаковки, які відповідають вимогам, визначеним нормативно-технічними документами (аналітично-нормативною документацією - АНД, Державною Фармакопеею України - ДФУ, технологічною інструкцією чи технічною документацією тощо).

Визначення вартості ЛФ			
<u>К-ть інгредієнту</u>	<u>Ціна за од.вим.</u>	<u>Сума</u>	<u>Перевірка разових та добових доз</u>
0.12	2.90	0.348	Для кодеїну: ВРД = 0.05 г ВДД = 0,2 г Розрахунок РД: $V_{зар} = 225$ мл К-ть прийомів = $225:15=15$ РД $0,12:15=0,008$ г ДД $0,008 \times 3=0,024$ г Дози не завищені Для настоянки красавки ВРД=0,5 мл ВДД=1,5 мл РД $5:15=0,3$ мл ДД $0,3 \times 3=0,9$ Дози не завищені
4.00	0.015	0.06	
4.0	0.045	0.18	
5.0	0.065	0.325	
20.0	0.46	9.20	
197.76	0.002	0.3955	
Упаковка		0.15	
Тариф за виготовлення		$0.32+0.48+0.28=1.08$	
Загальна сума		$11.7385 \approx 11.74$	Кількість води очищ. = 200 – $(4 \times 0,3 + 4 \times 0,26) = 197,76$ мл

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках: -основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення: : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2015. – С.154-160 – (Національний підручник).

2. Організація діяльності аптек із забезпечення населення і закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту Ч.1: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 92 с. - Мова укр.

3. Організація та економіка фармації: тексти лекцій. Навчальний посібник для студентів денної/заочної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 110 с. - Мова укр.

-додаткова

4. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; за ред. Л. М. Унгурян // - Одеса, - 2019. - 240 с.

5. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. // . - Одеса : ОНМедУ. - 2020. – 150 с.

6. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С.298-326 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Загальні правила таксування рецептів на індивідуально виписані ліки.
2. Оснащення асистентської кімнати.
3. Загальні правила виготовлення ліків в умовах аптеки.
4. Назвіть документи, у яких здійснюється облік екстемпоральної рецептури в аптеці.
5. Як виписуються ліки на безоплатний та пільговий відпуск (50% оплати) екстемпоральних лікарських засобів?
6. Назвіть загальні правила таксування рецептів (за різними лікарськими формами).
7. Таксування рідин для зовнішнього та внутрішнього застосування, очних крапель, ін'єкційних розчинів.
8. Таксування порошків, свічок, пігулок і мазей.
9. Таксування водних витяжок.
10. Таксування спирту та спиртових розчинів.
11. Особливості роботи з отруйними, наркотичними і психотропними речовинами і прекурсорами списку № 1.
12. Оформлення до відпуску лікарських форм індивідуального виготовлення.
13. Порядок відпуску ліків індивідуального виготовлення з аптек .

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Здійснить прийом амбулаторних рецептів на ЛЗ індивідуального виготовлення, запропонованих викладачем (бланк). При цьому:

а) перевірити:

- відповідність кожного рецептурного бланка прописаному ЛЗ;
- наявність необхідних реквізитів;
- вищі разові і добові дози;
- норми відпуску ЛЗ;
- сумісність інгредієнтів;

б) вкажіть:

- помилки в оформленні рецептів;
- термін дії рецепта;
- термін зберігання рецепту в аптеці.

в) визначте:

- вартість ЛЗ.

Перелік рецептурних прописів для таксування на практичному занятті

1. Візьми:

Кодеїну 0,12
Натрію броміду
Натрію гідрокарбонату по 4,0
Настойки беладони 5 мл
Настоянки валеріани 20мл
Води очищеної 200 мл
Познач. По 1 столовій ложці 3 рази в день

2. Візьми:

Йоду 0,3
Хлороформу 80,0
Парафіну 15,0
Спирту етилового 95% 10 мл
Змішай. Видай. Познач. Для теплих пов'язок (паста Розенталя)

3. Візьми:

Дикаїну 0,05
Цинку сульфату 0,05
Розчину борної кислоти 2% 10 мл
Змішай. Видай. Познач. По 2 краплі в обидва ока 3 рази на день

4. Візьми:

Новокаїну 0,1
Екстракту беладони 0,05
Левоміцетину 0,3
Свинцю ацетату 0,015
Олії какао достатню кількість
Змішай, щоб вийшли свічки
Дай таких доз № 30
Познач. По 1 свічці на ніч.

5. Візьми:

Розчину глюкози 3% 400 мл изотоничного
Простерілізуй!
Дай. Познач. Для внутрішньовенних крапельних ін'єкцій

6. Візьми:

Рутину 0,01
Кальцію глюконату 0,15
Глюкози 0,3
Змішай, щоб вийшов порошок
Дай таких доз № 24
Познач. По 1 порошку 3 рази на день

7. Візьми:

Настій листя м'яти перцевої 200мл
Натрію саліцилату 4,0
Натрію броміду 4,0
Анальгін 4,0
Магнію сульфату 0,8
Настоянки пустирника 10 мл
Змішай. Видай. Познач. По 1 столовій ложці 3 рази в день

8. Візьми:

Новокаїну 0,25
Димедролу 0,1
Розчину адреналіну гідрохлориду 0,1% 5 крапель
Олії какао 3,0

Змішай, щоб вийшли свічки
Дай таких доз кількістю 20
Познач. По 1 свічці на ніч.

9. Візьми:

Кислоти аскорбінової 0,1
Кальцію глицерофосфата 0,3
Глюкози 0,2
Змішай, щоб вийшов порошок
Дай таких доз № 30
Познач. По 1 порошку 3 рази на день

10. Візьми:

Фенобарбіталу 0,03
Ефедрину гідрохлориду 0,05
Бромізовал
Кальцію глюконату по 0,1
Дай таких доз № 40
Познач. По 1 порошку 2 рази на день

11. Візьми:

Настій трави пустирника 200 мл
Натрію броміду 2,0
Кофеїну-бензоату натрію 0,6
Змішай. Видай. Познач. По 1 столовій ложці 3 рази в день

12. Візьми:

Екстракту беладони 0,015
Анестезину 0,25
Левоміцетину 0,2
Олії какао, скільки треба
Змішай, щоб вийшли свічки
Дай таких доз кількістю 20
Познач. По 1 свічці на ніч ректально

Тема №7 : «Облік рецептури» - 2 год

Актуальність теми

Рецептурний відпуск лікарських засобів є необхідною складовою регулювання фармацевтичного ринку. Відпуск лікарських засобів за рецептом першочергово має забезпечити безпечну та раціональну фармакотерапію, що включає мінімізацію самолікування та попередження надлишкового використання ліків, що може призвести до розвитку ряду побічних, негативних для здоров'я людини, реакцій. Рецептурний відпуск лікарських засобів у країнах ЄС також є ефективним механізмом зменшення затрат на медикаменти.

Зараз новий розвиток отримала одна з форм організації праці і логістичного обслуговування споживачів - доставка ліків додому, на роботу, у лікарняну палату. Власне доставці передуює процес замовлення ліків. Він здійснюється телефоном, інтернетом і безпосередньо в аптеці хворими, їх родичами чи знайомими, а також, при необхідності, лікарями.

Після визначення вартості індивідуальної лікарської форми рецепт на екстемпоральний ЛЗ реєструють у відповідній документації. При цьому використовують журнальний або квитанційний метод реєстрації рецептів. Тому знання вимог щодо реєстрації рецепту на екстемпоральний ЛЗ визначають актуальність цієї теми для майбутньої практичної роботи аптечного фахівця.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування

-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати:

- методику журнального методу реєстрації рецептів
- методику квитанційного методу реєстрації рецептів
- особливості реєстрації безкоштовних і пільгових рецептів
- правила відпуску ліків без квитанції

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- зареєструвати рецепти: у квитанційній книзі , у рецептурному журналі і оформити квитанції для отримання виготовлених лікарських форм.
- скласти зведений реєстр рецептів на пільгове (безкоштовне) одержання ліків і виписати рахунок лікувально-профілактичному закладу на оплату
- підрахувати підсумки по рецептурному журналу (квитанційній книжці), за реєстрами на безкоштовний та пільговий відпуск лікарських засобів і оформити журнал обліку рецептури
- документально оформити відпуск індивідуально виготовлених ліків у разі втрати квитанції і доставку ліків додому

Зміст теми.

Журнальний метод полягає у заповненні рецептурного журналу. При впровадженні в аптеці квитанційного методу реєстрації рецептів заповнюється квитанційна книга, яка виготовляється друкарським способом.

Для реєстрації безоплатних і пільгових рецептів в аптеці використовують відповідні рецептурні журнали. Якщо аптека обслуговує великий контингент хворих, які мають право на зазначений вище відпуск ліків в амбулаторних умовах за рецептами лікарів, можливе ведення не одного, а декількох журналів для окремих категорій хворих (дітей до трьох років, хворих на цукровий діабет, дітей від трьох до шести років). Рецептурні журнали для безоплатного та пільгового відпуску за

структурою подібні до звичайних рецептурних журналів, проте для реєстрації пільгового відпуску вводиться окрема додаткова графа - заплачено хворими.

Щомісяця складається реєстр рецептів на безоплатний або пільговий відпуск медикаментів, при цьому по окремих категоріях хворих і у двох примірниках. В реєстрі вказується назва підприємства-засновника, номер аптеки, її відділ, назва лікувально-профілактичного закладу, в якому виписані рецепти, категорія хворих, місяць, номер запису, номер рецепта і прізвище та ініціали хворого, вартість відпущених ліків; сума, заплачена хворим; сума, що підлягає поверненню. Окремо прописом проставляють кількість рецептів у реєстрі, їх вартість, зокрема оплачену хворим і ту, яку слід доплатити. Підписує реєстр завідувач аптеки та бухгалтер. Паралельно з реєстром оформляється рахунок на оплату. Реєстр і рахунок подаються в місцеве відділення державного казначейства або відповідний лікувально-профілактичний заклад для оплати.

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках: **-основна**

1. Організація та економіка фармації. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення: : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2015. – С.154-160 – (Національний підручник).
2. Організація діяльності аптек із забезпечення населення і закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту Ч.1: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 92 с. - Мова укр.
3. Організація та економіка фармації: тексти лекцій. Навчальний посібник для студентів денної/заочної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 110 с. - Мова укр.

-додаткова

4. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; за ред. Л. М. Унгурян // - Одеса, - 2019. - 240 с.
5. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. // . - Одеса : ОНМедУ. - 2020. – 150 с.
6. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С.298-326 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Облік рецептів на ліки індивідуального виготовлення.
2. Облік рецептів на готові лікарські засоби.
3. Особливості обліку рецептів та порядок оплати вартості лікарських препаратів, що виписуються на пільгових умовах та безоплатно.
4. Методика журнального методу реєстрації рецептів.
5. Методика квитанційного методу реєстрації рецептів.

6. Відпуск ліків без квитанції.
7. Доставка ліків додому.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1 Зареєструйте рецепти:

- у квитанційній книжці (бланк);
- у рецептурному журналі і оформите квитанції для отримання виготовлених лікарських форм (бланки).

Завдання 2. Використовуючи рецепти тем 5 і 6, складіть зведений реєстр рецептів на пільговий (безкоштовний) відпуск ліків і випишіть рахунок лікувально-профілактичного закладу на оплату (бланк).

Тема №8 «Порядок обігу в аптечних закладах ЛЗ, що містять контрольовані речовини. Організація обліку окремих груп (наркотичні, психотропні, отруйні, сильнодіючі) лікарських засобів» - 2 год.

Актуальність теми:

Прийом рецептів на різні групи лікарських засобів для різних категорій хворих, перевірка правильності їх оформлення нерозривно зв'язані з визначенням вартості, виготовленням, оформленням та відпуском ліків, а також організацією предметно-кількісного обліку ліків, які містять наркотичні, отруйні, психотропні речовини та прекурсори, що визначає актуальність цієї теми для майбутньої практичної роботи аптечного фахівця.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

- виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування
- сформувати професійну гордість за високе звання провізора;
- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;
- виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.
- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати:

- перелік контрольованих лікарських засобів, які підлягають обліку в аптечних закладах
- організацію обліку контрольованих лікарських засобів в аптечних закладах

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- здійснити вибірку рецептів на контрольовані лікарські засоби, які за один день роботи аптеки
- провести облік вибраних рецептів в журналі обліку наркотичних, психотропних ЛЗ і прекурсорів
- провести облік вибраних рецептів в журналі обліку отруйних і сильнодіючих ЛЗ

Зміст теми.

Деякі групи ЛЗ підлягають в аптеках спеціальному виду обліку, який ведеться з метою запобігання їх безконтрольного вживання. Сутність даного обліку полягає у реєстрації усіх операцій, що змінюють кількість лікарських засобів, які підлягають такому виду обліку у спеціальній книзі (журналі). Перелік лікарських засобів, що підлягають обліку в закладах охорони здоров'я затверджено Наказом МОЗ №360.

ПЕРЕЛІК

лікарських засобів, що підлягають предметно-кількісному обліку в закладах охорони здоров'я

1. Наркотичні лікарські засоби.
2. Психотропні лікарські засоби.
3. Отруйні та сильнодіючі лікарські засоби (за міжнародними непатентованими назвами):

<u>атропін та його солі (порошок),</u>	<u>буторфанол (морадол тощо),</u>
<u>кетамін,</u>	<u>дифенгідрамін (димедрол) (тверді форми),</u>
<u>тетракаїн (порошок),</u>	<u>зопіклон,</u>
<u>тригексифенідил.</u>	<u>клонідін (клофелін) (субстанція, рідкі форми),</u>
<u>атракурій,</u>	<u>метандієнон,</u>
<u>векуроній,</u>	<u>надролон,</u>
<u>піпекуроній.</u>	<u>прометазин.</u>
4. Комбіновані лікарські засоби, які містять ефедрин (окрім лікарських засобів у формі сиропів), трамадол, псевдоєфедрин та декстропропоксифен.
5. Лікарські засоби (за міжнародною непатентованою назвою): тропікамід.

Примітки:	1. Не підлягають предметно-кількісному обліку медичні аптечки транспортних засобів та медичні аптечки військові, у які входить розчин буторфанолу гартрату для ін'єкцій 0,2 % по 1 мл у шприц-тюбиках.
-----------	--

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

-основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення: : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2015.

– С.161-174 – (Національний підручник).

2. Організація діяльності аптек із забезпечення населення і закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту Ч.1: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 92 с. - Мова укр.

3. Організація та економіка фармації: тексти лекцій. Навчальний посібник для студентів денної/заочної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 110 с. - Мова укр.

-додаткова

4. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; за ред. Л. М. Унгурян // - Одеса, - 2019. - 240 с.

5. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. // . - Одеса : ОНМедУ. - 2020. – 150 с.

6. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С.298-326 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Законодавчо-нормативна база, що регламентує облік контрольованих лікарських засобів у аптеках.

2. Перелік ЛЗ, що підлягають спеціальному обліку.

3. Особливості обліку контрольованих лікарських засобів.

4. Організація обліку контрольованих ЛЗ в аптеках та лікувально-профілактичних закладах.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. На підставі інформаційної таблиці виберіть лікарські засоби, що підлягають в аптечних установах предметно-кількісному обліку і здійсніте їх облік.

Таблиця

№ п / п	ЛЗ, субстанції	Залишок на початок місяця	Прихід згідно рахунку-фактури, товарно-транспортних накладних				Витрати по днях місяця																						
			№дато	Кількість	№дато	Кількість	За амбулаторними рецептами										За вимогами ЛПЗ												
							04	05	08	11	12	15	20	22	25	26	27	29	01	05	07	14	19	22	25	26	27	29	
ВАРІАНТ I	1	Натрию хлорид, кг	9,56 кг	№ 1569 04.12.06	100,0 кг	№ 1789 16.12.06	90,0 кг	04	05	08	11	12	15	20	22	25	26	27	29	01	05	07	14	19	22	25	26	27	29
								6,5 г	9,8 г	10,0 г	55,5 г	2,9 г	15,8 г	20,0 г	18,0 г	70,0 г	36,5 г	20,0 кг	5,0 кг	9,0 кг	7,0 кг	35,0 кг	25,0 кг	20,0 кг	6,0 кг	20,0 кг	5,0 кг		
	2	Діазепам р-р д/ин. 0,5 % 2,0 № 5	2 уп.	№ 24-к 04.12.06	25 уп.	№ 46-к 21.12.06	20 уп.	01	04	07	11	13	15	20	22	28	29	01	05	08	11	12	18	22	26	27	29		
								2	1	2	1	1	2	3	1	4	2	1	2	1	2	4	1	2	2	2	3		
	3	Тавегіл табл. № 0,001 № 20	10 уп.	№ 248 05.12.06	50 уп.	№ 466 25.12.06	50 уп.	01	06	07	12	13	15	21	22	25	26	05	08	11	12	18	22	26	27	28	29		
								5	6	2	1	7	4	2	2	3	2	5	5	10	1	5	5	10	1	5	5		
4	Карбамазепін табл. 0,2 № 50	7 уп.	№ 48-Н 07.12.06	25 уп.	№ 66-П 25.12.06	15 уп.	01	04	07	11	13	15	19	22	25	26	06	07	11	12	18	22	26	27	28	29			
							1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	2	4	4	5	5	2	1	2	2			
5	Фторотан р-р 50,0	10 уп.	№ 4814 07.12.06	20 уп.	№ 6654 25.12.06	20 уп.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	01	06	07	12	13	15	21	22	25	29			
							-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			
6		3,5	№	30,0	№	20,	0	0	11	12	1	22	26	27	28	29	05	0	1	1	18	22	26	2	28	2			

	Тетракаи н, г	г	1767 07.12. 06	г	1889 16.12. 06	0г	6 0, 3	7 0, 6		1,5	3,0	8 0, 9		0,3	0,3	0,3	0,9	1,2	3,0	8 6, 0	1 2, 7	2 0, 9		1,5	3,0	3,0	7 1, 5	1,5	0, 9
7	Прозерин р-р д/ин. 0,05%-1,0 №10	20 уп.	№ 248 04.12. 06	70 уп.	№ 462 21.12. 06	90 уп.	0 1	0 4	07	11	1 3	15	19	22	25	26	05	0 8	1 1	1 2	15	22	25	2 7	28	29			
							8	1	5	4	9	6	7	4	5	7	10	1 0	1 5	1 0	5	7	10	1 5	5	10			
8	Тетракаи н 0,3% 5 мл, кап. гл.	5 уп.	№ 4811 06.12. 06	25 уп.	№ 6622 25.12. 06	25 уп.	0 1	0 6	07	12	1 3	15	21	22	25	28	04	0 5	0 7	1 1	14	18	22	2 6	27	29			
							1	1	1	2	1	2	1	1	2	1	2	2	5	5	5	5	2	2	5	4	2		

Бланк 1

Форма N 5

**Журнал (книга)
обліку наркотичних, психотропних лікарських засобів та прекурсорів в державних та комунальних аптеках**

Найменування лікарського засобу _____

(повна назва, доза, процент, одиниця виміру)

мі	За	Прихід	П	Види	Розхід															Вс	Вс	За	Ф
----	----	--------	---	------	--------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----	----	----	---

Тема №8-2. «Порядок обігу наркотичних лікарських засобів, психотропних речовин та прекурсорів» - 2 год

Актуальність теми: Загальновідомо, що наркоманія є складною проблемою сучасного суспільства, що має соціальний, економічний, правовий, медичний та інші аспекти. Отже, ефективна протидія розповсюдженню вживанню наркотиків може забезпечити лише комплексний підхід щодо забезпечення належного рівня законодавчого регулювання обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. На сьогодні державні структури через нечисленність та недостатнє бюджетне фінансування не в змозі у повному обсязі вирішувати завдання у сфері забезпечення населення необхідними лікарськими засобами, в обігу яких можуть брати участь лише державні підприємства й установи (а також державні і комунальні лікувально-профілактичні заклади). Отже, актуальним постає питання про можливість надання дозволу щодо використання лікарських засобів наркотичної та психотропної дії і недержавним лікувально-профілактичним установам, а аптечним закладам, які їх обслуговують, - також придбання, перевезення, зберігання та розподіл. Тому знання з даної теми є актуальним.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування

-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати:

– основні постанови Кабінету Міністрів України, постанови та інші нормативні документи з провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом;

– структуру основних закладів МОЗ України, правові основи їх існування, основні нормативні документи, якими керується система контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів

– характеристику Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів

– особливості обороту наркотичних і психотропних лікарських засобів

- особливості обороту наркотичних і психотропних комбінованих лікарських засобів
- порядок замовлення наркотичних і психотропних лікарських засобів в аптеці.
- особливості прийому наркотичних і психотропних лікарських засобів
- особливості зберігання наркотичних і психотропних лікарських засобів в аптеці.
- відпуск з аптек наркотичних і психотропних лікарських засобів
- особливості обліку наркотичних і психотропних лікарських засобів в аптеці

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- здійснити прийом наркотичних і психотропних лікарських засобів в аптеці
- оформити реєстр спеціальних рецептурних бланків форми №3, за якими відпущені нарк. і псих. лікарські засоби
- оформити акт знищення спеціальних бланків форми № 3

Зміст теми.

Наркотичні засоби - речовини природного чи синтетичного походження, препарати, рослини, які становлять небезпеку для здоров'я населення у разі зловживання ними.

Психотропні речовини - речовини природного чи синтетичного походження, препарати, які здатні викликати залежність та чинити депресивний або стимулюючий вплив на центральну нервову систему або викликати порушення сприйняття, емоцій, мислення, поведінки і становлять небезпеку для здоров'я населення у разі зловживання ними.

Прекурсори - речовини та їх солі, що використовуються при виробництві, виготовленні наркотичних засобів і психотропних речовин.

Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (Перелік) - це згруповані в списки наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, включені до таблиць I-IV. Перелік затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого органу виконавчої влади в галузі охорони здоров'я і публікується в офіційних друкованих виданнях.

Наркотичний (психотропний) лікарський засіб - лікарський засіб, що містить один чи декілька наркотичних засобів або психотропних речовин, включених до таблиць II і III Переліку, та прекурсорів, включених до списку №1таблиці IV Переліку.

Матеріали методичного забезпечення заняття
Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.
 Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:
-основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення: : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2015. – С.161-174 – (Національний підручник).
2. Організація діяльності аптек із забезпечення населення і закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту Ч.1: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 92 с. - Мова укр.
3. Організація та економіка фармації: тексти лекцій. Навчальний посібник

№ таблиці	№ списку	Особливості обігу
I	1	особливо небезпечні наркотичні засоби (список №1), психотропні речовини (список №2), обіг яких в Україні заборонено
	2	
	3	рослини (<i>Papaver somniferum</i> , <i>Cannabis</i>), обіг яких допускається в промислових цілях
II	1	наркотичні засоби (список №1) і психотропні речовини (список №2), обіг яких обмежено та встановлено жорсткі заходи контролю відповідно до чинного законодавства
	2	
III	1	наркотичні засоби (список №1) і психотропні речовини (список №2), які найбільш часто застосовуються в медичній практиці, обіг їх обмежений, але допускаються виключення певних заходів контролю відповідно до чинного законодавства
	2	
IV	1	прекурсори – речовини та їх солі, які використовуються при виробництві й виготовленні наркотичних засобів і психотропних речовин (список №1 та список №2)
	2	

для студентів денної/заочної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 110 с. - Мова укр.

-додаткова

4. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; за ред. Л. М. Унгурян // - Одеса, - 2019. - 240 с.
5. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. // . - Одеса : ОНМедУ. - 2020. – 150 с.
6. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А.

Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С.273-281 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Характеристика Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів
2. Особливості обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.
3. Порядок замовлення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.
4. Особливості приймання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.
5. Зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.
6. Відпуск наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів з аптек.
7. Особливості обліку наркотических средств, психотропних речовин і прекурсорів.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Використовуючи дані Постанови КМУ від 06.05.2000 р. за № 770 «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», заповніть табл.1.

Таблиця 1

Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів

№ з\п	№ таблиці	№ списку	Особливості обігу	Лікарські речовини

Завдання 2. Вкажіть форми власності суб'єктів господарювання, які мають право здійснювати діяльність з відпуску ЛЗ (табл.2).

Таблиця 2

Особливості роздрібної реалізації наркотичних (психотропних) лікарських засобів

№ п/п	Назва лікарського засобу	№ таблиці, № списку	Форма власності суб'єкта господарювання /умови здійснення діяльності
1	Нітразепам таб. 0,005г № 20 Синонім: Радедорм		
2	Трамадол р-нд/ін. 5 % 1,0 № 10		
3	Табл. "Солпадеїн" № 12 склад: парацетамолу 0,5 г кодеїну 0,008 г кофеїну 0,03 г		
4	Калія перманганат 3,0 фл.		

Завдання 3. Відповідно з вимогами наказу МВС вкажіть в табл. 3 і 4 необхідні укріплення приміщень для зберігання наркотичних (психотропних) ЛЗ з використанням матеріалів:

- а) Діаметр прутів повинен бути не менше 10 мм, розмір чарунок не більше 150x150 мм
- б) Повинні мати не менше 2-х врізаних несамозамыкаючихся замків
- в) *Діаметр прутів повинен бути не менше 16 мм, розмір чарунок не більше 150x150 мм
- г) Повинні бути еквівалентні по міцності цегляної стіни товщиною не менше 500 мм
- д) Повинні бути еквівалентні за міцністю залізобетонній плиті товщиною не менше 180 мм
- е) З внутрішньої сторони захищається решітчастими металевими дверима
- ж) Оббивають зі всіх боків листовим залізом товщиною не менше 0,6 мм
- з) З внутрішнього боку чи між рамами обладнують металеві решітки
- і) Повинні бути укріплені з внутрішнього боку по всій площині сталевими ґратами
- ї) Повинні бути товщиною не менше 40 мм

Таблиця 3

Вимоги до зміцнення будівель і приміщень

№ п/п	Об'єкт зміцнення	Вимоги до зміцнення будівель і приміщень
1	Стіни	
2	Пол, стеля	

3	Стіни,пол,стеля, которые не відповідають вимогам щодо товщини	
4	Входные двері сховищ	
5	Дверний отвір сховищ	
6	Віконний отвір сховищ	
Примітка: з позначкою * можуть бути використані кілька разів		

ЗАВДАННЯ4. Вкажіть в табл.9.4 відповідність приміщень для зберігання наркотичних (психотропних) лікарських засобів і рубежів охоронної сигналізації. Для виконання завдання необхідно скористатися нижченаведеним переліком :

- а) Вентиляційна коробка
- б) Вікна
- в) Внутрішній об'єм, площа приміщення
- г) Двері
- д) Капітальні стіни
- е) Металеві шафи
- ж) Місця вводу комунікацій
- з) Некапітальні стіни
- і) Сейфи
- ї) Стеля

Рубежі охоронної сигналізації приміщень для зберігання наркотичних (психотропних) ЛЗ

Таблиця 4

№ п/п	Рубіж охоронної сигналізації	Об'єкт охоронної сигналізації
1	Перший рубіж сигналізації	
2	Додатковий рубіж сигналізації	

Завдання 5. Підберіть правильні відповіді з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів в аптечних закладах охорони здоров'я України (табл. 5).

Таблиця .5

Особливості обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів в аптечних закладах

№ п/п	Пропозиції, які необхідно закінчити	Варіанти відповідей
1	Наркотичні і психотропні лікарські засоби, прекурсори списку №1 таблиці IV в аптеках повинні...Для приймання наркотичних, психотропних лікарських засобів і прекурсорів....	л) ...зберігатися в замкнених вогнетривких шафах тільки протягом робочого дня в кількості, необхідній для виготовлення лікарських форм.

2	Наркотичні і психотропні лікарські засоби, прекурсори списку №1 таблиці IV в аптеках повинні...	а)... «Наркотичні засоби», «Психотропні засоби», «Прекурсори» з переліком усіх засобів і позначенням їх вищих разових і добових доз.
3	Зберігання психотропних лікарських засобів, прекурсорів списку №2 таблиці IV в аптеках може бути забезпечене ...	к)...не повинні перевищувати запасів двотижневого нормативу зберігання
4	Запаси наркотичних і психотропних лікарських засобів, прекурсорів списку №1 таблиці IV в аптеках, які знаходяться в місцях дислокації аптечних складів...	ж)... зберігатися протягом 10 років після внесення останнього запису.
5	На внутрішній поверхні дверцят сейфів, у яких зберігаються наркотичні і психотропні лікарські засоби, прекурсори списку №1 таблиці IV повинні бути зроблені написи...	д)... здійснюватися з матеріальної кімнати аптеки, де зберігаються основні запаси цих засобів, тільки керівником аптеки або матеріально-відповідальними особами аптеки, згідно з наказом керівника.
6	Кімнати, сейфи і металеві шафи, в яких зберігаються наркотичні і психотропні лікарські засоби, прекурсори списку №1 таблиці IV після операцій з ними повинні	і)... зберігатися у матеріально-відповідальній особи, призначеної наказом керівника.
7	У кімнатах, де зберігаються наркотичні і психотропні лікарські засоби, прекурсори списку №1 таблиці IV повинні бути ...	б)... в закритих металевих шафах, надійно прикріплених до підлоги чи стіни.
8	Видача наркотичних і психотропних лікарських засобів, прекурсорів списку №1 таблиці IV у асистентську кімнату для поточної роботи повинна...	г)... закриватися, а після закінчення робочого дня – опечатуватися чи пломбуватися і здаватися під охорону.
9	Видача наркотичних і психотропних лікарських засобів, прекурсорів списку №1 таблиці IV у асистентську кімнату для поточної роботи повинна...	е)... зберігатися в замкнених вогнетривких сейфах
10	У робочий час ключі від сейфа з наркотичними, психотропними лікарськими засобами та прекурсорами списку №1 таблиці IV, які	в)... ваги, лійки, ступки, циліндри, різний посуд та інвентар, які використовуються для фасування, подрібнення, отаживання і відмірювання цих засобів.

	знаходяться в асистентській повинні...	
11	Всі документи з надходження і відпуску наркотичних, психотропних лікарських засобів, прекурсорів списку №1 таблиці IV в аптеках повинні...	з)... зберігатися протягом 5 років, не враховуючи поточного.
12	Реєстраційні журнали (книги), в яких здійснюється предметно-кількісний облік наркотичних, психотропних лікарських засобів, прекурсорів списку №1 таблиці IV в аптеках повинні...	й)наказом керівника аптеки створюється постійна комісія (в складі не менше 3-х осіб).
Правильные пары:		

**Тема №9. «Організація системи забезпечення якості ліків та фармацевтичних товарів»
- 2 год**

Актуальність теми

Забезпечення якості при виробництві ЛП є всеохоплюючою концепцією. Якість ЛП повинна гарантуватися на всіх етапах його «життя» — від розроблення, дослідження й виробництва до реалізації та оптимального застосування. Це досягається завдяки сукупності належних практик: GMP, GLP, GCP, GDP, GPP, GSP та оптимальним використанням ліків за відповідними лікувальними стандартами (формулярної системи), спроможної забезпечувати своєчасну якісну медичну та фармацевтичну допомогу. Безумовно, забезпеченню якості ЛП сприяє посилення контролю з боку Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками за виконанням ліцензійних умов медичними та фармацевтичними закладами МОЗ України та інші чинники.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

- виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування
- сформувати професійну гордість за високе звання провізора;
- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;
- виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптекних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.
- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати:

- організаційну структуру державної системи контролю якості лікарських засобів.
- права та обов'язки уповноваженої особи.
- проведення вхідного контролю якості лікарських засобів.
- порядок здійснення внутрішньоаптечного контролю якості ліків.
- види контролю індивідуально виготовлених лікарських форм (письмовий, опитувальний, органолептичний, фізичний, хімічний контроль, контроль при відпуску) та реєструвати їх результати у відповідних журналах

На основі теоретичних знань з теми:

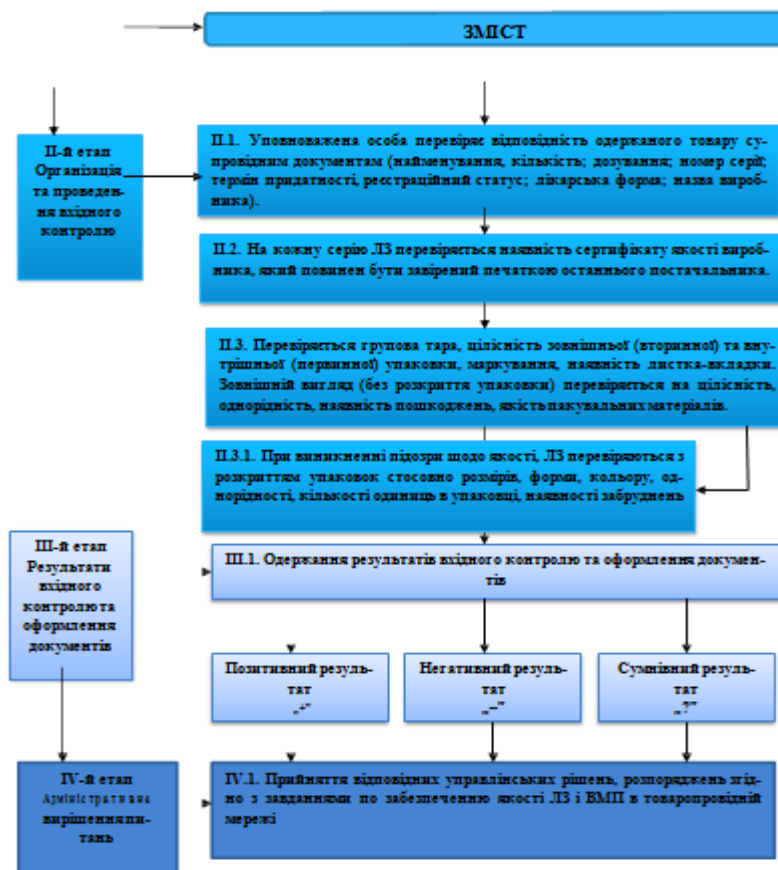
- вміти:

- документально оформити результати хімічного контролю Води очищеної "in bulk".
- документально оформити результати хімічного контролю Води для ін'єкцій "in bulk".
- документально оформити результати хімічного контролю Води для ін'єкцій стерильної.
- визначити обов'язкові види внутрішньо аптечного контролю якості лікарських засобів та вказати терміни їх зберігання:
 - а) амбулаторної рецептури
 - б) концентратів, внутрішньо аптечної заготівки
 - в) стаціонарної рецептури
- оформити паспорти письмового контролю на лікарські засоби виготовлені в аптеці за індивідуальними рецептами
- документально оформити результати постадійного контролю якості парентеральних і офтальмологічних лікарських засобів, виготовлених в аптеці серіями за замовленнями ЛПЗ
- оформити результати контролю концентратів і внутрішньо аптечної заготівки
- оформити результати хімічного якісного контролю
- зареєструвати у відповідних журналах параметри стерилізації лікарських засобів, виготовлених в умовах аптеки.

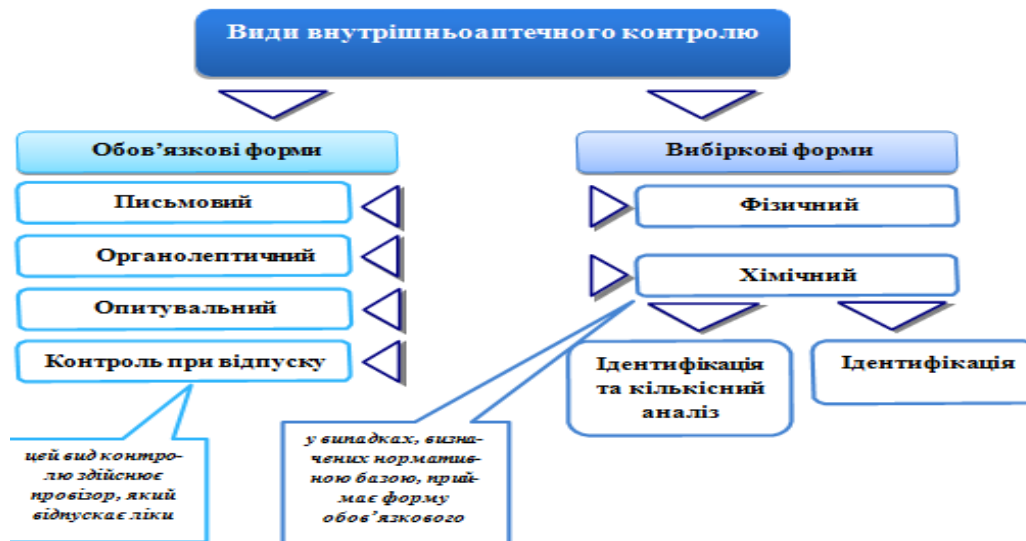
Зміст теми:

Вхідний контроль якості лікарських засобів в аптеках здійснює особа, призначена наказом керівника суб'єкта, відповідальна за якість лікарських засобів, які надходять в аптеку (уповноважена особа). Уповноважена особа повинна мати вищу або середню фармацевтичну освіту. Її прізвище, контактний телефон та форму зв'язку (телефон, факс, електронна пошта) слід повідомити територіальній інспекції. До компетенції уповноваженої особи належить підготовка та оформлення висновку щодо результатів вхідного контролю якості серій лікарських засобів з відміткою про передачу їх до реалізації. Кожен суб'єкт господарської діяльності, який займається оптовою торгівлею лікарськими засобами, повинен забезпечити проведення вхідного контролю якості лікарських засобів і мати вповноважену особу.

Граф логічна схема теми «Алгоритм проведення вхідного контролю якості ЛЗ»

Граф логічна схема теми «Класифікація видів внутрішньоаптечного контролю»

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:
-основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення: : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2015. – С.182-219 – (Національний підручник).

2. Організація діяльності аптек із забезпечення населення і закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту Ч.1: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 92 с. - Мова укр.

3. Організація та економіка фармації: тексти лекцій. Навчальний посібник для студентів денної/заочної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 110 с. - Мова укр.

-додаткова

4. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; за ред. Л. М. Унгурян // - Одеса, - 2019. - 240 с.

5. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. // . - Одеса : ОНМедУ. - 2020. – 150 с.

6. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С.190-193 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Як здійснюється вхідний контроль уповноваженою особою в аптеках і фармацевтичних фірмах?
2. Поясніть дії уповноваженої особи при наявності негативного або сумнівного результату вхідного контролю.
3. Які ЛЗ повинні в обов'язковому порядку мати висновки щодо якості? Перерахуйте права та обов'язки провізора-аналітика.
4. Які види внутрішньоаптечного контролю якості ЛЗ Ви знаєте? Охарактеризуйте обов'язкові види контролю.
5. Які ЛЗ підлягають обов'язковому хімічному контролю?
6. Перерахуйте облікові форми (журнали), в яких документально оформляються результати проведеного внутрішньоаптечного контролю якості ЛЗ.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Ознайомтеся із правилами вхідного контролю якості ЛЗ під час оптової та роздрібною торгівлі. Підкресліть (виділіть) відмінності в основних обов'язків уповноваженої особи при роздрібній та оптовій реалізації ЛЗ (табл. 1).

Таблиця 1

Основні обов'язки уповноважених осіб по вхідному контролю якості ЛЗ

№ з.п.	Основні обов'язки уповноваженої особи по вхідному контролю якості ЛЗ	
	при роздрібній торгівлі	при гуртовій торгівлі
1.		
2.		

Закису азоту контейнер 6 кг Анальгін, кг Билигност р-н д/ін. 50%-20,0 №10 Калію йодид табл. 0,25 Цефотаксим пір. д/п ін. р-р-ра 500 мг фл. Діазепам табл. 2 мг №10 Йод кристалічний, кг Ефедрину гідрохлорид, кг Цефепім пір. д/п ін. р-ну 1000 мг фл. Натрію оксibuтират р-н д/ін. 20%-10,0 №10 Бромгексин табл. по 4мг Парафін, кг Прозерин р-н д/ін. 0,05%-1,0 №10 Рифампіцин капс. 0,05 №10 Ровамицин табл. 1,5 млн МО Фентаніл р-н д/ін. 0,005% -2,0 №5 Фторотан р-р 50,0 Цинку сульфат, кг Амікацин пір. д/п ін. р-ра 0,25 фо.	Новокаїн, кг Алмагель 170 мл фл. Феназепам табл. 0,5 №50 Тріомбрас т р-н д/ін. 60%-20,0 №10 Амоксицилін гран. 40,0 для приго. 100 мл (250 мг/5 мл) сусп. фо. Кисень контейнер 6 кг Хиконцил капс. 0,25 № 16 Сульфацил натрію, кг Флемоксин Солнотаб табл. 0,25 № 20 Ефір медичний, л Фосфалюгель гель 20,0 №20 Домперидон табл. 0,01 №20 Фентаніл р-н д/ін. 0,005% 2,0 №5 Омез капс. 0,02 №30 Глюкоза, кг Сибазон табл. 0,005 № 20 Азицин капс. 0,25 №6 Кларитроміцин табл. 0,25 № 10
--	--

Завдання 3. Провізор-аналітик аптеки щодня проводить хімічний контроль якості води, що використовується для виготовлення лікарських форм. Документально оформіть отримані результати хімічного контролю, використовуючи бланки 1 і 2:

- Вода очищена "in bulk". Контейнер №1 - вміст загального органічного вуглецю, нітрати, іони алюмінію, важкі метали в межах норми; питома електропровідність – 4,2 мкСм·см -1
- Контейнер №2 - вміст загального органічного вуглецю, алюміній, важкі метали, в межах норми; питома електропровідність – 4,3 мкСм·см -1; при проведенні випробувань на нітрати блакитне фарбування випробуваного розчину виявилось інтенсивніше еталона
- Вода для ін'єкцій "in bulk". Контейнер №3 - вміст загального органічного вуглецю, нітрати, алюміній, важкі метали в межах норми; питома електропровідність – 1,05 мкСм·см -1

Завдання 4. Визначте обов'язкові види внутріаптечного контролю якості лікарських засобів і вкажіть терміни їх зберігання, заповнивши журнал внутріаптечного контролю (бланк 3). Перелік амбулаторної рецептури наведено в темі 6.

1	2	3	4				8		10	11	12	13	14	15	16	17	18
12.12.X X	2.12.XX	2	11				-	-	-	-	-	-	-	-	-	задовільно	Петрова
<p>(1) У графах відповідної частини таблиці результати контролю на відсутність домішок зазначаються знаком (-).</p> <p>(2) Допустимі домішки слід позначати знаком (-) або "в межах еталона" (п/е).</p>																	

Тема №10 : « Організація роботи аптеки з товарними запасами» - 2 год

Актуальність теми

Товарні запаси - це маса лікарських засобів і виробів медичного призначення та супутніх товарів, яка перебуває у сфері обігу та підлягає реалізації. Вони забезпечують безперервність лікарського забезпечення населення та лікувально-профілактичних закладів. До товарних запасів відносяться лікарські засоби і вироби медичного призначення, які перебувають між актами купівлі і продажу. До товарних запасів аптеки належать: товари, що наявні в аптеці та її відокремлених структурних, підрозділах; товари, закуплені та оплачені аптекою і залишені на відповідальне зберігання у постачальників; товари, здані на переробку (наприклад, лікарська рослинна сировина).

Організація роботи з товарними запасами - це процес балансування між двома взаємовиключними тенденціями; скорочення сумарних витрат, спрямованих на утримання запасів, і забезпечення наявності запасів, достатніх для безвідмовної реалізації. При цьому збільшення товарних запасів за кількістю та якістю доцільне доти, поки економічний ефект перевищує витрати з утримання додаткових запасів і відволікання обігових коштів.

Важливим розділом організаційної роботи аптеки є правильне визначення поточної потреби в лікарських засобах і výroбах медичного призначення

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування

-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати:

- порядок роботи аптек з товарними запасами та організаційні засади характеристики постачальників лікарських засобів і виробів медичного призначення
- критерії вибору постачальника, можливі форми розрахунку за товар і фактори, від яких залежить розмір торгівельної націнки
- перелік ліків, що підлягають обов'язковій лабораторній перевірці
- знати залишковий термін придатності ліків
- основні претензії аптек до постачальників.
- основні принципи зберігання лікарських засобів
- знати організацію зберігання отруйних лікарських засобів.
- знати організацію зберігання лікарських засобів в залежності від фізико-хімічних властивостей

- знати організацію зберігання лікарської рослинної сировини і медичних п'явок
- знати організацію зберігання гумових виробів, пластмасових і перев'язувальних виробів та допоміжних матеріалів
- знати організацію зберігання вогнебезпечних та вибухонебезпечних речовин
- знати особливості зберігання лікарських засобів, враховуючи характер лікарської форми
- знати утилізацію та знищення недоброякісних лікарських засобів
- знати порядок відпуску лікарських засобів з аптеки

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- провести аналіз цінових пропозицій необхідних аптеці ліків і заключити з однією з них контракт (договір) на постачання (про поставку), а також скласти заказ на необхідний товар
- провести аналіз лікарських засобів, що підлягають обов'язковій лабораторній перевірці
- встановити роздрібні (відпускні ціни) для отриманих лікарських засобів, враховуючи націнку оптової фірми
- здійснити зберігання отриманих лікарських засобів
- документально оформити відпуск товару з аптеки в аптечний пункт

Зміст теми:

Основні принципи організації зберігання лікарських засобів і виробів медичного призначення

Зберігання лікарських засобів і виробів медичного призначення регламентується наказом МОЗ України №44 від 16.03.93 р. та деякими іншими нормативними документами

Зберігання лікарських засобів в аптеках здійснюється за такими принципами:

1. Відповідно до токсикологічних груп:
 - наркотичні, психотропні лікарські засоби та прекурсори списку №1;
 - список А - отруйні препарати;
 - список Б - сильнодіючі ліки;
 - список – лікарські засоби загального списку.
 2. У відповідності з фармакологічними групами.
 3. В залежності від способу вживання (внутрішнє і зовнішнє).
 4. Лікарські засоби в масі "ангро" або балк-формі відповідно з агрегатним станом (рідкі, сипучі, газоподібні і т. п.).
 5. В залежності від фізико-хімічних властивостей лікарських засобів і впливу різних факторів зовнішнього середовища.
 6. З урахуванням встановлених термінів зберігання лікарських засобів з обмеженим терміном придатності.
 7. З врахуванням характеру різних лікарських форм.
- Вироби медичного призначення слід зберігати окремо за групами:
- гумові вироби;
 - вироби з пластмас;
 - перев'язувальні засоби та допоміжні матеріали;
 - вироби медичної техніки.

В процесі зберігання необхідно проводити візуальний контроль за станом тари, зовнішніми змінами лікарських засобів та виробів медичного призначення не рідше одного разу на місяць. У випадку зовнішніх змін лікарських засобів проводиться контроль їх якості згідно з вимогами чинних нормативних документів.

Особливості зберігання отруйних і сильнодіючих лікарських засобів

Зберігання цієї групи лікарських засобів регламентується наказом МОЗ колишнього Союзу №523 від 03.07.68 р. (додаток 5). Згідно з цим нормативним актом особливо отруйні

лікарські засоби зберігаються у внутрішньому відділенні сейфу. До особливо отруйним належать: миш'яковистий ангідрид, натрію арсенат кристалічний, стрихніну нітрат, ртуті дихлорид (сулема), ртуті оксицианід, ціанід ртуті.

У робочий час ключі від сейфа з особливо отруйними лікарськими засобами, які знаходяться в асистентській кімнаті повинні бути у чергового провізора.

Сейфи після закінчення робочого дня опечатуються або опломбовуються, а ключі від них, печатка і пристрій для пломбування повинні знаходитися у завідувача аптеки чи у матеріально відповідальної особи, яка уповноважена на це наказом по аптеці.

Отруйні лікарські засоби незалежно від лікарської форми (за винятком особливо отруйних) повинні зберігатися у відокремлених металевих шафах під замком. На вікнах матеріальних кімнат, у яких знаходяться отруйна ліки, повинні бути металеві ґрати, а де перебувають особливо отруйні (ще крім цього) - двері, оббиті залізом, охоронна світлозвукова сигналізація. Після закінчення роботи ці приміщення зачиняються та опечатуються матеріально відповідальною особою.

Видача в особливо отруйних лікарських засобів з матеріальної в асистентську для поточної роботи проводиться тільки завідувачем аптекою або уповноваженою на це матеріально відповідальною особою.

Запаси отруйних лікарських засобів у матеріальних міських аптек не повинні перевищувати місячної потреби, а у інших - загального нормативу товарних запасів в днях, встановленого для даної аптеки.

Норматив товарного запасу в днях визначається таким чином: річний товарообіг аптеки в закупівельних (вступних, оптових) ціни поділяють на середні річні товарні запаси в цих же цінах. Потім кількість днів у році приймають цифру 360) ділять на отримане ціле число. В результаті встановлюють норматив товарних запасів у днях.

Запаси отруйного ЛЗ в асистентських не повинні перевищувати п'ятиденної потреби.

У чергових аптеках отруйні лікарські засоби знаходяться на зберіганні чергового провізора в окремому сейфі, закритому на замок, у кількостях і асортименті, необхідних для надання невідкладної медичної допомоги. Після закінчення чергування сейф опечатується і пломбується.

Щодо сильнодіючих лікарських засобів, то вони зберігаються в окремих дерев'яних шафах, які після закінчення роботи повинні зачинятися.

На всі штангласах з запасами отруйних і сильнодіючих лікарських засобів вказується вища разова і вища добова доза.

Крім цього, на все штангласах з лікарськими засобами у матеріальних кімнатах повинен бути зазначений номер серії заводу-виробника і номер аналізу складу в разі проведення додаткового контролю, а також термін зберігання, дата і підпис особи, яка заповнила штангласи. На штангласах з лікарськими засобами, які містять серцеві глікозиди, повинно бути зазначено кількість одиниць дії в 1 г лікарської рослинної сировини або в 1 мл лікарського препарату.

Організація зберігання лікарських засобів в залежності від фізичних та фізико-хімічних властивостей і впливу різних факторів навколишнього середовища

Перш за все, у матеріальних кімнатах повинна підтримуватися певна температура і вологість повітря, періодичність перевірки яких здійснюється не рідше одного разу на добу. З цією метою матеріальні кімнати забезпечені термометрами і гігрометрами, які кріпляться по можливості далі від нагрівальних приладів на висоті 1,5-1,7 м від підлоги та на відстані не менше 3 м від дверей. У кожній матеріальній кімнаті може бути заведена карта обліку температури та відносної вологості.

Лікарські засоби, які вимагають захисту від дії світла, слід зберігати в тарі з світлозахисних матеріалів (скляна тара, металева тара, упаковка з алюмінієвої фольги або полімерних матеріалів, забарвлених в чорний, коричневий або оранжевий колір), у темному приміщенні або в шафах, пофарбованих усередині чорною фарбою з щільно підігнаної дверцями або в щільно збитих ящиках з щільно прилягає кришкою.

До цієї групи медикаментів належать антибіотики, галенові препарати, рослинна сировина, органопрепарати, кодеїн, кодеїну фосфат, морфіну гідрохлорид та ін

Особливо чутливі до світла ліки (срібла нітрат, прозерин та ін) зберігають у скляній тарі, обклеєною чорної світлонепроникної папером.

Лікарські засоби, які потребують дії світла (препарати заліза закисного), зберігають у скляній тарі маленької ємкості світлого скла на яскравому світлі. Допускається дія прямих сонячних променів.

Лікарські засоби, які вимагають захисту від вологи (антибіотики, ферменти, рослинна сировина, солі алкалоїдів та ін), зберігають у прохолодному місці, в щільно запакованій тарі з матеріалів, з яких не проникають пари води (скло, метал, алюмінієва фольга, товстостінна пластмасова тара).

«Організаційні принципи зберігання ЛЗ та ВМП»

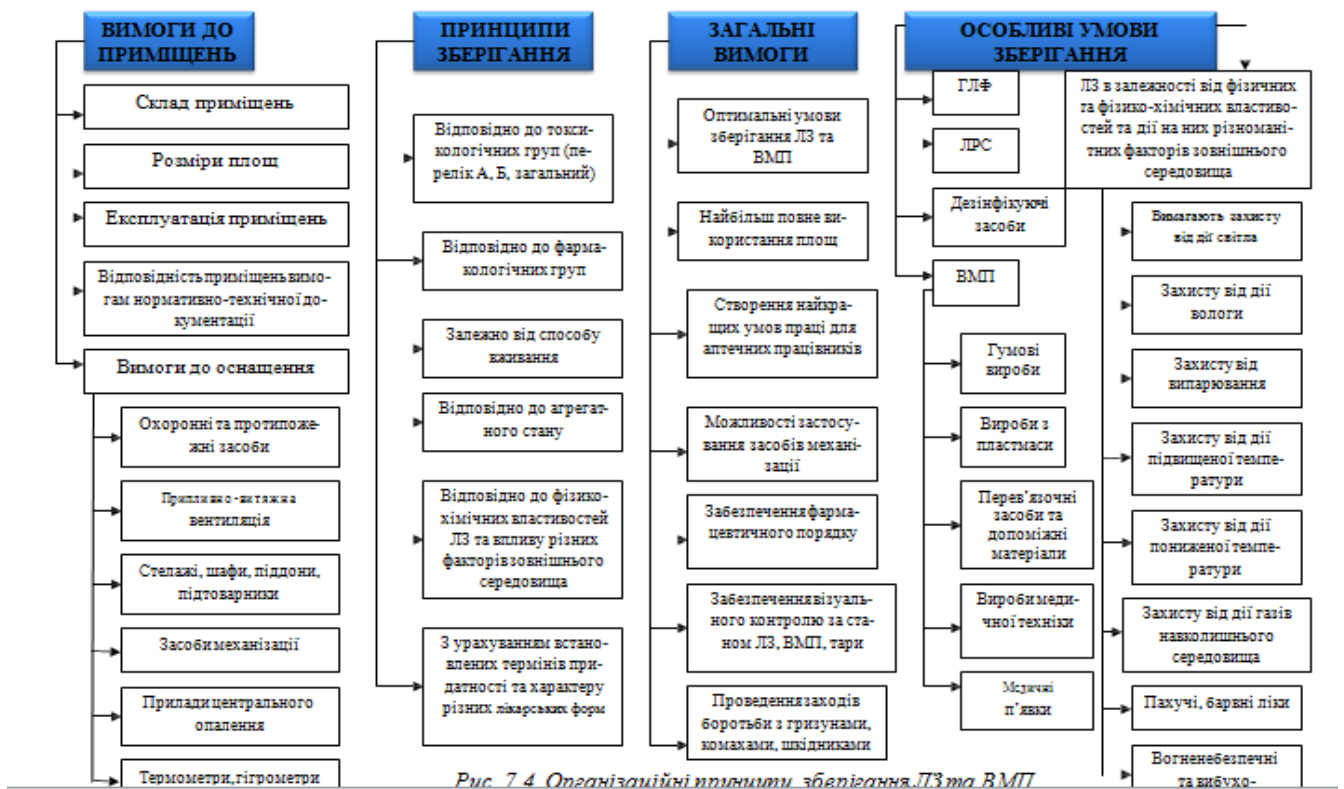

Рис. 7.4 Організаційні принципи зберігання ЛЗ та ВМП

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

-основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення: нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2015. – С.219-248 – (Національний підручник).
2. Організація діяльності аптек із забезпечення населення і закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту Ч.1: Навчальний посібник

для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 92 с. - Мова укр.

3. Організація та економіка фармації: тексти лекцій. Навчальний посібник для студентів денної/заочної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 110 с. - Мова укр.

-додаткова

4. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; за ред. Л. М. Унгурян // - Одеса, - 2019. - 240 с.

5. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. // . - Одеса : ОНМедУ. - 2020. – 150 с.

6. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С.206-223 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте показник товарообіговості.
2. Охарактеризуйте показник потреби у ЛЗ і товарах аптечного асортименту.
3. Як здійснюється заявка на товари аптечного асортименту?
4. Яка суть та зміст показника товарних запасів аптеки?
5. Як відбувається процес формування оптимального товарного запасу аптеки?
6. Які особливості замовлення на психотропні, наркотичні лікарські засоби та прекурсори списку № 1?
7. У чому відмінність ЛЗ від інших товарів повсякденного вжитку?
8. Які варіанти оплати постачальником за товари аптечного асортименту?
9. На підставі якої інформації здійснюється заявка аптеки на товари аптечного асортименту?
10. Яким чином відбувається відпуск аптечними закладами психотропних, наркотичних лікарських засобів, прекурсорів списку № 1?
11. Які документи необхідні для взаємного пред'явлення аптеці і постачальнику товарів аптечного асортименту на початку їх співробітництва?
12. Охарактеризуйте процес прийомки товарів від постачальників товарів аптечного асортименту.
13. Які особливості прийомки від постачальників лікарських засобів, що підлягають предметно-кількісному обліку?
14. Як організувати роботу відділу запасів та які його функції?
15. Дайте характеристику приміщенням та штату відділу запасів та його заступникам?
16. Дайте характеристику лабораторним та фасувальним роботам, які проводяться у відділі запасів аптеки.
17. Які основні принципи зберігання ЛЗ та ВМП в умовах аптеки?
18. Які особливості зберігання наркотичних, психотропних лікарських засобів та прекурсорів списку № 1?
19. Охарактеризуйте умови зберігання отруйних та сильнодіючих ЛЗ в аптеках.
20. Як організувати зберігання ЛЗ у залежності від їх фізичних та фізико-хімічних властивостей та дії різних факторів навколишнього середовища?

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Визначте кількісний обсяг замовлення на необхідні лікарські засоби (табл. 1) за умови, що:

1-варіант - ... раз в п'ять днів здійснюється перевірка товарних запасів, два дні витрачається на пошук постачальників, складання замовлення та отримання товару, резервний запас становить середню норму продажу конкретного препарату за день.

2-варіант - ... раз в чотири дні здійснюється перевірка товарних запасів, два дні витрачається на пошук постачальників, складання замовлення та отримання товару, резервний запас становить середню норму продажу конкретного препарату за день.

3-варіант - ... раз в сім днів здійснюється перевірка товарних запасів, чотири дні витрачається на пошук постачальників, складання замовлення та отримання товару, резервний запас становить середню норму продажу конкретного препарату за день.

Таблиця 1

Визначення кількісного обсягу замовлення лікарських засобів в аптеці

№ з.п	Код згідно АТХ	Назва лікарського засобу, форма випуску, доза	Прогнозований залишок	Середня продаж в день	Необхідна кількість
1.	A		10	15	
2.	B		3	2	
3.	C		2	3	
4.	D		1	2	
5.	G		2	10	
6.	H		2	1	
7.	J		1	2	
8.	L		4	3	
9.	M		5	9	
10.	N		1	4	
11.	P		3	6	
12.	R		2	5	
13.	S		4	9	
14.	V		20	10	

*- перелік лікарських засобів підбирається студентом самостійно, по одному лікарського засобу з кожного розділу класифікаційної системи АТС (АТС).

Завдання 2. Встановіть можливість приймання 1 ____ 20__ року аптекою лікарських засобів від оптової фірми з урахуванням залишкового терміну придатності (таблиця 2).

Можливість прийому лікарських засобів з урахуванням залишкових термінів придатності

№ п.п.	Назва лікарського засобу, форма випуску, доза	Заводська серія	Термін придатності		Результат прийому	
			з АНД	залишковий		
				в місяцях		в %
1.		10112__	5 років			
2.		27705__	5 років			
3.		13602__	2 роки			

Завдання 5. Використовуючи дані табл. 5, документально оформите на бланку 1 проведені в аптеці лабораторно-фасувальні роботи.

Таблиця 11.5

Перелік проведених в аптеці лабораторно-фасувальних робіт

Виготовлено	
концентровані розчини	внутриаптечна заготівка
Р-н натрію броміду 20% - 2 л	Р-н калію йодиду 2%-10,0 № 50 Стерильно!
Р-н натрію гідрокарбонату 5% - 2 л	Порошки з димедролом 0,005 і цукром 0,2 №10 x 100
Р-н натрію бензоату 10% - 1 л	Р-н формаліну 10%-400,0 №20
Р-н калію броміду 20%-2 л	Порошки з еуфіліном 0,003 і цукром 0,2 №10 x 20
Р-н кальцію хлориду 50%-2л	Р-н перекису водню 3%-100,0 № 45
Р-н кальцію глюконату 10%-1л	Кропова Вода 100,0 №20
Р-н кальцію хлориду 5%-1,5 л	Р-н димедролу 1%-100,0 №25
Р-н калію йодид 20% 1,5л	Р-н сульфацил-натрію 30%-10,0 №50 Стерильно!
Р-н кислоти борної 3%- 0,5л	Порошки з еуфіліном 0,005 і цукром 0,3 №10 x 40
Р-н кальцію хлориду 50%-3 л	Р-н кальцію хлориду 10%-200,0 №10
Р-н натрію броміду 20%-3л	Р-н левоміцетину 0,25% 10,0 № 30 Стерильно!
Основа для виготовлення очних мазей - 50,0	Р-н натрію тетраборату 20% в гліцерині 15,0 №10

Тема №11: Організація роботи оптової фармацевтичної фірми та аптечного складу – 2 год.

Актуальність теми. Відомо, що всі товари від моменту їх виробництва до надходження до кінцевого користувача проходять багато етапів, одним з яких є приймання товарів на склад. На цьому етапі дуже важлива правильна організація процесу приймання, адже саме від цього залежить зберігання якості товару і, навіть, можливість вчасно знати і не допустити до реалізації неякісних або фальсифікованих товарів. Особливо це стосується лікарських засобів та виробів медичного призначення, адже від цього залежить безпека здоров'я населення. Процес приймання продукції на аптечному складі регламентується законодавством України.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- оволодіння знаннями щодо приймання та відпуску товарів, оцінки якості, організації зберігання і транспортування;
- формування у студентів вмінь користуватись НТД та довідковою літературою з питань приймання товарів на аптечний склад.

Виховні цілі:

- Мета: формування знань про організацію роботи оптової фармацевтичної фірми й аптечного складу
- спрямувати розвиток професійно значущої підструктури особистості; виховання у студентів сучасного фармацевтичного мислення; закладення основи вивчення студентами основних понять «аптечний склад»,

«дистрибуція»; забезпечення засвоєння студентами провідного значення важливості приймання товарів на аптечний склад в процесі підготовки провізора; засвоєння студентами принципів деонтології фармацевтичної етики та навичок фармацевтичного і медичного товарознавства.

Конкретні цілі:

- знати:

- особливості приймання та відпуску товарів;
- процес руху товарів в аптечній мережі і товарознавчі операції, пов'язані з ним;
- приймання товарів на аптечний склад за кількістю і якістю.

На основі теоретичних знань з теми:

- оволодіти методиками /вміти/:

- проводити оцінку якості товарів що надійшли на аптечний склад і зробити висновок про їх відповідність вимогам НТД;
- складати договори з постачальниками медичних та фармацевтичних товарів;
- проводити ідентифікацію товарів, застосовуючи НТД і каталоги, зробити висновок про можливість їх використання;

Зміст теми.

Дистрибуція (оптова дистрибуція) лікарських засобів - будь-яка діяльність, пов'язана з одержанням, зберіганням, постачанням, транспортуванням та імпортом/експортом лікарських засобів, за винятком їх продажу безпосередньо громадянам для особистого споживання. Ця діяльність провадиться сумісно з виробниками або їх представниками, імпортерами, іншими підприємствами з оптової та/або роздрібною торгівлі лікарськими засобами, лікувально-профілактичними закладами;

Дистриб'ютор - суб'єкт господарювання, який провадить відповідну діяльність щодо дистрибуції (оптової дистрибуції) лікарських засобів;

Аптечні склади (бази) мають у своєму складі виробничі приміщення: окремі приміщення, площі або зони для приймання і зберігання лікарських засобів та їх відпуску/відвантаження, допоміжних матеріалів і тари загальною площею не менше ніж 250 кв. метрів. До виробничих належать приміщення (зони), в яких приймаються, зберігаються лікарські засоби, приміщення (зони) для комплектації та відпуску/відвантаження лікарських засобів (експедиційна), приміщення (зони) для зберігання допоміжних матеріалів і тари, карантинної продукції.

Склад, розташування виробничих приміщень та їх площа забезпечують послідовність технологічного процесу (приймання, зберігання, комплектацію та відпуск/відвантаження лікарських засобів), за винятком випадків, передбачених цими Ліцензійними умовами.

Аптечні склади (бази), крім виробничих приміщень, мають побутові, службові, додаткові приміщення.

До побутових приміщень належать приміщення для персоналу (0,75 кв. метра на одного працівника однієї робочої зміни, але не менше ніж 8 кв. метрів), вбиральня, де є водопровід, каналізація (але не менше ніж 2 кв. метри), гардеробна, духова, кімната для вживання їжі (їдальня) тощо.

Допоміжні приміщення повинні бути площею не менше ніж 4 кв. метри. *До допоміжних приміщень належать приміщення* для приготування дезінфекційних розчинів, операторська, архів, серверна, кімнати охорони, навчальні кабінети, приміщення для зберігання робочих засобів для навантажувально-розвантажувальних робіт, приміщення або шафи для зберігання предметів прибирання.

До службових приміщень належать приміщення для підготовки та обробки супровідної документації, кабінет завідувача аптечного складу (бази), кабінет заступника завідувача, кімнати персоналу, що бере участь у технологічному процесі (опрацювання

претензій та рекламацій, повернення, підготовка документів для виконання процесів приймання, комплектації та відпуску/відвантаження продукції), приміщення (зони) для технологічного обладнання автоматизованих складів тощо.

До додаткових приміщень належать коридори, тамбури, сходові клітки, ліфтові шахти, електрощитові, бойлерні, вентиляційні камери (шахти) тощо.

Допускається розміщення приміщення (зони) або шафи для зберігання інвентарю для прибирання виробничих приміщень та приміщення (зони) для зберігання робочих засобів для навантажувально-розвантажувальних робіт у виробничих приміщеннях.

Приміщення аптечного складу (бази) повинні розташовуватися таким чином, щоб виключалася необхідність проходження працівниками для переодягання у спеціальний одяг через виробничі приміщення.

Прохід до побутових та допоміжних приміщень не може здійснюватися через виробничі приміщення, за винятком випадків, передбачених Ліцензійними умовами.

Матеріали методичного забезпечення заняття.

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

Основна

1. Медичне та фармацевтичне товаровознавство: підручник для студентів вищ. навч. закладів / І.І. Баранова, С.М. Коваленко, Ю.О. Беспала, Т.В. Дюдюк, С.О. Мамедова. – Х.: НФаУ: Оригінал, 2016.- 304 с.
2. Громовик Б. П. Практикум з медичного і фармацевтичного товаровознавства. Частина 2. Фармацевтичне товаровознавство: навчальний посібник для викладачів / Б.П. Громовик, Н.Б. Ярмо, І.Я. Городецька. - Львів: Простір М, 2018 -139 с.
3. Товарознавство на фармацевтичному підприємстві ; навч. посіб для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності « Фармація» / І.І. Баранова, С.М. Коваленко, С.В. Бреусова та ін..-Харків : НФаУ, 2018.-160 с.
4. Медичне і фармацевтичне товаровознавство: товари аптечного асортименту [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. фармац. навч. закл. і фармац. фак. вищ. мед. навч. закл. III-IV рівня акредитації / Б. П. Громовик, Н. Б. Ярмо, І. Я. Городецька [та ін.]; за ред. Б. П. Громовика, 2011. - 492 с.
5. Фармацевтичне та медичне товаровознавство : тексти лекцій для студентів фармацевтичного факультету денної, заочної та дистанційної форм навчання / Л. М. Унгурян, О.А. Степанова, та ін. ; за ред. Л. М. Унгурян // – Одеса: ОНМедУ, 2020.- 216 с.- Мова укр. Режим доступу https://info.odmu.edu.ua/chair/economy_pharmacy/files/113/ua.

Додаткова

6. Фармацевтичне та медичне товаровознавство : навчально-методичний посібник для студентів фармацевтичного факультету денної, заочної та дистанційної форми навчання / Л. М. Унгурян, О.А. Степанова, та ін. ; за ред. Л. М. Унгурян // – Одеса: ОНМедУ, 2020.- 230 с.- Мова укр.
7. Фармацевтичне та медичне товаровознавство: атлас для студентів фармацевтичного факультету денної, заочної та дистанційної форми навчання / Л. М. Унгурян, О.А. Степанова, та ін. ; за ред. Л. М. Унгурян // – Одеса: ОНМедУ, 2020.- 120 с.- Мова укр.
8. Римарчук К. М. Основи фармацевтичного і медичного товаровознавства: навчальний посібник / К.М. Римарчук. – Київ : Медицина, 2015. – 118 с.

Нормативна документація:

9. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів): Постанова КМУ від 30.11.2016 р. № 929 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929-2016-p>

10. Про затвердження Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах: Наказ МОЗ України від 16.12.2003 р. № 584 (зі змінами) : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0275-04>

11. Про організацію зберігання в аптечних закладах різних груп лікарських засобів та виробів медичного призначення: Наказ МОЗ України від 16.03.93р. № 44 <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v0044282-93>

12. Порядок забезпечення належних умов зберігання, транспортування, приймання та обліку вакцин, анатоксинів та алергену туберкульозного в Україні: Наказ МОЗ України від 16.09.2011 р. N 595. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1166-11#Text>

13. Про затвердження Порядку контролю якості лікарських засобів під час оптової та роздрібної торгівлі: Наказ МОЗ України № 677 від 29.09.2014 р. <https://www.zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1515-14>

14. Про лікарські засоби: Закон України № 123/96 від 04.04.1996 р. <https://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80>

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення понять «аптечний склад», «дистрибуція», «дистриб'ютор» 2. Вкажіть особливості приймання та відпуск товарів.
3. Охарактеризуйте оцінку якості товарів, організація зберігання та транспортування.
4. Охарактеризуйте порядок складання договорів з постачальником медичних та фармацевтичних товарів.
5. Вкажіть приймання товарів на аптечний склад за кількістю і якістю.
6. Система «холодового ланцюга» у зберігання термочувливих ЛЗ, вакцин, анатоксинів.
7. Організація постачання аптечних закладів згідно з міжнародними стандартами. Належна практика дистрибуції.
8. Основні нормативно-правові акти, що регламентують діяльність з оптової торгівлі ЛЗ в Україні.
9. Основні вимоги до оптової торгівлі, що висувуються ліцензійними умовами
9. Аптечні склади (бази): завдання, функції, класифікація.
10. Організаційна структура аптечних складів (баз, відділів).
11. Організація роботи оптових фірм.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Дайте визначення поняттю «договір» і вкажіть його основні елементи.

Договір -

Назва ЛЗ	Серія	Висновок щодо можливості						
		Дата випуску	Термін придатності	Термін придатності за АНД	остаточний		прийом у на аптечний склад	Відпуск а зі складу
					в міс.	в %		
Йогурт - Baby Comfort капс. №30	1860	09.2019		2 роки				
Гербион сироп с подорожником 150 мл	Z82279		11.2021	3 роки				
Де-Нол табл. 120 мг №56	171112			4 роки				
Биовен моно (иммуногл) 25 мл	30818		08.2021					
Аскорил табл.№50	05181822	06.2019		2 года				
Алерон табл.п/о 5мг №30	EM81052	08.2019		2 года				
Фенкарол табл.25мг №20	150418			5 лет				
Маалокс табл. №10	180619			4 года				
Герпевир-КМП мазь 2.5% 15г	10119		12.2023					
Глицеринові супозитории Фарміна 0.75г №5	92061		02.2021	2 года				

Завдання 4. Вкажіть в правильній послідовності етапи прийому товару на аптечний склад.

№ п/п	Етап	Алгоритм дій
1		Перевірка товаросупровідних документів

2	Контроль відповідності зазначених даних у видатковій накладній фактично отриманої продукції по найменуванню, серії і дозуванні.
3	Проведення вхідного контролю якості лікарських засобів.
4	Дозвіл на реалізацію лікарських засобів.
5	Підготовка приміщень складу для приймання і зберігання товару
6	Перевірка наявності лікарських засобів, заборонених до обігу Держлікслужбою
7	Проверка соблюдения условий транспортирования.
8	Создание приемной комиссии .

Завдання 5. Дайте визначення зазначеним термінам і вкажіть основні вимоги до суб'єкта господарювання під час оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами. Проаналізуйте обов'язки уповноваженої особи при прийомі товару на аптечний склад. Для виконання завдання скористайтеся наказом МОЗ № 677 від 29.09.2014 року (зі змінами). «Про затвердження Порядку контролю якості лікарських ЗАСОБІВ во время оптової та роздрібної торгівлі »

<i>Висновок про якість ввезеного в Україну лікарського засоби-</i>
<i>Висновок про якість -</i>
<i>Сертифікат якості серії лікарського засобу-</i>
<i>Лікарські засоби сумнівної якості-</i>
<i>Неякісні лікарські засоби--</i>

Основні вимоги до суб'єкту господарювання

<p>1. Заборонено наказом МОЗ № 677 від 29.09.2014</p> <p>Торгівля...</p>	
<p>2. На протязі 3-х років...</p>	
<p>3. Зобов'язаний створити ..</p>	
<p>4. Вхідний контроль якості лікарських засобів здійснюється за допомогою ..</p>	

<p>5. Вхідний контроль якості лікарських засобів оформляється шляхом ..</p>	
<p>6. Вхідний контроль якості лікарських засобів проводиться в ..</p>	
<p>7. Кожна серія лікарських засобів повинна супроводжуватися</p>	
<p>Уповноважена особа зобов'язана:</p>	
<p>1. Перевірити відповідність.....</p>	
<p>2. Забезпечити ведення ...</p>	

3. Первинна і вторинна упаковки, групова тара, маркування, інструкція перевіряються на ...	
4. Дати дозвіл на реалізацію ...	
5. При негативному результаті ..	
6. При підозрі щодо якості лікарських засобів	
7. На час проведення лабораторних досліджень лікарські засоби знаходяться в	

Завдання 6. Вкажіть основні вимоги до влаштування та експлуатації складських зон згідно керівництву СТ-Н МОЗУ 42-5.1: 2011 «Лікарські засоби. Належна практика зберігання» від 10.03.2011 р

1	Складські зони повинні бути достатньо	
2	Приміщення повинні бути	
3	Проведення регулярних	

	профілактичних заходів	
4	У місцях отримання і відвантаження товар	
5	Якщо карантинний статус забезпечується зберіганням в окремих зонах	
6	Високоактивні або радіоактивні матеріали, наркотичні та інші небезпечні лікарські засоби	
7	Наркотичні лікарські засоби потрібно зберігати	

Завдання 7. На аптечний склад надійшли готові лікарські засоби. Вкажіть вимоги, що пред'являються до зберігання різних груп ЛЗ, заповніть таблицю. Для виконання завдання скористайтеся рекомендованим нормативним документом наказ МОЗ України № 44 від 16.03.1993 р «Інструкція з організації зберігання в аптечних установах різних груп лікарських засобів і виробів медичного призначення»

№ п/п	Назва	Лікарська форма	Особливості зберігання
1	Муколан р-р д/ин. 7.5 мг/ 2 мл № 5		
2	Тантум Верде спрей 30 мл		

3	Вібуркол супозиторії №12		
4	Аугментин таб. п/о по 500 мг/125 мг №14		

Завдання 8. Проаналізуйте умови зберігання окремих груп лікарських засобів. Заповніть таблицю. Для виконання завдання скористайтеся нормативним документом наказ МОЗ України № 44 від 16.03.1993 р «Інструкція з організації зберігання в аптечних установах різних груп лікарських засобів і виробів медичного призначення»

№	Назва групи ЛЗ	Лікарські засоби	Умови зберігання
1	ЛЗ, що вимагають захисту від дії підвищеної температури		
2	ЛЗ, що вимагають захисту від Світла		
3	Пахучі і фарбувальні речовини		

Завдання 9. Здійсніть зберігання отриманих лікарських засобів відповідно до фармакологічними групамреї на базі АТС-класифікації

№ п / п	Назва ЛЗ	Код препарата	Перший рівень АТХ системи	Другий рівень АТХ системи	Третій рівень АТХ системи	Четвертий рівень АТХ системи	П'ятий Рівень АТХ системи
1	Цетрин таб.10 мг №20	RO6AEO7	R- засоби, що діють на респираторну	RO6 антигисаминні засоби для системного	RO6A антигистаминні засоби для системного	RO6A E похідні пиперазина	RO6A E 07 Цетиризин

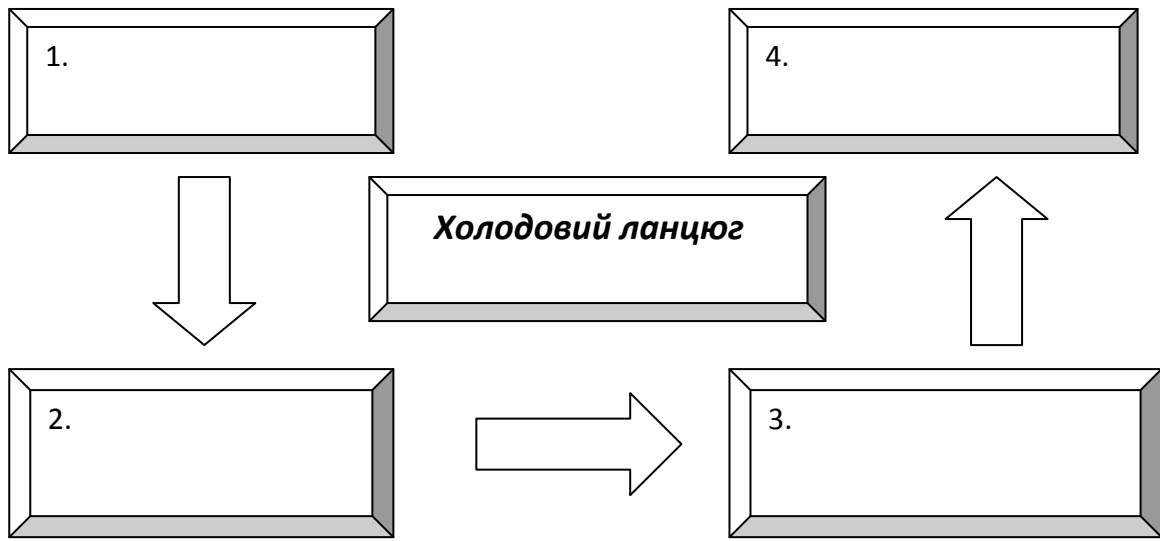
			систему	застосування	застосуван ня		
2	Реосорбілак т розвор д/інф.200мл						
3	Церукал таб.10 мг №50						
4	Л-тіроксин таб.50 мкг № 50						
5	Инфлувак, вакцина от грипа						

6	Пульмикорт суспензія 0.25мг/мл небули№20						
7	Альдазол таб.400 мг№3						
8	Цефодокс порошок для оральної суспензії 50 мл						
9	Мовалис таб. 7.5 мг №20						
1 0	Трифас таб. 10 мг №50						

--	--	--	--	--	--	--	--

Завдання 10. Дайте визначення поняттю «Холодовий ланцюг» і відобразіть рівні системи «холодового ланцюга» необхідного для зберігання і транспортування вакцин, анатоксинів та алергену туберкульозного. Для виконання завдання скористайтесь наказом МОЗ №595 від 16.09.2011 року «Порядок забезпечення належно розумів зберігання, транспортування, приймання та обліку вакцин, анатоксинів та алергенів туберкульозного в Україні»

«Холодовий ланцюг» -

Тема №12. Організація зовнішньоторговельної діяльності фармацевтичних підприємств – 4 год.

Мета: розглянути організацію зовнішньоторговельної діяльності фармацевтичних підприємств. Питання для обговорення 1. Поняття зовнішньоекономічної діяльності. Інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності. 2. Особливості укладання зовнішньоекономічних контрактів (договорів) купівлі-продажу лікарських засобів та інших товарів аптечного асортименту. 3. Суть і принципи митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. 4. Особливості ввезення в Україну лікарських засобів і товарів аптечного асортименту. Короткі теоретичні відомості Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) – діяльність суб'єктів господарювання України й іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами. Види зовнішньоекономічної діяльності: – експорт та імпорт товарів, капіталів та робочої сили; – наукова, виробнича, навчальна й інші види кооперації з іноземними суб'єктами господарської діяльності; – кредитні та розрахункові операції; – організація та проведення виставок, аукціонів, конференцій, симпозіумів. 21 Здійснення підприємствами ЗЕД регулюється державою в особі її органів, недержавних органів управління економікою (товарних, фондових, валютних бірж, торгових палат, асоціацій та інших організацій координаційного типу). Державне регулювання ЗЕД здійснюють Верховна Рада, Кабінет Міністрів України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Національний банк України, Державна фіскальна служба України, а також органи місцевого самоврядування у межах своєї компетенції. Україна самостійно визначає митну політику, створює власну митну систему та здійснює митне регулювання на своїй території відповідно до Митного кодексу (МКУ), законів України та міжнародних договорів за участю України. Контрольні запитання 1. Дайте визначення зовнішньоекономічної діяльності. Укажіть основні її види. 2. Хто може бути суб'єктами ЗЕД відповідно до чинного законодавства? 3. Назвіть міжнародні організації, що регулюють світову торгівлю, валютно-кредитні та фінансові відносини. 4. Які інструменти митного регулювання належать до нетарифних методів? 5. Які правові режими передбачені для товарів з країн-членів СОТ? 6. Охарактеризуйте основні митні режими. 7. Назвіть основні принципи митного регулювання. 8. Охарактеризуйте порядок укладання міжнародного договору купівлі-продажу. 9. Назвіть основні етапи митного контролю та митного оформлення товарів. 10. Назвіть основні методи визначення митної вартості товару. 11. Які документи подаються суб'єктом господарювання під час ввезення ЛЗ на територію України? 12. Укажіть, коли проводиться лабораторний аналіз якості ввезених ЛЗ. Література: [8, с. 3–7; 14, с. 55; 20, с. 25–34].

Тема № 12.

Тема №13. Система обліку та звітності в аптечних закладах

Тема №14. «Бухгалтерський облік як інформаційна система в аптечних закладах» - 2 год.

Актуальність теми

Рациональна організація та достовірність ведення бухгалтерського обліку визначають успіх діяльності аптечного закладу. Бухгалтерський облік має на меті надання достовірної інформації про фінансовий стан підприємства для потенційного інвестора. Він регулюється законодавством, результати його оприлюднюються у фінансовій і податковій звітності та деклараціях, підлягають аудиту. Основне завдання бухгалтерського обліку - створення такої системи отримання інформації, яка б забезпечувала реальне управління підприємством та примноження доходу від його діяльності, що визначає актуальність вивчення даної теми.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування

-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати:

- класифікацію господарських засобів аптеки;
- основні принципи облікової політики аптечних (фармацевтичних) підприємств;
- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку та інші законодавчі та нормативно-правові документи, що регламентують організацію обліку та звітності в Україні;
- структуру та зміст бухгалтерських рахунків, Головної книги, бухгалтерського балансу;
- особливості обліку господарських операцій у системі бухгалтерських рахунків

На основі теоретичних знань з теми:

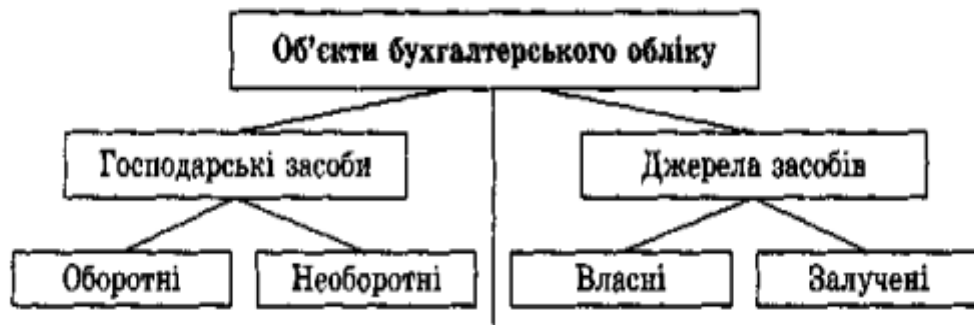
- вміти:

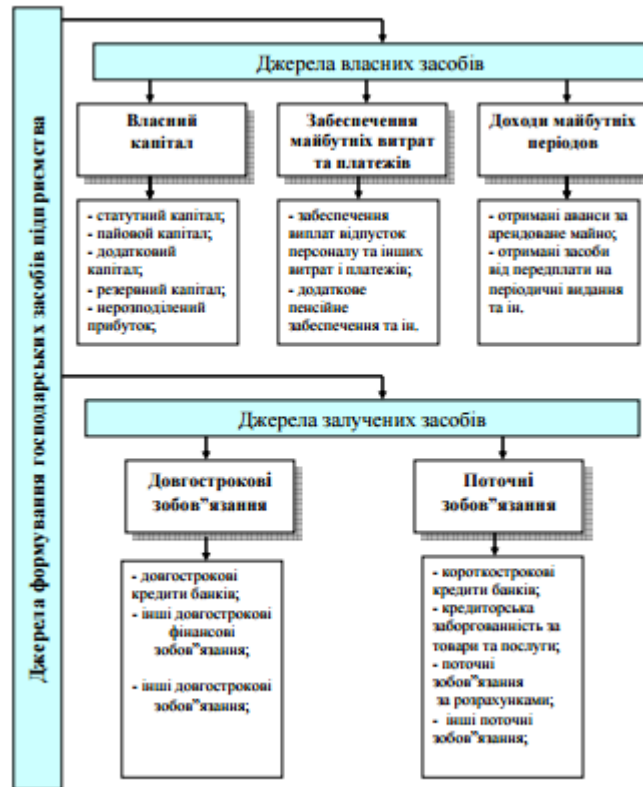
- класифікувати господарські засоби та джерела їх утворення
- встановити суми з активу та пасиву
- відкрити бухгалтерські рахунки, реєстрацію змін протягом звітного періоду в рахунках активу та пасиву та визначення кінцевого залишку
- зареєструвати здійснені підприємством операції у відповідних журналах-ордерах
- скласти бухгалтерський баланс та основи його побудови
- проводити чотири типи зміни в балансі
- побудувати бухгалтерський рахунок та здійснити подвійний запис
- визначати залишки в рахунках та використовувати їх при зведеній звітності.
- користуватися складовими зовнішніх фінансових звітів (баланс ф-1)

Зміст теми.

Бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Бухгалтерський облік в аптеці ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації.

Об'єктом бухгалтерського обліку є господарські засоби аптеки, які групують за двома ознаками: за складом і розміщенням, за джерелами утворення. Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку.

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

-основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 2. Системи обліку в фармації : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, О. П. Гудзенко та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2016. – С.38-58 (Національний підручник).
2. Системи обліку у фармації Ч.2: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 65 с. - Мова укр.
3. Організація та економіка фармації: тексти лекцій. Навчальний посібник для студентів денної/заочної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 110 с. - Мова укр.

-додаткова

4. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; за ред. Л. М. Унгурян // - Одеса, - 2019. - 240 с.
5. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. // . - Одеса : ОНМедУ. - 2020. – 150 с.
6. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С.103-115 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення бухгалтерського обліку, сформулюйте основні завдання бухгалтерського обліку.
2. Вкажіть вимоги, які ставляться до обліку. Назвіть вимірники, що застосовуються в обліку.
3. На які частини поділяється бухгалтерський баланс. Яке їх призначення?
4. Назвіть основних користувачів інформацією, що наведена у бухгалтерському балансі.
5. Чим можна пояснити рівність загальних підсумків активу і пасиву балансу?
6. Сформулюйте рівняння бухгалтерського балансу.
7. Що ви розумієте під терміном «господарська операція»?
8. Які зміни викликають господарські операції в балансі підприємства?
9. В чому сутність кожного типу змін в балансі?
10. З якою метою в бухгалтерському обліку застосовуються рахунки?
11. Для чого використовуються активні і пасивні рахунки? Чим вони відрізняються?
12. У чому полягає суть подвійного запису?
13. Чим відрізняються проста й складна бухгалтерські проводки?
14. Як взаємопов'язані рахунки бухгалтерського обліку і балансу?
15. Вкажіть порядок складання бухгалтерської проводки.
16. З якою метою ведуться аналітичні рахунки?

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Проведіть класифікацію засобів підприємства і джерел їх утворення, використовуючи місячні дані величин залишків засобів і джерел їх утворення на кінець звітного періоду (Таблиця 1). Результати роботи оформити у Таблиці 2.

Таблиця 1

Залишки коштів та джерел їх утворення на кінець звітного періоду

№ п.п	Назва	Варіант, сума (грн.)						
		1	2	3	4	5	6	7
1.	Транспортні засоби	18500	15000	10800	10200	6000	8500	8500
2.	Гроші на рахунку в банку	1700	1500	4000	1900	1200	1400	1500
3.	Тара	100	700	750	200	400	450	350
4.	Товар	35000	40000	51000	35000	60000	42000	44000
5.	Малоцінні та швидкозношувані предмети (МШП)	2000	1300	1100	1900	2300	3100	3000
6.	Резервний капітал	19550	50900	25400	40500	47900	41100	41000
7.	Гроші в касі	400	300	300	400	500	500	450
8.	Заборгованість підзвітних осіб	300	200	250	400	300	350	400
9.	Короткострокові кредити	8000	10000	2000	10000	2000	4000	3000
10.	Прибуток	17000	7000	19600	20000	4000	3000	4000
11.	Заборгованість постачальникам за товар	3850	5100	900	5000	4100	2900	2000

12.	Заборгованість ЛПУ за товар	18600	40000	17400	58000	31000	12000	11000
13.	Обладнання аптеки	20700	18000	13000	24100	15000	21000	20000
14.	Статутний капітал	55200	46700	51600	55000	57900	39700	40100
15.	Заборгованість фонду соціального страхування	600	1500	1900	1500	1200	1400	1900
16.	Заборгованість працівникам по зарплаті	2500	4000	5000	2500	2100	4200	2200
17.	Авторська програма для комп'ютерів і база даних	9400	8200	7800	2400	2500	7000	5000

Таблиця 2

Групування господарських засобів і джерел їх утворення

№ з/п	Найменування	господарські засоби, грн.	джерела їх утворення, грн.
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
Разом:			

ЗАВДАННЯ 2. Використовуючи план рахунків бухгалтерського обліку, підготуйте для роботи синтетичні та субрахунки (таблиця 3).

Таблиця 3

Класифікація рахунків бухгалтерського обліку за призначенням і структурою

1. Основні рахунки:			
<i>Інвентарні рахунки</i>			
10	12	22	282
+Д ^Т Основні засоби			
К ^Т - Са ₁			

Ca₂

1.2 Грошові рахунки

301

311

1.3 Рахунки розрахунків:

1.3.1 Щодо дебіторської заборгованості

361

372

1.3.2

За поточними зобов'язаннями

601

631

65

661

1.3.3

За податками

64

1.4 Рахунки власного капіталу

40

43

44

2. Регулюючі (додаткові, контрарні) рахунки:

38

13

3. Операційні (рахунки доходу та фінансових результатів):			
<i>3.1. Рахунки витрат за елементами</i>			
80	81	82	83
<i>3.2 Рахунки витрат діяльності</i>			
902	92	93	98
Фінансово-результативні рахунки:			
	792	791	

Завдання 3. Заповніть пропущені значення (?) у наведених синтетичних рахунках бухгалтерського обліку (таблиця 4).

Таблиця 4

Варіант	Вид бухгалтерського рахунку					
	Активний		Пасивний			
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит		
1	Сальдо ₁	500		Сальдо ₁	1200	
		400	300		3420	
		9000	250		2100	
		?	?		?	
		?	?		100	
	Сума оборотів	10180	?	Сума оборотів	5700	
	Сальдо ₂	7130		Сальдо ₂	?	
2		Дебет	Кредит		Дебет	Кредит
	Сальдо ₁	1500		Сальдо ₁	200	
		500	2950		320	900

	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="text-align: center;">8900</td> <td style="text-align: center;">300</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">?</td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> <tr> <td>Сума оборотів</td> <td style="text-align: center;">10180</td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> <tr> <td>Сальдо₂</td> <td style="text-align: center;">8130</td> <td></td> </tr> </table>		8900	300		?	?	Сума оборотів	10180	?	Сальдо ₂	8130		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="text-align: center;">900</td> <td style="text-align: center;">418</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">110</td> <td style="text-align: center;">300</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">?</td> <td style="text-align: center;">200</td> </tr> <tr> <td>Сума оборотів</td> <td style="text-align: center;">1620</td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> <tr> <td>Сальдо₂</td> <td></td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> </table>		900	418		110	300		?	200	Сума оборотів	1620	?	Сальдо ₂		?															
	8900	300																																										
	?	?																																										
Сума оборотів	10180	?																																										
Сальдо ₂	8130																																											
	900	418																																										
	110	300																																										
	?	200																																										
Сума оборотів	1620	?																																										
Сальдо ₂		?																																										
3	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;"></th> <th style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Дебет</th> <th style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Кредит</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Сальдо₁</td> <td style="text-align: center;">420</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">9000</td> <td style="text-align: center;">3000</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">300</td> <td style="text-align: center;">350</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">?</td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> <tr> <td>Сума оборотів</td> <td style="text-align: center;">10180</td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> <tr> <td>Сальдо₂</td> <td style="text-align: center;">7150</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Дебет	Кредит	Сальдо ₁	420			9000	3000		300	350		?	?	Сума оборотів	10180	?	Сальдо ₂	7150		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;"></th> <th style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Дебет</th> <th style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Кредит</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Сальдо₁</td> <td></td> <td style="text-align: center;">300</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">520</td> <td style="text-align: center;">600</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">120</td> <td style="text-align: center;">450</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">?</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Сума оборотів</td> <td style="text-align: center;">850</td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> <tr> <td>Сальдо₂</td> <td></td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> </tbody> </table>		Дебет	Кредит	Сальдо ₁		300		520	600		120	450		?		Сума оборотів	850	?	Сальдо ₂		?
	Дебет	Кредит																																										
Сальдо ₁	420																																											
	9000	3000																																										
	300	350																																										
	?	?																																										
Сума оборотів	10180	?																																										
Сальдо ₂	7150																																											
	Дебет	Кредит																																										
Сальдо ₁		300																																										
	520	600																																										
	120	450																																										
	?																																											
Сума оборотів	850	?																																										
Сальдо ₂		?																																										
4	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;"></th> <th style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Дебет</th> <th style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Кредит</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Сальдо₁</td> <td style="text-align: center;">1000</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">2400</td> <td style="text-align: center;">2950</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">7000</td> <td style="text-align: center;">300</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">?</td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> <tr> <td>Сума оборотів</td> <td style="text-align: center;">10000</td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> <tr> <td>Сальдо₂</td> <td style="text-align: center;">7630</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Дебет	Кредит	Сальдо ₁	1000			2400	2950		7000	300		?	?	Сума оборотів	10000	?	Сальдо ₂	7630		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;"></th> <th style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Дебет</th> <th style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Кредит</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Сальдо₁</td> <td></td> <td style="text-align: center;">400</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">350</td> <td style="text-align: center;">2500</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">?</td> <td style="text-align: center;">6680</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">280</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Сума оборотів</td> <td style="text-align: center;">1800</td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> <tr> <td>Сальдо₂</td> <td></td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> </tbody> </table>		Дебет	Кредит	Сальдо ₁		400		350	2500		?	6680		280		Сума оборотів	1800	?	Сальдо ₂		?
	Дебет	Кредит																																										
Сальдо ₁	1000																																											
	2400	2950																																										
	7000	300																																										
	?	?																																										
Сума оборотів	10000	?																																										
Сальдо ₂	7630																																											
	Дебет	Кредит																																										
Сальдо ₁		400																																										
	350	2500																																										
	?	6680																																										
	280																																											
Сума оборотів	1800	?																																										
Сальдо ₂		?																																										
5	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;"></th> <th style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Дебет</th> <th style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Кредит</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Сальдо₁</td> <td style="text-align: center;">420</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">9000</td> <td style="text-align: center;">3900</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">?</td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">320</td> <td style="text-align: center;">350</td> </tr> <tr> <td>Сума оборотів</td> <td style="text-align: center;">10100</td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> <tr> <td>Сальдо₂</td> <td style="text-align: center;">6050</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Дебет	Кредит	Сальдо ₁	420			9000	3900		?	?		320	350	Сума оборотів	10100	?	Сальдо ₂	6050		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;"></th> <th style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Дебет</th> <th style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Кредит</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Сальдо₁</td> <td></td> <td style="text-align: center;">300</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">520</td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">?</td> <td style="text-align: center;">450</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">120</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Сума оборотів</td> <td style="text-align: center;">850</td> <td style="text-align: center;">1500</td> </tr> <tr> <td>Сальдо₂</td> <td></td> <td style="text-align: center;">?</td> </tr> </tbody> </table>		Дебет	Кредит	Сальдо ₁		300		520	?		?	450		120		Сума оборотів	850	1500	Сальдо ₂		?
	Дебет	Кредит																																										
Сальдо ₁	420																																											
	9000	3900																																										
	?	?																																										
	320	350																																										
Сума оборотів	10100	?																																										
Сальдо ₂	6050																																											
	Дебет	Кредит																																										
Сальдо ₁		300																																										
	520	?																																										
	?	450																																										
	120																																											
Сума оборотів	850	1500																																										
Сальдо ₂		?																																										

Завдання 4. Встановивши величини пропущених значень складових зовнішніх фінансових звітів (таблиця 5), для 5 – ти (А, Б, В, Г, Д) різних підприємств, використовуючи дані, які наведені нижче.

Таблиця 5

Взаємозв'язок складових частин фінансової звітності

Аптека	Складові фінансових звітів (тис. грн.)					
	Дохід від реалізації	Активи	Витрати	Зобов'язання	Прибуток (збитки)	Власний капітал
1-варіант						
А	-	-	40	50	10	60
Б	100	-	-	30	15	70
В	150	180	-	-	30	98
Г	180	200	140	-	-	40
Д	290	210	250	80	-	-
2-варіант						
А	184	-	90	63	-	121
Б	-	220	98	-	22	114
В	215	-	-	141	30	75
Г	340	300	290	-	-	175
Д	135	150	100	51	-	-
3-варіант						
А	195	260	-	-	40	105
Б	-	-	98	88	30	122
В	380	-	320	95	-	275
Г	155	160	-	70	40	-
Д	-	-	120	99	30	101
4-варіант						
А	-	190	79	-	21	115
Б	240	-	-	130	40	150
В	130	180	115	-	-	105
Г	180	210	145	80	-	-
Д	-	210	140	-	30	85
5-варіант						
А	175	180	-	-	(5)	85
Б	-	-	34	15	4	25
В	200	-	-	48	13	61
Г	158	140	114	-	-	79
Д	190	210	175	63	-	-
6-варіант						
А	95	150	88	92	-	-
Б	-	112	61	-	10	70
В	80	92	86	26	-	-
Г	65	-	-	40	9	77
Д	-	-	81	73	(6)	88
7-варіант						
А	200	155	140	-	-	90
Б	170	130	-	50	35	-
В	-	110	120	-	40	70
Г	-	-	110	60	65	85
Д	210	-	150	90	-	180

Тема №15. «Облік руху товару в аптечних закладах» - 2 год

Актуальність теми

Важливою складовою частиною економічної діяльності є товарна стратегія, а саме: обробка правил формування товарного асортименту, що забезпечує максимілізацію економічного прибутку. На фармацевтичному ринку в плані товарного забезпечення тісно співпрацюють заводи-виробники, оптові фармацевтичні фірми і аптеки. Аспекти їх співпраці оформляються відповідними документами і здійснюються згідно нормативним актам. В аптеках при виконанні функції із забезпечення населення і лікувально-профілактичних закладів лікарськими засобами і предметами аптечного асортименту здійснюються господарські операції, які вимагають постійного обліку і відображення у первинних та нагромаджуючих документах. В бухгалтерському обліку прихід від реалізації є базовим для розрахунку прибутку підприємства.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування
-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;
- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;
-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.
- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати:

- принципи обліку товару в аптечних закладах
- бухгалтерські проводки з операцій з руху товару
- економічне значення та структуру товарообігу

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- документально оформляти надходження товарів в аптеку та відпуск товарів з аптек,
- документально оформляти відпуск товарів з аптек,
- реєструвати виробничі операції, які збільшують або зменшують залишок товару

Зміст теми.

Документування господарських операцій в аптеках та фармацевтичних фірмах здійснюється відповідно до прийнятої облікової політики з використанням спеціалізованих форм первинного управлінського обліку. Слід зазначити, що на законодавчому рівні не

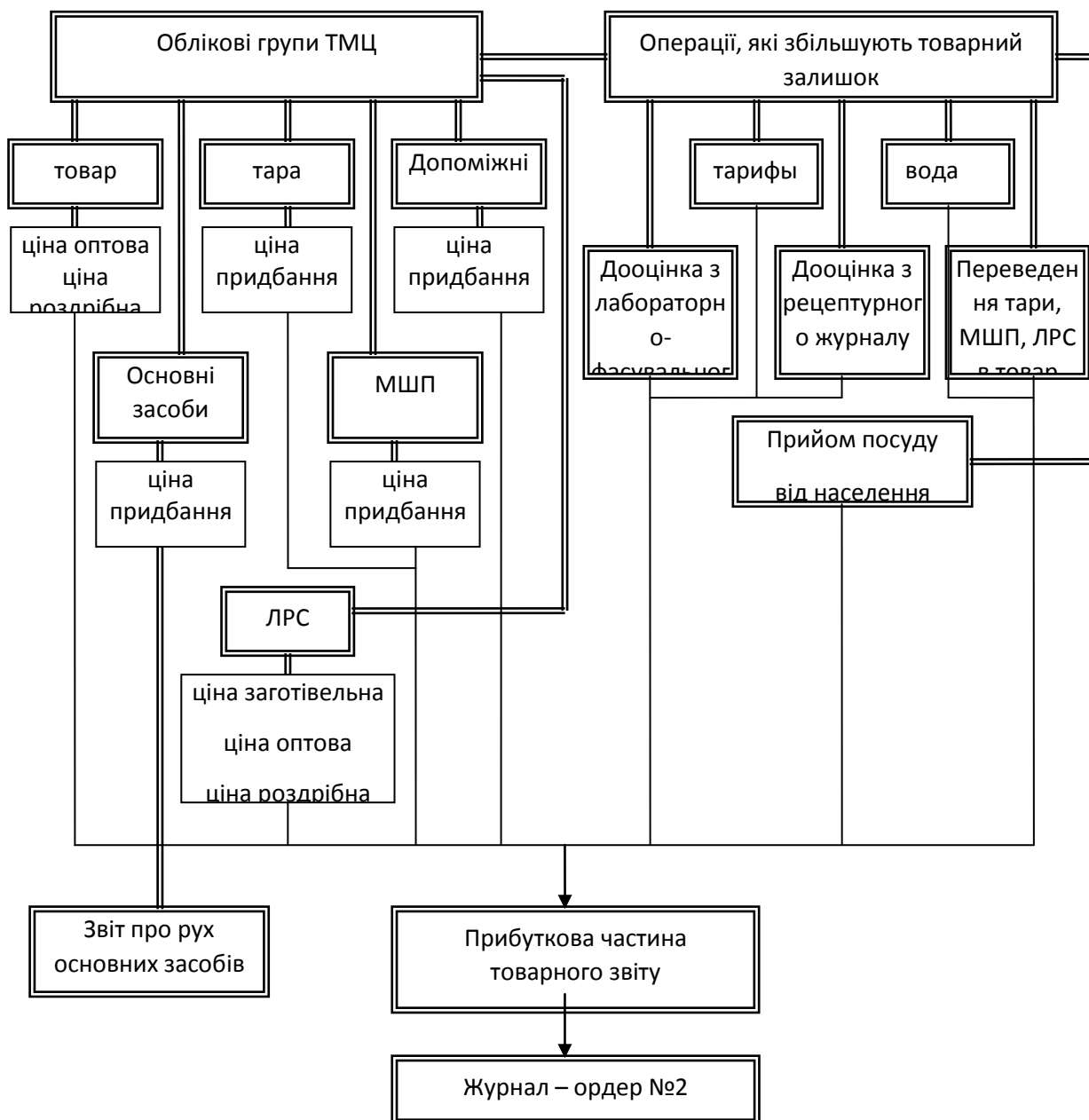
регламентується використання стандартних форм первинного обліку, тому в аптечних закладах документація може відрізнятися за формою, обсягом та змістом в залежності від організаційної структури, мас-штабів діяльності, прийнятої на підприємстві форми бухгалтерського обліку та облікової політики. Постачання в аптечні заклади ЛЗ та ВМП здійснюється постачальниками (виробниками ЛЗ, оптовими фірмами, аптечними складами тощо) на підставі договору (контракту). У процесі відвантажування товарів постачальник оформляє супровідні документи:

накладну;

податкову накладну;

рахунок (у разі передоплати).

Кожна партія товару супроводжується сертифікатами якості виробника з печаткою останнього постачальника. На імпорتنі ЛЗ при ввезенні їх на територію України видається висновок щодо якості ввезеного ЛЗ.

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

-основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 2. Системи обліку в фармації : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, О. П. Гудзенко та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2016. – С.68-87 (Національний підручник).
2. Системи обліку у фармації Ч.2: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 65 с. - Мова укр.
3. Організація та економіка фармації: тексти лекцій. Навчальний посібник для студентів денної/заочної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 110 с. - Мова укр.

-додаткова

4. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; за ред. Л. М. Унгурян // - Одеса, - 2019. - 240 с.
5. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. // . - Одеса : ОНМедУ. - 2020. – 150 с.
6. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С.103-115 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні господарські операції з надходження товару в аптеках.
2. Охарактеризуйте порядок приймання товару в аптеці та документального оформлення надходження товарів.
3. Назвіть та охарактеризуйте супровідні документи, які є обов'язковими при поставках ЛЗ та інших товарів аптечного асортименту в аптечні заклади.
4. Поясніть особливості первинного обліку надходження наркотичних, психотропних лікарських засобів та прекурсорів.
5. Наведіть господарські операції, що збільшують суму товарів в аптеках.
6. Дайте визначення поняттю «товарообіг». Поясніть його економічну сутність.
7. Наведіть структуру роздрібного товарообігу аптеки.
8. Назвіть облікові форми, в яких відображається рецептурний та безрецептурний відпуск ліків.
9. Наведіть структуру оптової реалізації товару з аптеки та облікові документи.
10. Вкажіть, як відображається реалізація товару на рахунках бухгалтерського обліку.
11. Наведіть документи з внутрішньогосподарського обліку списання товарів на господарські потреби аптеки (фарм. фірми).
12. Наведіть документи з оформлення витрат товару для надання першої медичної допомоги.
13. Які ще види інших витрат товару Ви знаєте? У яких документах здійснюється їх облік?
14. Назвіть і охарактеризуйте документи в яких ведеться облік екстемпоральних рецептів
15. Дайте характеристику документів з обліку пільгових рецептів.
16. Поясніть, для чого розраховується середня вартість рецептів.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

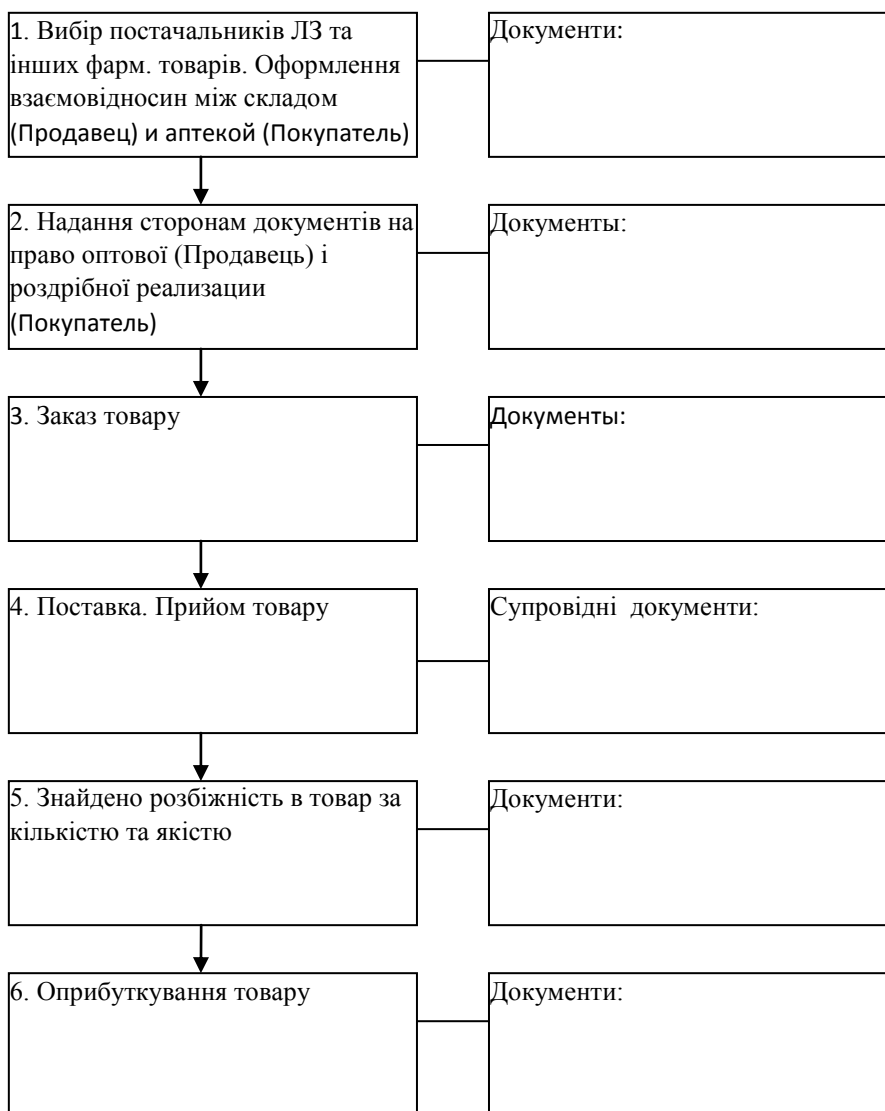
Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. У схемі назвіть документи, які супроводжують зазначені господарські операції.

Схема 1

Постачання-закупівля фармацевтичних товарів, їх приймання і оприбуткування в аптеці

Завдання 2. Заповніть товарно-транспортну накладну на товари, отримані аптекою, оформите довіреність на отримання даного товару.

Завдання 3. Заповніть податкову накладну на товари, отримані аптекою

Завдання 4. Оформіть результати вхідного контролю лікарських засобів, які надійшли в аптеку

Завдання 6. Здійснить облік таких малоцінних та швидкозношуваних предметів, що надійшли в аптеку за товарно-транспортною накладною № 4563-До/07 (постачальник ВАТ «Ігар») (Бланк):

Шпатель аптечний – 5 шт. (ціна за 1 шт.– 5,70 грн., термін використання – 3 роки)
 Ваги технічні аптечні – 1 шт. (ціна за 1 шт. - 148,35 грн., термін використання-8 років)
 Апарат инфундирный - 1 шт. (ціна за 1 шт. - 68,50 грн., термін використання 5 років)
 Халати медичні – 10 шт. (ціна за 1 шт. - 40,00 грн., термін використання 1 рік)
 Шапочки медичні – 10 шт. (ціна за 1 шт. - 8,00 грн., термін використання 1 рік)

Завдання 7. Заповнить прибуткову частину товарного звіту (Бланк), якщо:

I. Залишок товару та інших товарно-матеріальних цінностей на початок місяця склав:

вариант -1	вариант - 2	вариант -3
Товар – 100 000,00 грн.(в р.ц) и 75 000,00 грн. (по о.ц.); Допом. матеріали– 1420,00 грн. Тари – 1240,00 грн. МШП –1320 грн.	Товар – 150 000,00 грн.(в р.ц) и 85 000,00 грн. (по о.ц.); Допом. матеріали – 1450,00 грн. Тари – 1140,00 грн. МШП –1 650 грн.	Товар – 200 000,00 грн.(в р.ц) и 132 000,00грн. (по о.ц.); Допом. матеріали – 1540,00 грн. Тари – 1180,00 грн. МШП –1 550 грн.

II. За місяць надійшло:

Товарів:

ТТН № ___ на _____ грн;

ТТН № ___ на _____ грн;

ТТН № ___ на _____ грн.

Тари на _____ грн.

Допоміжних матеріалів на _____ грн.

МШП на _____ грн.

Тариф і вода на _____ грн.

Дооцінка за рецептурним журналом склала _____ грн.

Дооцінка за лабораторно-фасовочному журналу склала _____ грн.

Бланк 11

Товарний звіт

за _____ 20__ р.

Прибуток

№ з/п	Зміст запису	Документ		Товар		тара	Допом. м-ли	МШП	Торгові накладнення
		№	дата	Роздр.вартість	Закуп.вартість				
	Залишок на:	х	х						
	Всього поступило								
	Всього								
	Всього залишком	3							

Завдання 10. Відобразіть товар, що надійшов, та операції, що збільшують товарні запаси, на відповідних рахунках бухгалтерського обліку (таблиця 1).

Таблиця 1

Відображення основних господарських операцій щодо надходження товару та інших товарно-матеріальних цінностей на бухгалтерських рахунках

№ з/п	Зміст господарської операції	Рахунки, №, назва	
1	Отримано та оприбутковано товар від постачальника		
2	Відображено суму торгової націнки		
3	Отримана тара від постачальника		
4	Отримані від постачальника допоміжні матеріали		
5	Отримані від постачальника МШП		
6	Перераховано кошти постачальнику за товар, тару, допоміжні матеріали та МШП		

Завдання 11. На підставі Журналу обліку рецептури (Бланк 1) і Руху товарів і виручки в дрібнороздрібній мережі (Бланк) оформіть Реєстрацію роздрібних оборотів аптеки (Бланк).

Завдання 12. За даними реєстрації роздрібних оборотів за місяць (Бланк) визначте:

Структуру роздрібної реалізації за видами оборотів (в %)

Екстемпоральна рецептура - _____

Рецептурний відпуск ГЛФ - _____

Безрецептурний відпуск - _____

Товарообіг дрібнороздрібної мережі - _____

Середню вартість однієї лікарської форми екстемпорального виготовлення та готової лікарської форми _____

Завдання 13. На підставі Журналу обліку оптового відпуску та розрахунків з покупцями (Бланк) оформіть Оборотно-відомість за особовими рахунками покупців та іншим розрахунками (Бланк) врахуйте, що в кінці місяця на розрахунковий рахунок аптеки було перераховано від Міської лікарні №1 – 9000 грн., а від Дитячого садочка № 19 – 300 грн.

Журнал обліку рецептури

Вар	дата	К-ть екстемпральних рецептів			Сума екстемпральних рецептов			К-ть готових лікарських форм			Сума готових лікарських форм			Сума за день			Підпис
		Всього	в т.ч.		всього	в т.ч.		всього	в т.ч.		всього	в т.ч.		всього	в т.ч.		
			безкоштовні	пільгові		безкоштовні	пільгові		безкоштовні	пільгові		безкоштовні	пільгові		безкоштовні	пільгові	
1	01.03	37	2	4	139,00	7,00	18,00	128	3	2	577,00	13,00	10,00				
	02.03 и т.д.
	всього за місяць	917	10	21	3489,00	320,00	300,00	3210	9	15	14432,00	155,00	120,00				
2	01.03	40	5	2	175,00	21,80	12,30	146	6	4	805,00	33,08	23,55				
	02.03 и т.д.
	всього за місяць	958	9	19	4191,00	70,20	126,35	3510	15	16	19300,00	128,35	145,15				
3	01.03	36	2	5	158,00	14,00	38,56	126	5	7	795,00	25,60	36,80				
	02.03 и т.д.
	всього за місяць	940	12	14	4105,00	86,30	135,25	3280	20	12	16400,00	110,25	85,30				
4	01.03	38	1	3	157,00	5,85	18,35	109	5	2	605,00	36,25	12,35				

	02.03 и т.д.
	всього о за місяц ь	933	22	16	3940,0 0	121,20	88,95	2720	14	22	15960,0 0	73,80	132,6 0				

Назва організації Міська лікарня №1

ЖУРНАЛ ОБЛІКУ ОПТОВОГО ВІДПУСКУ ТА РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ

ЗА _____ 20__р.

(місяць)

Вариант	№ з/п	Дата	Вимога		Аванс	Рахунок			Отпущено по роздрібній вартості								
			№	Дата		№	Дата	№ накладної	Медикаменти и субстанції		перевяз засоби предмети уходу за хворими	тара	Допом. матеріали	інші товари	разом сума за накладні		
									всього	в тому числі							
										екстем поральні						готові	(ангро)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
1	1	03.03	12/07	03.03	1000,00	53/07	03.03	56/07	259,35	156,00	103,35	-	58,40	-	-	-	?
	2 и т.д.
	Разом за місяць								7880,00	3080,00	4800,00		1500,00				?
2	1	01.03	09/07	01.03	2000,00	26/07	01.03	28/07	356,45	56,80	299,65	-	48,50	-	-	-	?
	2 и т.д.
	Разом за місяць								9580,00	5120,00	4460,00	-	1650,00	-	-	-	?
3	1	01.03	18/07	01.03	1500,00	32/07	01.03	26/07	350,35	128,35	222,00	-	75,50	-	-	-	?
	2 и т.д.
	Разом за місяць								10450,00	4620,00	5830,00	-	1350,00	-	-	-	?

4	1	01.0 3	28/ 07	01.0 3	900, 00	12/0 7	01.0 3	56/07	465,00	248,65	216,35	-	35,40	-	-	-	?
	2 и т.д.
	Разом за місяць								8590,0 0	4570,00	4020,0 0	-	2010,00	-	-	-	?

Назва організації Дитячий садочок № 19

ЖУРНАЛ ОБЛІКУ ОПТОВОГО ВІДПУСКУ ТА РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ

ЗА _____ 20__р.

(місяць)

варіант	№ п/п	Дата	Требовани		Аванс	Счет			Отпущено по роздрібної вартості									
			№	Дата		№	Дата	№	Дата	№	Медикаменти и субстанції			перевяз засоби предмети уходу за хворими	та ра	Допом. матеріали	інші товари	разом сума за наклад н
											всього	в том числе						
												екстем поральні	готові					
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16					
1	1	01.03	12/07	01.03	200,0	53/07	01.03	56/07	150,75	55,00	95,75	-	43,50	-	-	-	?	
	2 и т.д.	
	Разом за місяць								580,45	256,25	324,20	-	99,20	-	-	-	?	
2	1	02.03	15/07	01.03	350,00	33/07	02.03	38/07	85,75	56,70	29,05	-	20,50	-	-	-	?	
	2 и т.д.	
	Разом за місяць								430,45	215,05	215,40	-	80,40	-	-	-	?	
3	1	01.03	18/07	01.03	160,00	15/07	01.03	48/07	125,00	48,40	76,60	-	15,40	-	-	-	?	
	2 и т.д.	
	Разом за місяць								390,00	225,60	164,40	-	56,80	-	-	-	?	

4	1	04.0 3	32/ 07	04.0 3	230, 00	56/0 7	04.0 3	72/07	165,00	96,40	68,60	-	18,90	-	-	-	?
	2 и т.д.
	Разом за місяць								415,00	236,60	178,40	-	100,80	-	-	-	?

Оборотна відомість за ліцевими рахунками покупців та інших розрахунків

Найменування покупців організацій	Залишок на _____		Оборот за місяць		Залишок на _____	
	на користь аптеки	за аптекою	відпущено (уплачено)	перераховано (отримано)	на користь аптеки	за аптекою
1. покупці						
разом						
2 інші розрахунки						
Разом						
Всього:						

Завдання 14. На підставі Журналу обліку товарів, витрачених на надання першої медичної допомоги (записи в журналі здійснюються відразу ж після надання першої медичної допомоги) (бланк 7), оформіть Довідку про використання товарів на надання першої медичної допомоги за місяць (бланк 8).

Завдання 15. На підставі Журналу обліку витрати товарів на господарські потреби (Бланк 9), оформіть Акт про списання коштів на господарські потреби (бланк 10).

Завдання 16. Державна служба з контролю якості лікарських засобів МОЗ вилучила для аналізу наступні лікарські форми індивідуального виготовлення:

Гентаміцин р-н д/ін. 4% 2 мл №10 – 2 уп.

Вугілля активоване 0,25 №10 - 3 уп.

Фібс р-н д/ін. 1мл № 10 – 2 уп.

Оформіть акт відбору зразків лікарських засобів для лабораторної перевірки їх якості

Завдання 18. Заповніть видаткову частину товарного звіту і визначте суму залишку товару на кінець місяця, якщо за місяць витрата склав:

За готівковим розрахунком згідно Реєстрації роздрібних оборотів , за безготівковим розрахунком згідно Оборотної відомості за особовими рахунками покупців та іншим розрахунками

Тари на _____ грн.

Допоміжних матеріалів на _____ грн.

Списання товару на надання першої долікарської допомоги _____ грн.

Списання товару на госппотреби _____ грн.

Списання товару в КАЛ _____ грн.

Недостача за рахунок природного убутку _____ грн.; уцінка лікарських засобів і виробів медичного призначення _____ грн; уцінка по рецептурному журналу склала _____

грн, уцінка по лабораторно-фасувального журналу склала _____ грн.

Товарний звіт

за _____ 20__ р.

оплати праці, допомоги з фонду соціального страхування, витрат на службові відрядження, господарських витрат.

. Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування

-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати:

облік грошових коштів та розрахункових операцій,

основні положення по веденню касових операцій в аптечних закладах

порядок обліку прибуткових та видаткових касових операцій

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

оформляти касову книгу (з відображенням в ній прибуткових і видаткових касових операцій за один день роботи аптеки).

Заповнювати книгу обліку розрахункових операцій використовуючи денний звіт(Z-звіт)

відобразити рух грошових коштів і проведені в аптеці розрахункові операції на відповідних рахунках бухгалтерського обліку

Зміст теми

Грошові кошти є складовою частиною оборотних активів. Вони необхідні підприємству для здійснення поставачальниками і підрядниками, для здійснення платежів у бюджет, розрахунків з кредитними установами, для видачі працівникам зарплати, премій та для здійснення інших видів виплат. Грошові кошти надходять на підприємство від покупців і замовників за продані товари та надані послуги, від банків у вигляді позичок, від установ і організацій у порядку тимчасової допомоги і ін.

Каса – приміщення або місце здійснення готівкових розрахунків, а також приймання, видачі, зберігання готівкових коштів, інших цінностей, касових документів.

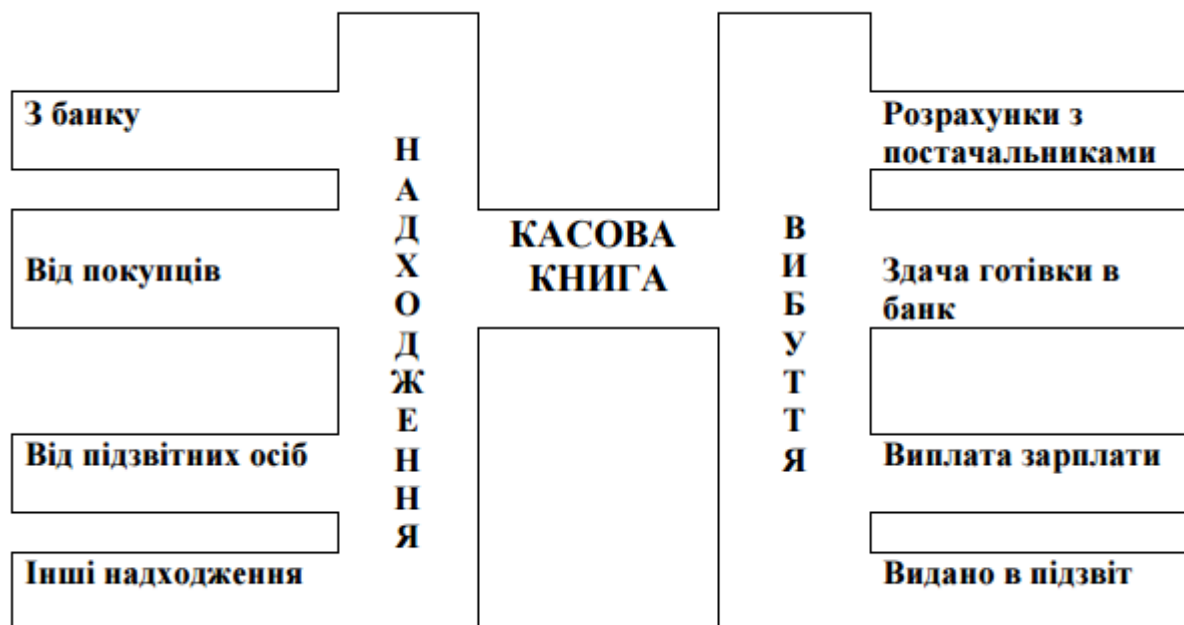
Всі операції, які проводяться з готівкою в аптеці, називаються касовими і поділяються на прибуткові та видаткові. (таблиця-схема). Готівкові розрахунки підприємств усіх форм власності з громадянами мають проводитися з оформленням прибуткових і видаткових касових ордерів (ПКО і ВКО).

Розрахунковий документ (РД) – документ встановлених форми та змісту (касовий чек, товарний чек, розрахункова квитанція, проїзний документ та ін), що підтверджує факт продажу (повернення) товарів, надання послуг, отримання (повернення) коштів, купівлі-продажу іноземної валюти. РД може бути надрукований РРО або заповнений від руки. Загальне для всіх цих документів є обов'язкова наявність у них реквізитів, передбачених окремо для кожного їх них.

1– фіскальний чек на товари(послуги) – документ, надрукований РРО при проведенні рахунків за продані товари (надані послуги);

2 – фіскальний касовий чек видачі коштів - це розрахунковий документ, надрукований РРО при проведенні розрахунків у разі видачі розрахункових коштів покупцеві при поверненні товару, рекомпенсації послуги.

Крім поняття "каса", існує поняття "операційна каса". Основна відмінність останньої полягає в тому, що вона призначена для збору виручки і знаходиться безпосередньо в торговому залі. В операційній касі аптеки знаходиться реєстратор розрахункових операцій (РРО) відповідної марки, включений до державного реєстру.

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

-основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 2. Системи обліку в фармації : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, О. П. Гудзенко та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2016. – С.111-131 (Національний підручник).
2. Системи обліку у фармації Ч.2: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 65 с. - Мова укр.
3. Організація та економіка фармації: тексти лекцій. Навчальний посібник для студентів денної/заочної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва // За ред. Л.М. Унгурян. – Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. - 110 с. - Мова укр.

-додаткова

4. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; за ред. Л. М. Унгурян // - Одеса, - 2019. - 240 с.
5. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. // - Одеса : ОНМедУ. - 2020. – 150 с.
6. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарєва, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С.206-212(Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Назвіть завдання обліку грошових коштів.
2. Назвіть основні прибуткові й видаткові операції. Як вони оформлюються?
3. Назвіть обов'язки касира.
4. Яку відповідальність несе касир?
5. Назвіть шляхи здачі готівкової виручки в установи банку.
6. Назвіть умови застосування реєстраторів розрахункових операцій в аптеці.
7. Поняття ліміту каси та порядок його встановлення.
8. Задачі та порядок інвентаризації каси.
9. Вкажіть форми розрахункових документів. Яку інформацію вони повинні містити?
10. Книга обліку розрахункових операцій і порядок її ведення.
11. Проблеми кодування фармацевтичних товарів.
12. Як проводиться бухгалтерський облік готівки в аптеці?
13. Які документи підприємству необхідно подати в установу банку для відкриття поточного рахунку?
14. Назвіть види банківських рахунків?
15. Назвіть розрахунково-платіжні документи, на підставі яких здійснюється перерахування та зарахування коштів на поточний рахунок.
16. Для чого банк надає аптеці виписку з поточного рахунку?
17. Як проводиться бухгалтерський облік безготівкових розрахунків?

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Назва господарської одиниці	Адреса господарської одиниці

Належить суб'єкту господарювання
найменування / прізвище, ім'я та по батькові

податковий номер / серія та номер паспорта**

місцезнаходження / місце проживання

Номер установленого засобу контролю

Кількість аркушів _____

Дата реєстрації книги "___" _____ 20__ року

Розпочато "___" _____ 20__ року

Закінчено "___" _____ 20__ року

* Графа заповнюється в разі наявності у РРО зовнішнього модема.

** Для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це контролюючий орган та мають відмітку в паспорті.

Сторінки для зберігання чеків

Розділ 1. Фіскальні звітні чеки
МІСЦЕ ДЛЯ ПІДКЛЕЮВАННЯ ЧЕКІВ

Сторінки для обліку розрахункових операцій, квитанцій, ремонтів

Розділ 2. Облік руху готівки та сум розрахунків

(грн, коп.)

Дата	Номер Z-звіту (номер розрахункової книжки)	Сума готівки		Сума розрахунків			Сума податку на додану вартість	Сума акцизного податку (або іншого податку)	Видано при поверненні товару
		службове внесення	службова видача	Загальна	ставкою податку на додану вартість	ставкою акцизного податку (або іншого податку)			

Розділ 3. Облік розрахункових квитанцій

Номери фіскальних чеків за контрольною стрічкою		Номер розрахункової книжки	Початок використання		Закінчення використання		Номер Z-звіту після встановлення РРО
першого на початку робочого дня	останнього перед виходом РРО з ладу		дата і час	серія та номер розрахункової квитанції	дата і час	серія та номер розрахункової квитанції	

Розділ 4. Облік ремонтів, робіт з технічного обслуговування і перевірок конструкції та програмного забезпечення РРО

№ з/п	Дата і час виходу РРО з ладу	Характер несправності (вид техобслуговування)	Дата і час відновлення роботи РРО	Підпис та індивідуальне клеймо працівника ЦСО, який проводив ремонт (обслуговування) РРО	Засіб реєстрації розрахунків під час ремонту РРО	Номер першого Z-звіту після відновлення роботи РРО

Примітки:

1. Z-звіт – фіскальний звітний чек.

2. У графі 2 розділу 2 замість номера Z-звіту вказується номер розрахункової книжки, що використовувалась під час відключення електроенергії або в період ремонту РРО, якщо наприкінці робочого дня фіскальний звітний чек не роздруковувався через відсутність електроенергії чи непрацездатність РРО.

Завдання 2. Відобразити інкасацію (витяг) виручки з РРО, оформивши прибутковий касовий ордер (бланк 3)

Додаток 2

до Положення про ведення касових операцій

у національній валюті в Україні

Типова форма № КО-1

код

Ідентифікаційний
ЄДРПОУ

(найменування підприємства (установи, організації))

Прибутковий касовий ордер № _____

від “__” _____ 20__ р.

Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунку	Сума цифрами	Код цільового призначення	

(найменування підприємства (найменування організації))

до прибуткової каси

від “__” _____

Прийнято від _____

Підстава: _____

Сума _____

М.П.

Прийнято від _____	у	Головний бухгалтер _____
Підстава: _____		(п
Сума _____		Касир _____
_____ грн. _____ коп.		(п
(словами)		
Додатки: _____		
Головний бухгалтер _____		
(підпис, прізвище, ініціали)		
Одержав касир _____		
(підпис, прізвище, ініціали)		

Завдання 3. Документально оформите здачу готівки касиром аптеки в банк або через інкасаторів.

Завдання 4. На підставі документів про здачу готівки в банк оформіть видатковий касовий ордер для списання грошей з каси (бланк).

	Ідентифікаційний
(найменування підприємства (установи, організації))	код ЄДРПОУ

Видатковий касовий ордер

від " __ " _____ 20__ р.

Номер документ а	Дата складання	Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунку	Сума	Код цільового призначенн
------------------	----------------	------------------------------------	--------------------------	------	--------------------------

						я	
1	2	3	4	5	6	7	8

Видати _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Підстава: _____

Сума _____

_____ грн. ___ коп.

(словами)

Додаток: _____

Керівник _____

Головний бухгалтер _____

(підпис, прізвище, ініціали)

Одержав: _____ грн. ___ коп. (словами)

«___» _____ 20__ р.

Підпис одержувача _____

За _____

(найменування, номер, дата та місце видачі документа, який засвідчує особу одержувача)

Видав касир _____

(підпис, прізвище, ініціали)

Завдання 5. Відобразіть прибуткові та видаткові касові операції за один день роботи аптеки (бланк), якщо :

1. Залишок у касі на початок дня склав _____ (в межах ліміту каси, встановленого банком)

2. Надходження в касу, згідно прибуткових ордерів склали:

- оприбуткування виручки аптеки _____
- оприбуткування виручки аптечного пункту №1 _____
- оприбуткування виручки аптечного пункту №2 _____

3. Витрата грошей з каси, згідно видаткових ордерів склав:

- здача виручки в банк _____
- придбання господарського інвентарю _____
- купівля канцтоварів _____

Каса за “__” _____ 20__ р.

Сторінка

Номер документа	Від кого отримано чи кому видано	Номер кореспондуючого рахунку, субрахунку	Надход-ся	Видаток	Л і н і я в і д р і з у	Номер документа	Від кого отримано чи кому видано	Номер кореспондуючого рахунку, субрахунку	Надход-ся	Видаток
1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
	Залишок на початок дня			X						
						Разом за день				
						Залишок на кінець дня,				X
						у тому числі на зарплату				X
						Касир _____ (підпис) Запис в касовій книзі перевірів і документи в кількості _____ прибуткових та _____ (словами) (словами) видаткових одержав. Бухгалтер _____				

						(підпис)

Завдання 6. Оформіть платіжне доручення банку для оплати постачальнику за отримані товари .

Завдання 7. Відобразіть рух грошових коштів та проведені розрахункові операції на відповідних рахунках бухгалтерського обліку (таблиця 1).

Таблиця 1

Кореспонденція рахунків з обліку руху грошових коштів
і проведенням розрахункових операцій аптеки.

№ з.п.	Зміст господарської операції\	Рахунки	
		№№	назва
1	Надходження грошей в касу від реалізації товару		
2	Виручка аптечного пункту, яка надійшла в касу		

Тема №18. «Форми та системи оплати праці та організація обліку заробітної плати в аптечних закладах» - 2 год.

Актуальність теми

У ринковій економіці головним фактором стабільного розвитку суспільства є посилення матеріальної зацікавленості працівників у підвищенні результативності діяльності на основі забезпечення тісного взаємозв'язку розмірів доходів працюючих з кількістю і якістю витраченої ними праці. Зростання ролі матеріальної зацікавленості обумовлено тим, що в умовах ринкової економіки підприємства шукають нові моделі оплати праці, які ламають зрівнялівку й дають простір розвитку особистої матеріальної зацікавленості. У ринковій економіці необхідно не просто забезпечувати матеріальну зацікавленість у певних результатах праці, але й зацікавити працівника в підвищенні ефективності праці. Тому вивчення основ організації та обліку з обліку заробітної плати у аптеках (фармацевтичних фірмах) є актуальними.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в

умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування

-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати:

- принципи та правила нарахування заробітної плати та різних видів доплат
- форми оплати праці та їх характеристику
- критерії встановлення посадових окладів та підвищення їх при наявності кваліфікаційної категорії, вченого ступеня, почесного звання
- нарахування заробітної плати та різних видів доплат, оподаткуванням заробітної плати

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- складати таблиць обліку робочого часу
- проводити нарахування грошей за професійну і пологову відпустки, за роботу у святкові дні, наднормові роботи, тимчасовій непрацездатності та інші
- проводити розрахунок утримання з заробітної плати
- проводити розрахунок нарахування на заробітну плату
- складати розрахунково-платіжну відомість на заробітну плату
- проведення нарахувань заробітної плати та обов'язкових утримань
- фіксувати всі види оплат в рахунках бухгалтерського обліку

Зміст теми.

Заробітна плата (З/П) – це грошова винагорода за працю або виконану роботу. Розмір заробітної плати залежить від кваліфікації, складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів господарської діяльності підприємства. Для аптек найбільш прийнятною системою оплати праці є погодинна і погодинно-преміальна, заснована на кількості відпрацьованого робочого часу, який відображається в таблицях обліку робочого часу. Заповнений за місяць таблиць подається в бухгалтерію і служить підставою для нарахування заробітної плати.

Тривалість робочого часу не повинна перевищувати 40 годин на тиждень, для працівників, зайнятих на роботах з шкідливими умовами праці – 36 годин на тиждень (провізор, провізор-аналітик, фармацевт, фасувальник). При погодинній системі оплати праці заробітна плата робітнику нараховується на підставі посадового окладу, який не може бути нижче мінімальної заробітної плати.

Розрахунок основної заробітної плати за місяць (З/Посн) здійснюється виходячи з місячного посадового окладу (Д/Омес), числа робочих днів, передбачених графіком

роботи за місяць (Дграф) і фактично відпрацьованих днів у даному місяці (Дфакт), і розраховується за формулою:

$$З/Посн = (Д/Омес : Дграф) \times Дфакт$$

Загальна сума нарахованої заробітної плати за місяць (сукупний дохід) включає основну, додаткову заробітну плату та інші види заохочень і виплат.

$$З/Пначисл = З/Посн + З/Пдоп + поощр. Виплати$$

Обов'язковими видами утримань з сукупного доходу громадян є: податок з доходу фізичних осіб (ПДФО), Військльвий податок (ВП).

Податок з доходу фізичних осіб (ПДФО) розраховують за формулою:

$$ПДФО = З/Пнарах - (ВП) - соціальна пільга) \times 0,18$$

$$З/Пк до видачі = З/Пнарах. - (ВП + ПДФО)$$

Для остаточного розрахунку з працівниками складається розрахунково-платіжна відомість, в якій підлягають обліку всі нараховані суми і всі види утримань.

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

-основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 2. Системи обліку в фармації : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, О. П. Гудзенко та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2016. – С.148-171 (Національний підручник).

-додаткова

2. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С. 391-426 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Перерахуйте форми та системи оплати праці, поясніть їх суть.
2. Обґрунтуйте доцільність вибору почасової форми оплати праці в аптечних закладах та відрядної на фармацевтичних підприємствах для оплати праці виробничого персоналу.
3. В яких умовах можливе застосування акордної оплати праці?
4. Поясніть стимулюючу роль преміальної та прогресивної систем оплати праці.
5. Перечисліть які види виплат відносять до основної заробітної плати, додаткової заробітної плати.
6. Наведіть формули розрахунку середньоспискової чисельності та продуктивності праці в аптеках.
7. Вкажіть фактори, які впливають на заробітну плату:
8. а) адміністративно-управлінського персоналу;
9. б) виробничого персоналу.
10. Поясніть порядок обліку праці в аптеках.
11. Перелічіть первинні документи, які необхідно додати до табеля обліку робочого часу при наявності руху кадрів і відсутності робітників з поважних причин.
12. Поясніть порядок обліку заробітної плати
13. Перелічіть види обов'язкових утримань з заробітної плати працівника.
14. Поясніть порядок утримання прибуткового податку.
15. До яких фондів підприємство проводить обов'язкові відрахування від фонду заробітної плати. Яке призначення цих фондів?

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Складіть таблиць обліку використання робочого часу працівників (бланк 1) аптеки № 1 за 20 р на підставі даних, наведених у табл..

№	П.І.Б.	Посада	Освіта/ стаж	Посадовий оклад	Тривалість робочого тижня	Інші характеристики
1		Зав. аптекой	вища/ 20 років		40 год	Відрядження на 3 дні в Київ (вартість залізничного квитка – _____ грн. в одну сторону, проживання в готелі 1 доба – _____ грн.)
2		Заст. зав. аптекою	вища/ 7 років	10% менше зарплати заведующе го	40 год	Хворіла протягом 5-ти днів. (кількість робочих днів у _____ днів)
3		Провізор	вища/ 4 роки		36 год	Працював у святкові дні
4		Провізор- аналітик	вища/ 5 років		36 год	3 15 _____ йде у декретну відпустку (кількість робочих днів _____)
5		Фармацевт	середня / 10 років		36 год	Видана премія за 1 квартал 500 грн
6		Фасовщик	середня / 25 років		36 год	2 дні працювала після робочої зміни ще по 4 години
7		Санітарка	середня / 16 років		40 год	3 10 _____ у відпустці, - тривалістю 24 календарних дні

Т А Б Е Л Ь

обліку використання робочого часу та підрахунку заробітку за _____ 20__р.

Кількість робочих днів у місяці _____

Завідувач (директор) Відповідальний за ведення табеля

Вихідні та святкові дні

Робота в нічний час Н

Виконання державних і громадських обов'язків Р

Чергові та додаткові відпустки Про

Непрацездатність Б

Відпустка у зв'язку з пологами Р

Годинник понаднормової роботи З

Прогули П

Неявки з дозволу адміністрації

Вихідні по навчанню ВУ

Відпустка по навчанню ОУ

Робота в святкові дні РП

Фактично відпрацьовані дні Ф

Завдання 2. Оформіть розрахунково-платіжну відомість на виплату заробітної плати працівникам аптеки за поточний місяць. Для розрахунку нарахувань і утримань скористайтеся таблицею 1.

Завдання 3. Завідувачу аптеки на 3-х денне відрядження в Київ з каси аптеки виданий аванс – 2000,00 грн. Оформіть звіт про використання коштів на відрядження.

Тема №19. «Організація інвентаризації товарно-матеріальних цінностей (лікарських засобів) в аптечних закладах» - 2 год

Актуальність теми

Всі господарські операції, які здійснюються в аптеках відображаються в обліковій документації. Але не всі зміни з товаром, які виникають в процесі зберігання і виготовленні лікарських форм, можуть бути охоплені обліковою документацією. Дані зміни можна виявити і відобразити в обліку тільки після проведення інвентаризації. Інвентаризація є формою контролю за збереженням товарно-матеріальних цінностей, грошових та інших засобів підприємства. Інвентаризації повинні здійснюватися усіма підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, тому вивчення даної теми є актуальним.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог

- законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування
- сформувати професійну гордість за високе звання провізора;
 - виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;
 - виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.
 - засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток;

Конкретні цілі:

- знати:

- загальні положення та зміст інвентаризації
- завдання та види інвентаризації товарно-матеріальних цінностей
- функції інвентаризаційної комісії
- порядок проведення та документального оформлення результатів інвентаризації товарно-матеріальних цінностей в аптечних закладах
- оформлення інвентаризаційних описів товару та інших товарно-матеріальних цінностей

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- документально оформити результати інвентаризації (акт результатів інвентаризації)
- скласти акт непридатних до реалізації товарів (в зв'язку з закінченням терміну придатності, її браком)
- розрахувати розмір нарахованої природної втрати і списання її на витрати обігу

Зміст теми

Інвентаризація – це спосіб виявлення фактичної наявності та стану товарно-матеріальних цінностей, грошових і інших засобів підприємства на певну дату шляхом реєстрації, вимірювання, зважування з подальшим порівнянням отриманих даних із даними бухгалтерських записів. Відповідальність за організацію інвентаризації покладається на керівника підприємства.

Основними завданнями інвентаризації є: виявлення фактичної наявності товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, цінних паперів, основних фондів та інших цінностей і співставлення їх з даними обліку; виявлення непридатних товарів з вичерпаним терміном придатності, малоходових і не користуються попитом; визначення наднормативних запасів; перевірка сум грошових коштів в касі і на розрахунковому рахунку, по дебіторській та кредиторській заборгованості; перевірка дотримання умов і правил зберігання матеріальних та грошових цінностей; перевірка дотримання правил організації матеріальної відповідальності Інвентаризації бувають планові і позапланові, повні і неповні (вибіркові). Для проведення інвентаризації на підприємствах створюється постійно діюча інвентаризаційна комісія у складі керівника відділу, головного бухгалтера і очолюється керівником підприємства або його заступником.

Всі лікарські засоби і медикаменти підлягають щорічній інвентаризації, крім випадків, коли проведення інвентаризації обов'язково відповідно до законодавства.

Лікарські засоби, що підлягають предметно-кількісному обліку, інвентаризуються за видами, найменуваннями, фасування, лікарським формам і дозировкам не менше одного разу на рік, але не раніше 1 жовтня звітного року. Суми нестач, виявлені при інвентаризації по одній групі, не можуть перекриватися надлишками, що утворилися по іншій групі цінностей.

Виявлені при інвентаризації нестачі лікарських засобів в межах встановлених норм природного убутку списуються на підставі розпорядження керівника установи. Природний спад медикаментів може виникнути в результаті розпилення порошкових препаратів, розкришування, витоку, розливу при перекачуванні і продажу рідких ліків та ін. Крім того, можлива псування і пошкодження медикаментів в процесі їх транспортування, зберігання та продажу.

Норми природного убутку до готових ліків заводського виготовлення не застосовуються.

Розмір природного убутку визначається формі "Розрахунок природного убутку лікарських засобів і виробів медичного призначення", наведеною в додатку до наказу МОЗ України від 20.07.2001 № 284 "Про затвердження норм природного убутку лікарських засобів і виробів медичного призначення в аптечних організаціях незалежно від організаційно правової форми та форми власності".

У ході інвентаризації можуть бути виявлені лікарські засоби з вичерпаним терміном придатності. Лікарські засоби, що прийшли в непридатність, лікарські засоби з вичерпаним терміном придатності та фальсифіковані лікарські засоби підлягають знищенню з дотриманням встановлених вимог.

При знищенні лікарських засобів комісією по знищенню лікарських засобів складається акт, в якому зазначаються:

- Дата, місце знищення;
- Місце роботи, посада, прізвище, ім'я, по батькові осіб, які брали участь у знищенні;
- Підстава для знищення;
- Відомості про найменування (із зазначенням лікарської форми, дозування, одиниці виміру, серії) і кількості знищеного лікарського засобу, а також про тарі або упаковці;
- Найменування виробника лікарського засобу;
- Найменування власника або власника лікарського засобу;
- Спосіб знищення.

Акт по знищенню лікарських засобів підписується всіма членами комісії по знищенню лікарських засобів і скріплюється печаткою організації, яка здійснила знищення лікарських засобів.

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

-основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 2. Системи обліку в фармації : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, О. П. Гудзенко та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2016. – С.132-147 (Національний підручник).

-додаткова

2. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С. 507-509 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Мета проведення інвентаризації аптечного закладу.
2. Охарактеризувати причини, коли проведення інвентаризації є обов'язковим
3. Строки проведення інвентаризації активів та зобов'язань аптечного закладу

4. Організація та основні правила проведення інвентаризації в аптечних закладах.
5. Особливості проведення інвентаризації на крупних фармацевтичних підприємствах
6. Необхідні дії інвентаризаційної комісії до початку перевірки фактичної наявності активів аптечного підприємства
7. Види документів, які супроводжують процес інвентаризації, їх характеристика
8. Документи, в яких відображаються підсумки інвентаризації, їх характеристика
9. Інвентаризація основних засобів аптечного закладу.
10. Інвентаризація нематеріальних активів аптечного закладу.
11. Інвентаризація запасів аптечного закладу.
12. Інвентаризація готівки, грошових коштів, бланків документів суворої звітності аптечного закладу.
13. Інвентаризація дебіторської та кредиторської заборгованостей аптечного закладу.
14. Перевірка та оформлення результатів інвентаризації
15. Функції та обов'язки інвентаризаційної комісії аптечного закладу.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Оформіть наказ про проведення інвентаризації цінностей і розрахунків в аптеці бланк 1.(бланки додаються)

Завдання 2. Проведіть та оформіть інвентаризацію готівки в касі аптеки (аптека працює з 8 00). При цьому врахувати, що касир надала можливість перерахувати грошову готівку. Залишок коштів на початок дня за звітном касира 170 грн. 80 коп. На момент інвентаризації (14. 00) грошових знаків виявилось на суму – 1729,20 грн. За показниками РРО виручка по відділам аптеки на момент інвентаризації становить:- рецептурно-виробничого відділу з запасами - 1600 грн- відділу безрецептурного відділу - 300 грнОстанні номери касових ордерів: прибуткового - 108, видаткового – 97 бланк 2

Завдання 3. Проведіть та документально оформити інвентаризацію товарів у рецептурно-виробничому відділі з запасами (індивідуальне завдання).. Крім цього, в інвентаризаційний опис додати дані, які визначені при перевешиванні та перерахунку наступних товарів:

Таблиця 1

Дані для оформлення інвентаризаційного опису

№ з/п	Найменування	Од. вим.	Кількість	Ціна
1	Анальгін	кг	1,550	
2	Дибазол	кг	0,540	
3	Еуфілін	кг	0,350	
4	Фенобарбітал	г	10,05	
5	Кодеїну фосфат	г	1,25	
6	Атропіну сульфат	г	54,50	

7	Трамадол, капс. 0,05 № 12	уп.	25	
8	Діазепам, табл. 0.005 № 20	уп.	3	

Завдання 4. Оформіть порівняльну відомість за станом на момент інвентаризації на наркотичні, психотропні, отруйні та сильнодіючі лікарські засоби, що підлягають предметно-кількісному обліку бланк 4. Врахуйте дані про рух зазначених лікарських засобів за міжінвентаризаційний період, книжковому залишку і фактичну наявність (таблиця 1, 2).

Таблиця 2

Дані для оформлення "Лічильної відомості на наркотичні, психотропні лікарські засоби та прекуртори, отруйні і сильнодіючі лікарські засоби, які підлягають предметно-кількісному обліку "

№ з/п	Найменування медикаментів	Од зм	Фактич. залишок на день попередньої інвентаризації	Прихід за міжінвентаризаційний період	Витрата	
					на інд. пригот.	на відважування, на відмір.
1	Фенобарбітал	г	5,0	30,0	24,76	-
2	Кодеїну фосфат	г	1,8	10,0	10,5	-
3	Атропіна сульфат	г	30,0	100,0	75,0	-
4	Трамадол, капс. 0,05 № 12	уп.	10	60	45	-
5	Діазепам, табл. 0.005 № 20	уп.	8	25	30	-

Завдання 5. Складіть зведений опис інвентаризаційних листів відділу рецептурно-виробничий із запасами (бланки додаються)

Завдання 6. Складіть зведену відомість по аптеці (бланки додаються)

Завдання 7. Складіть акт про псування товарно-матеріальних цінностей, виявлених при інвентаризації (непридатні до подальшого використання у зв'язку з закінченням строку придатності)

Завдання 8. Здійсніть звірку товарів, тари і інших матеріальних цінностей згідно бухгалтерських даних станом на момент інвентаризації (таблиця 3) з фактичною наявністю, згідно інвентаризаційного опису і складіть Акт результатів інвентаризації" Бланки додаються.

Таблиця 3

Наявність товарно - матеріальних цінностей в аптеці, згідно даних бухгалтерського обліку

1. Товарів за роздрібними цінами: - у відділі рецептурно-виробничий із запасами - 32286-62 грн. - у відділі безрецептурного відпуску - 10600 грн. - в аптечних пунктах №1, №2 - 3670 грн.
2. Наявність грошей в касі - 1729,20 грн.

Тема №20

Тема №21. «Фінансова звітність суб'єктів господарювання у фармації» - 2 год.

Актуальність теми

Відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" юридичні особи незалежно від організаційно - правової форми господарювання і форми власності, а також представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно із законодавством. Фінансова звітність забезпечує інформаційні потреби користувачів відносно таких питань: регулювання діяльності підприємства; участь у капіталі підприємства; оцінка якості управління; придбання, продаж та володіння цінними паперами; забезпеченість зобов'язань підприємства та ін. Тому вивчення теми є актуальним.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування

-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток.

Конкретні цілі:

- знати:

- порядок складання управлінської, бухгалтерської й фінансової звітності.
- характеристика форм фінансової звітності, їх структура та призначення
- особливості звітності малих підприємств

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- складати баланс аптеки (фармацевтичної фірми)
- пояснювати порядок складання управлінської, бухгалтерської й фінансової звітності
- характеризувати форми фінансової звітності, їх структуру та призначення.
- складати баланс аптеки (фармацевтичної фірми)
- пояснювати балансові зміни різного характеру
- пояснювати особливості звітності малих підприємств

Зміст теми.

Фінансова звітність— бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Фінансова звітність складається з: балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал, приміток до звітів. Бухгалтерський облік має на меті надання достовірної інформації про фінансовий стан підприємства для потенційного інвестора. Він регулюється законодавством, результати його оприлюднюються у фінансовій і податковій звітності та деклараціях, підлягають аудиту. До бухгалтерської звітності включають:

1. Фінансову звітність— бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Фінансова звітність складається з: балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал, приміток до звітів.
2. Податкову звітність - у вигляді податкових декларацій (розрахунків) платником податків контролюючому органу у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податкового зобов'язання.
3. Статистичну звітність
4. Управлінську звітність— це процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки і контролю всередині організації та для забезпечення відповідного підзвітного використання ресурсів. .

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

-основна

1. Організація та економіка фармації. Ч. 2. Системи обліку в фармації : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, О. П. Гудзенко та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2016. – С.194-205 (Національний підручник).

-додаткова

2. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суриков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С. 103-115 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Наведіть якісні характеристики фінансової звітності та принципи її підготовки.
2. Перечисліть обов'язкові форми фінансової звітності.
3. Охарактеризуйте основні елементи фінансової звітності.
4. Охарактеризуйте баланс як форму фінансової звітності.
5. Наведіть структуру балансу.
6. Наведіть приклади балансових змін.
7. Охарактеризуйте звіт про фінансові результати як форму фінансової звітності.
8. Поясніть, як визначається фінансовий результат від операційної діяльності та від надзвичайних доходів і витрат
9. Охарактеризуйте звіт про рух грошових коштів як форму фінансової звітності.
10. Охарактеризуйте звіт про власний капітал як форму фінансової звітності.
11. Поясніть особливості подання звітності суб'єктами малого підприємництва

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Складіть Звіт про господарську діяльність аптеки (первинна внутрішньогосподарська звітність аптек) на підставі даних поточного обліку (бланк 1):

1. В документі "Реєстр руху грошових коштів та інкасації торгової виручки" необхідно відобразити всі прибуткові та витратні операції, враховуючи, що залишок грошових коштів на початок місяця становить 150,00 грн.:

- виручка аптеки _____ (див. "Реєстрація роздрібних оборотів");
- виручка аптечних пунктів _____ (див. "Рух товарів і виручки в дрібнороздрібній мережі");
- виручка аптечних кіосків _____ (див. "Рух товарів і виручки в дрібнороздрібній мережі");
- одержано з банку для видачі заробітної плати _____ (див. "Розрахунково-платіжна відомість на виплату заробітної плати");
- повернуто підзвітними особами _____ (див. "Звіт про використання грошей, виданих на відрядження або під звіт")
- здано виручки в банк _____ грн.- виплачено заробітної плати _____ (див. "Розрахунково-платіжна відомість на виплату заробітної плати", тема 17)
- видано підзвіт _____ (див. "Звіт про використання грошей, виданих на відрядження або під звіт»)

2. "Відомість внесеної або перекладеної виручки" відображаються суми зданої виручки в банк по днях місяця.

3. Оформіть рух грошових коштів по розрахунковому рахунку, враховуючи, що:

- залишок на початок місяця 5500,00 грн.;
- надійшло виручки _____;
- надійшло коштів від оптових покупців (міська лікарня № 1, Дитячий сад №19) _____ (див. "Оборотна відомість за особовими рахунками покупців та іншими розрахунками");

- надійшло коштів від поліклініки за відпуск ліків по безкоштовним та пільговим рецептам _____ (див. "Оборотна відомість за особовими рахунками покупців та іншими розрахунками");
- перераховано постачальникам за товар 35000,00 грн.;
- видано на заробітну плату _____;
- сплачено за комунальні послуги 1200,00 грн.;
- сплачено за сигналізацію 560,00 грн.;
- сплачена орендна плата 2500,00 грн.

4. Оформіть рух основних засобів та малоцінних і швидкозношуваних предметів, якщо:

Надійшло основних засобів _____

Надійшло малоцінних і швидкозношуваних предметів _____

Списано у зв'язку з непридатністю Дистиллятор ДЕ-25 спочатку вартості 800,00 грн.

Списано у зв'язку з закінченням терміну експлуатації 10 медичних халатів (35,00 грн. 1 шт.) і 10 шапочок медичних (5,50 грн. 1 шт.).

5. Оформити довідку про заробітну плату (див. "Розрахунково-платіжна відомість на виплату заробітної плати") Бланки додаються.

Завдання 2. Встановити фінансовий результат діяльності аптеки (суму нерозподіленого прибутку) за звітний період та скласти кінцевий (сальдовий) баланс аптеки (бланк 3) та звіт про фінансові результати (бланк 4), якщо протягом звітного періоду були здійснені господарські операції наведені в таблиці 1 (за наведеними господарськими операціями необхідно скласти бухгалтерські проводки бланк 2).

Таблиця 1

ГОСПОДАРСЬКІ ОПЕРАЦІЇ, ЗДІЙСНЕНІ У ЗВІТНОМУ ПЕРІОДІ

№ п/п	Назва операцій	ВАРІАНТ				
		1	2	3	4	5
		СУМА				
1.	Аптеці передані безоплатно основні засоби	1100	1500	1000	1300	1700
2.	Нарахована амортизація на основні засоби	2400	1800	2500	2200	2000
3.	Отримано товар від постачальника	30000	25000	35000	27500	32500
4.	Встановлена торгова націнка.	10000	7000	12000	9 000	11000
5.	Погашена заборгованість постачальнику за раніше відпущений товар.	30000	15000	25000	22000	19000
6.	Продано товарів у роздріб	26000	27500	28000	25000	23000
7.	Розрахований рівень реалізованої торговельної націнки та відображена її сума	28%	27%	25%	26%	29%
8.	Відображена собівартість реалізованих товарів.					
9.	Списано на фінансовий результат собівартість реалізованих товарів (закриття 902счета) Дохід від реалізації перенесено на фінансовий результат (закриття 702 рахунку)					
10.	Нарахована заробітна плата	2000	2500	2300	2600	2200
11.	Утримано прибутковий податок з доходу працівників	300	370	340	380	320
12.	Утримано страхові збори ЄСВ	60				
13.	Нараховано страхові збори ЕВСС	758				
14.	Віднесення витрат на фінансовий результат					
15.	Виручка аптеки здана в банк.	26000	27500	28000	25000	23000
16.	Розрахований та відображений податок на прибуток					
17.	Списаний фінансовий результат основної діяльності до складу нерозподіленого прибутку					

Завдання 3. В аптеці (суб'єкт малого підприємництва – юридична особа - платник єдиного податку), використовує зпрощену форму бухгалтерського обліку. Протягом місяця в аптеці проведено ряд господарських операцій. Складіть фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва.

Завдання 4. В аптеці (суб'єкт малого підприємництва – фізична особа) сума виторгу за 1 квартал становить 120500 грн (40500, 38600, 41400 грн. відповідно по місяцях кварталу). Складіть звіт суб'єкта малого підприємництва – фізичної особи, якщо ставка єдиного податку – 200 грн, приватний підприємець використовує працю 5 найманих працівників.

Тема №22

Тема №23. «Характеристика економічних показників торгово-фінансової діяльності аптечних закладів» - 2 год

Актуальність теми

Для успішної діяльності аптек із забезпечення населення та лікувально-профілактичних закладів лікарськими засобами і виробами медичного призначення необхідний постійний моніторинг основних економічних показників — таких, як дохід, прибуток, витрати, торгові накладення, торгівельна націнка та інші. Для розрахунку їх абсолютних та відносних значень використовуються вихідні дані із первинних та нагромаджуючих облікових документів і матеріалів звітності.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування

-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток.

Конкретні цілі:

- знати:

прибуток та рентабельність діяльності аптеки
методику розрахунку прибутку та рентабельності
планування прибутку та рентабельності аптеки

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

розподіляти та використовувати прибуток аптеки

Зміст теми.

Основними показниками, які характеризують фінансово-господарської діяльності аптек є товарообіг, оборотність товару, продуктивність праці, торгові накладення, витрати, прибуток, рентабельність.

Товарообіг – форма обміну товарів з використанням грошей. Товарообіг аптечних установ включає обсяг реалізації лікарських засобів і виробів медичного призначення населенню, лікувально-профілактичним і іншим установам і організаціям. При аналізі

товарообігу визначають його динаміку та структуру, використовуючи вартісні, кількісні, якісні показники та питома вага. Основну масу оборотних коштів аптеки становить товар. Величина товарних запасів аптеки залежить від обсягу товарообігу, його структури, широти асортименту товару, організації системи товароруку, частоти поставок, віддаленості аптеки від постачальника. Запас повинен бути достатнім для забезпечення безперебійної діяльності аптеки на певний період та задоволення попиту населення на лікарські засоби за асортиментом. Рух товарних запасів характеризується процесом оборотності товару - це швидкість реалізації товарів або час, протягом якого реалізуються середні товарні запаси за звітний період. Чим швидше оборотність товарів, тим менше витрати, пов'язані з просуванням товару, вище рентабельність. Оборотності товарних запасів виражають у кількості днів, за які реалізується середній товарний запас («оборотність товару в днях») або кількість обертів, які здійснює середній товарний запас за звітний період («оборотності товарів»).

Продуктивність праці – визначається як сума реалізованого товару (загальний товарообіг у роздрібних цінах) на одного працівника середньооблікової чисельності.

Торгові накладення – основне джерело формування доходу аптеки – це частина роздрібною ціни, яка призначена для покриття витрат обігу та створення прибутку. Торгові накладення розраховують як різницю між цінами реалізації (роздрібна ціна) і цінами закупівлі (оптова ціна) продукції. Аналіз та облік торгових накладень здійснюється у сумі та відносних показниках, тобто у відсотковому відношенні до суми торгових накладень до загального товарообігу в роздрібних цінах.

Витрати - це виражені в грошовому вимірюванні витрати різних видів економічних ресурсів (праці, сировини, матеріалів, основних засобів, фінансових ресурсів) у процесі виробництва, обігу і розподілу фармацевтичної продукції і товарів. Для аптек, які здійснюють виробничу функцію, у структурі загальних витрат виділяють виробничі витрати та витрати обігу (витрати ображення). Витрати обігу є комплексним показником, пов'язаним з організацією торговельної діяльності з придбанням, доставкою і зберіганням фармацевтичних товарів. Аналіз витрат обігу здійснюється в абсолютному значенні і за рівнем.

Прибуток – результат фінансово-господарської діяльності аптек. У внутрішньогосподарському (управлінському) обліку виділяють операційну, балансовий і чистий прибуток.

Рентабельність – економічний показник, який характеризує ефективність фінансово-господарської діяльності аптек.

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

-основна

1. Основи економіки фармації : навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г.Л. Панфілова [та ін.]; за ред. А.С. Немченко, 2 видання – Х., 2013. – с. 14-44. [Електронний ресурс]

-додаткова

2. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С. 125-154 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Приведіть методики аналізу товарообіговості.

2. Охарактеризуйте методи розрахунку НТЗ. Наведіть конкретний приклад.
3. Як розраховується продуктивність праці аптечних робітників?
4. Наведіть формулу розрахунку рівня торгових накладень.
5. Наведіть формулу розрахунку рівня витрат аптек і фармацевтичних фірм.
6. Дайте визначення та наведіть формули розрахунку показника “точки беззбитковості”. Як визначити товарообіг у разі планування операційного та чистого прибутку?

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Розрахуйте загальний товарообіг і проаналізуйте його структуру, якщо:

- Продано товару Обласному клінічному центру – 45 000 грн.;
- Відпущено ліків за безкоштовними рецептами, виписаними лікарями поліклініки №2 – 200 грн.;
- Виручка аптечних пунктів - 90000 грн.;
- Реалізовано лікарських засобів та товарів аптечного асортименту в безрецептурном відділі – 24000 грн.;
- Реалізовано лікарських засобів амбулаторним рецептами, виписаними лікарями поліклініки №2 (крім безкоштовних) і дитячої поліклініки №1 - 15000 грн.;
- Відпущено лікарських засобів та товарів аптечного асортименту спортивного клубу «Чорноморець» - 20000 грн.

Завдання 2. Розрахуйте індекс зростання роздрібних цін на лікарський засіб, якщо нова ціна – 56.00 грн., стара – 49.00 грн.

Завдання 3. Проведіть економічний аналіз (таблиця 1,2,3) і заплануйте загальний товарообіг на наступний рік, використовуючи дані попередніх 3-х років.

Загальний товарообіг за останні 3 роки склав 142000, 150000 і 153000 грн. (індекс цін 1,31 і 1,37 відповідно). При плануванні врахуйте, що:

а. У плановому році буде відкрито гематологічний кабінет, обслуговується аптекою. Число амбулаторних посещень за рахунок цього зросте на 3600 у рік, середня вартість 1 рецепта – 2,50 грн., якщо на 10 амбулаторних відвідувань, припадає 7 амбулаторних рецептів.

б. Планується відкрити аптечний пункт з одноденним обігом 80 грн. Статистична тривалість року 300 днів.

с. В ЛПУ, яке закріплене для постачання до аптеці, планується збільшення кількості лікарняних ліжок на 20, середня вартість стаціонарного рецепту становить 2,20 грн., якщо на 1 лікарняне ліжко припадає 0,6 стаціонарного рецепта, зайнятість ліжок 300 календарних днів.

Таблиця 1

Переведення товарообігу в порівняльні ціни

№ з/п	Показник	роки		
		1	2	3
1	Товарообіг у діючих цінах			
2	Індекс цін			
3	Товарообіг в порівняннях			

	цінах			
--	-------	--	--	--

Таблиця 2

Аналіз динаміки товарообігу в діючих цінах

рік	Товарообіг	Абсолютний приріст, (Апр, грн.)		Коефіцієнт зростання (К)		Темп зростання, (Тр, %)		Темп приросту, (Тп,%)	
		базовий	ланцюговий	базовий	ланцюговий	базовий	ланцюговий	базовий	ланцюговий
1									
2									
3									

Таблиця 3

Аналіз динаміки товарообігу в порівнянних цінах

рік	Товарообіг	Абсолютний приріст, (Апр, грн.)		Коефіцієнт зростання (К)		Темп зростання (Тр, %)		Темп приросту, (Тп,%)	
		Базовий	ланцюговий	базовий	ланцюговий	базовий	ланцюговий	базовий	ланцюговий
1									
2									
3									

Завдання 4. Визначте, як змінилася загальна рецептура аптеки та її структура, якщо кількість амбулаторних і стаціонарних рецептів з досліджуваних років склало відповідно:

1 рік – 6300 і 14950 шт.

2 рік – 5900 і 12500 шт.

3 рік – 4500 і 8500 шт.

Завдання 5. Здійсніть аналіз і планування товарних запасів.

5.1. Проведіть аналіз оборотності товару і днів запасу за три роки, якщо товарообіг за ці роки в роздрібних цінах склав 380000 грн., 420000 грн., 445000 грн., а середньорічні товарні залишки: 1 рік – 22000 грн. (у роздрібних цінах) і 15400 грн. (в оптових цінах); 2 рік – 20000 грн. (у роздрібних цінах) і 13600 грн. (в оптових цінах); 3 рік – 18000 грн. (у роздрібних цінах) і 12060 грн. (в оптових цінах)

5.2. Проведіть економічний аналіз і заплануйте норматив товарних запасів у сумі і в днях використовуючи наступні дані:

Загальний товарообіг базового року склав – 256000 грн., плановий – 249000;
Середньорічний запас товарів 9600 грн. (в оптових цінах);

Рівень торгових накладень базового року – 33% , запланованого – 38%. Врахуйте, що керівництво аптеки затвердило рішення про те, що норматив товарних запасів у днях по плану повинен бути дорівнювати показнику нормативу товарних запасів у днях базового року.

5.3. Використовуючи дані задачі 5.1. визначте суму необхідну для закупівлі товару в плановому році. При розрахунках врахувати, що фактичний залишок на 01.01. планованого року в оптових цінах склав 8750 грн.

Завдання 6. *Здійсніть аналіз і планування торгових накладень*

6.1. Розрахуйте роздрібну ціну на лікарський засіб, якщо ціна заводу виробника становить 1,70 грн., рівень торгової націнки в аптеці 30%

6.2. Загальний товарообіг аптеки за звітний період склав за роздрібними цінами 150000 грн., за оптовими – 105000 грн. Визначте рівень торгових накладень

6.3. Визначте реалізовані торгові накладення в товарі, якщо залишок товару на початок місяця – 400 000 грн, залишок торгових накладень – 50 000 грн, отримано за місяць товару з оптової вартості – 125 000 грн, отримано за місяць товару з роздрібною вартості – 140 000 грн. За місяць реалізовано товару – 85000 грн.

Завдання 7. *Здійсніть планування витрат виробництва та обігу в аптеці*

7.1. Визначте економію по витратах в аптеці, якщо у звітному році загальний товарообіг був перевиконаний на 35% за рахунок збільшення частки роздрібною реалізації товару при запланованій сумі витрат 21000 грн. (товарооборот плановий – 94370 грн.).

7.2. Визначте планову суму витрат аптеки, якщо товарообіг базового року – 84500 грн., в планованому році прогнозується його збільшення на 16%, а приріст рівня витрат – 5,6% (сума витрат базового року – 17640 грн.)

7.3. Побудуйте графік «точки безбитковості», використовуючи такі дані: середньостатистична роздрібна ціна однієї рецептурної форми – 7,00 грн. Рівень собівартості реалізації – 76%. Сума постійних (фіксованих) витрат аптеки – 37000 грн. Розрахуйте товарообіг, який дасть можливість отримати операційний прибуток у сумі 9500 грн. і чистий прибуток при податковій ставці 25%.

Завдання 8. *Виконайте розрахунок прибутку і рентабельності аптеки, а також здійсніть аналіз основних економічних показників роботи аптек.*

7.1. Розрахуйте прибуток і рентабельність аптеки, враховуючи, що фактичний товарообіг за рік склав 99000 грн., рівень торгових накладень – 35%, рівень витрат обігу – 22,6%).

Тема №24

Тема №25. «Планування діяльності аптек (фармацевтичних фірм)» - 2 год

Актуальність теми

В сучасних умовах розвитку фармацевтичного ринку значно зросли вимоги до прийняття правильного та адекватного управлінського рішення, а також підвищилась відповідальність за одержані результати роботи як окремого фармацевтичного закладу, так і системи в цілому. Щоб забезпечити результативність своєї діяльності, уникнути помилок та необміркованих дій, керівники вимушені все частіше свідомо вдаватись до аналізу ситуацій та планування своєї діяльності. Це дозволяє ефективніше використовувати час і ресурси, своєчасно знаходити оптимальні управлінські рішення у розв'язанні складних ситуацій нестабільного ринкового середовища аптек, фармацевтичних фірм різних форм власності та господарювання.

Фінансове планування - визначає напрямки руху грошових потоків на найближче майбутнє і на перспективу, передбачає отримання і напрямки використання грошових коштів. Завдяки фінансовому плануванню забезпечується планування фінансового результату. Значення фінансового планування для аптек полягає у: втіленні розроблених цілей у форму конкретних фінансових показників; забезпеченні фінансовими ресурсами закладених у виробничому плані економічних пропорцій розвитку; визначенні з його допомогою можливості життєздатності за умов конкуренції; залученні фінансових ресурсів від зовнішніх інвесторів. Фінансове планування дає змогу підприємству

визначити: розмір грошових коштів, які може мати аптека у своєму розпорядженні; джерела їх надходження; механізм розподілу та використання прибутку в аптеках та інше. Тому дана тема є актуальною.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування
-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптекних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток.

Конкретні цілі:

- знати як:

- планувати основні економічні показники діяльності аптек;
- аналізувати фінансовий стан підприємства на підставі даних фінансової звітності;
- складати порівняльний аналітичний баланс;
- розраховувати основні фінансові показники (коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності);
- використовувати результати аналізу для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації економічної діяльності аптеки (фармацевтичної фірми).

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- розраховувати норматив товарних запасів
- складати порівняльний аналітичний баланс
- розраховувати основні фінансові показники (коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності)

Зміст теми

Найскладнішим є процес нормування товарних запасів. Під нормативом мається на увазі оптимальний запас товарів за асортиментом та обсягом, що забезпечує задоволення попиту та отримання очікуваного прибутку. Моментні показники товарних запасів (залишки) характеризують їх стан на визначену дату, початок чи кінець звітного або планованого періоду за їх призначенням. Оскільки нормуванню підлягають лише товарні запаси поточного зберігання, особлива увага приділяється цій групі запасів. Для визначення поточних товарних запасів з їх загальної суми вираховують цільові запаси, сезонні та дострокового увезення.

До фактичних товарних запасів поточного призначення включають:

- запаси, які знаходяться безпосередньо в аптечній мережі;
- товари в дорозі;
- відвантажені товари.

Фактичні товарні запаси співставляються з нормативом, з'ясовуються причини відхилень. Щоб визначити запас товарів у днях обігу, фактичні товарні запаси поділяють на середній одноденний обіг (в оптових цінах), що склався відповідного звітнього періоду. Розмір фактичних поточних товарних запасів залежить від обсягу реалізації (товарообігу) як у цілому, так і за окремими групами товарів, періодичності поставок, віддаленості від баз постачання, співвідношення між надходженням та споживанням, наявності повного асортименту та інших факторів.

Для визначення кількості днів товарних запасів їх суму ділять на фактичний одноденний обіг за минулий квартал. Якщо фактичні залишки перевищують норматив, слід виявити причини утворення наднормативних запасів.

Рух товарного запасу характеризується процесом товарообіговості, тобто, з одного боку, систематичною реалізацією та іншими видами витрат товару, з іншого – поповненням цього запасу.

Планування товарних запасів передбачає аналіз їх стану і руху, нормування та розроблення заходів щодо прискорення їх обігу. Планування в сумі здійснюється на основі затвердженого планового нормативу товарних запасів у днях і запланованого товарообігу. Аптеки повинні скорочувати час обороту товару. Таке скорочення сприяє більш швидкому розвитку, зниженню витрат, підвищенню рентабельності. Однак надмірне зменшення товарних запасів несприятливо позначається на постачанні населення, лікувально-профілактичних та інших установ. Збільшення товарних запасів понад нормативів негативно впливає на фінансовий стан аптеки, викликає затоварення, тобто заморожування оборотних коштів.

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

-основна

1. Основи економіки фармації: навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г.Л. Панфілова [та ін.]; за ред. А.С. Немченко, 2 видання – Х., 2017.

-додаткова

2. Основи права та законодавства у фармації: нац. підруч. для студентів вищ. навч. закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С. 125-154 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

7. Назвіть основні етапи аналізу товарообігу. У чому сутність аналізу товарообігу в діючих і співставних цінах?
8. Які статистичні показники використовуються в аналізі динаміки товарообігу за декілька років?
9. Приведіть методики аналізу товарообіговості.
10. Охарактеризуйте методи розрахунку НТЗ. Наведіть конкретний приклад.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Визначте рівень конкурентоспроможності аптеки №1 (таблиця 3) шляхом порівняння її характеристик з аналогічними показниками пріоритетних конкурентів (аптека №2, аптека №3) та використовуючи формули розрахунку конкурентоспроможності (таблиця 1), якщо: аптека № 1 розташована в приміщенні магазину, поблизу пошти і ринку, має прекрасну пішохідну та транспортну доступність; аптека № 2 розташована у житловому районі в одному з житлових будинків на першому поверсі в зоні пішохідної доступності, проте досить далеко від транспортних шляхів; аптека №3 знаходиться в житловому районі поруч з міським транспортом; аптечний заклад розташований у приміщенні продовольчого магазину. Всі дані для розрахунку показників конкурентоспроможності були отримані в результаті суцільного опитування та інтерв'ювання відвідувачів аптек за спеціально розробленими анкетами (обсяг вибірки склав 100 осіб). Таблиці для розрахунків додаються.

Завдання 2. Керівництво аптеки планує в майбутньому році залучити в господарський оборот позиковий капітал у вигляді банківського кредиту. Залучення зовнішнього фінансування викликає необхідність оцінки рівня кредитоспроможності. Використовуючи інтегральну оцінку кредитоспроможності, визначте кредитоспроможність аптеки.

Модель залежності інтегрального показника кредитоспроможності від головних його складових:

$$I_k = 0,0633K_1 + 0,0856K_2 + 0,1156K_3 + 0,0667K_4 + 0,0733K_5 + 0,0822K_6 + 0,0633K_7 + 0,08K_8 + 0,0617K_9 + 0,01156K_{10} + 0,095K_{11} + 0,0978K_{12},$$

якщо $I_k < 0,8$ – підприємство некредитоспособно
якщо $I_k > 0,8$ – підприємство кредитоспособно

Тема №26. «Основні принципи й методи формування системи цін на лікарські засоби» - 2 год.

Актуальність теми

Процес трансформації планової економіки до ринкових відносин суттєво змінив значення ціни в економічних процесах країни в цілому і фармацевтичній галузі зокрема. Виникли принципово нові підходи до ціноутворення, змінилися принципи державного регулювання цін. Істотно змінилась і сама система цін. У таких умовах значно поширився інтерес фахівців фармації до теоретичних та практичних питань ціноутворення на лікарські засоби. Після приймання в аптеці лікарських засобів і виробів медичного призначення необхідно встановити роздрібні ціни на них. В Україні ціноутворення на ліки ґрунтується на використанні двох підходів: державного та ринкового регулювання. Ціноутворення є вирішальним інструментом маркетингу, а рівень цін - це своєрідний індикатор функціонування конкуренції. Цінова конкуренція існує не тільки між товаровиробниками, а й серед торговців. Таким чином, ціноутворення має безпосередній вплив на виробничо-збутову діяльність фірми, а отже, зумовлює її комерційні результати.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування

-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток.

Конкретні цілі:

- *знати:*

- поняття вартості та ціни на ліки
- види цін, їх функції
- основні принципи фармацевтичного ціноутворення в Україні
- формування роздрібних цін на готові лікарські засоби та вироби медичного призначення

На основі теоретичних знань з теми:

- *вміти:*

- визначати тарифи за виготовлення ліків у аптеці
- визначати роздрібну ціну на ЛЗ для різних категорій населення

Зміст теми.

Ціна — грошове вираження вартості товару. В основі ціни — вартість, але рівень ціни певного ЛПІ може відрізнятися від вартості під впливом факторів попиту та пропозиції монопольного ціноутворення та ін.

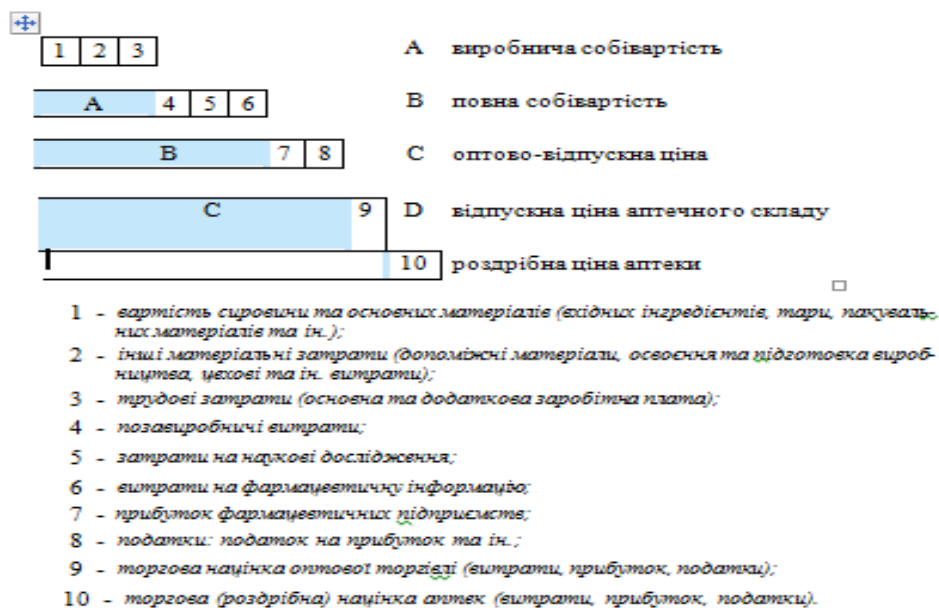
В Україні з 2001 р. впроваджено механізм державного регулювання ціни на ЛПІ на основі встановлення граничного рівня торговельних націнок на двох рівнях управління: загальнодержавному та регіональному. Постановою КМУ від 17.10.2008 р. № 955 (із змінами і доповненнями) визначено граничні торговельні надбавки (націнки) на ЛЗ і вироби медичного призначення:

1) на лікарські засоби і вироби медичного призначення, включені до Національного переліку основних лікарських засобів і виробів медичного призначення (крім наркотичних, психотропних лікарських засобів, прекурсорів та медичних газів), граничні постачальницько-збутові надбавки не вище ніж 10 відсотків оптово-відпускної ціни та граничні торговельні (роздрібні) надбавки виходячи із закупівельної ціни, що не перевищують - 25%

2) на лікарські засоби (крім наркотичних, психотропних лікарських засобів, прекурсорів та медичних газів) і вироби медичного призначення, оптово-відпускні ціни на які внесені до реєстру оптово-відпускних цін на лікарські засоби і вироби медичного призначення, які придбаваються повністю або частково за рахунок коштів державного та

місцевих бюджетів, граничні постачальницько-збутові надбавки не вище ніж 10 відсотків до задекларованої зміни оптово-відпускної ціни з урахуванням мита, податку на додану вартість та граничні торговельні (роздрібні) надбавки не вище ніж 10 відсотків до закупівельної ціни з урахуванням податку на додану вартість. При цьому фактичний розмір оптово-відпускної ціни на кожен лікарський форму, дозування, споживчу упаковку лікарського засобу, усі типи, види, марки виробів медичного призначення не повинен перевищувати розміру внесеної до зазначеного реєстру оптово-відпускної ціни у гривнях.

«Структура оптово-відпускної та роздрібною ціні лікарських препаратів промислового виробництва»

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмін.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмін можна знайти у підручниках:

-основна

1. Основи економіки фармації : навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г.Л. Панфілова [та ін.]; за ред. А.С. Немченко, 2 видання – Х.,2013. – с. 97-138. [Електроний ресурс]

-додаткова

2. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С. 212-223 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Наведіть класифікацію цін.
2. Яка теорія ціни використовується у сучасній ринковій економіці?
3. Назвіть функції цін.
4. Укажіть структуру оптово-відпускної ціни виробника, відпускної ціни підприємства оптової торгівлі, роздрібною ціни на ГЛЗ.

5. Назвіть структуру роздрібної ціни екстемпорального ЛЗ.
6. Чим зумовлена необхідність державного регулювання економіки та фармацевтичного сектора?
7. За якими ознаками класифікують методи державного регулювання?
8. Дайте характеристику методу державного регулювання цін на ЛЗ, що базується на співвідношенні цін в інших країнах.
9. Назвіть методи державного регулювання ціноутворення на ЛЗ, які використовуються в Україні.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Оптово-відпускна ціна виробника лікарського препарату Ізоніазид капс. 0.15 № 20 (Борцагівський ХФЗ) у березні 20__ р. складала 22,45 грн., а у березні 2016 р. – 25,80 грн. Розрахуйте індекс оптово-відпускної ціни виробника за минулий період.

Завдання 2. Аптека реалізує Глібенкламід табл. 0,005 № 50 (Здоров'я), оптово-відпускна ціна виробника якого складає 42,40 грн. Розрахуйте роздрібну ціну лікарського препарату за умови його придбання лікарнею за бюджетні кошти та при реалізації населенню.

Завдання 3. Аптека закупає L-тироксин табл. 0,05 №50 (Фармак) за оптово-відпускною ціною 34,70 грн., а реалізує населенню за 47,50 грн. Розрахуйте та порівняйте показники рівня торговельних накладень та торговельної націнки на лікарський препарат.

Завдання 4. Аптека реалізує Лізіноприл табл. 0,005 № 50 (Здоров'я), оптово-відпускна ціна виробника якого складає 52,40 грн. Розрахуйте роздрібну ціну лікарського препарату а суму компенсації за умови його придбання лікарнею за бюджетні кошти та при реалізації населенню.

Завдання 5. В аптеку надійшов рецепт від амбулаторного хворого. Надайте фармацевтичну характеристику лікарського засобу індивідуального виготовлення.

Хворий Сойко Ст. , 45 років, інваліда з дитинства I групи. Вкажіть форму рецептурного бланка; наявність необхідних реквізитів на рецептурному бланку; термін дії рецепта; перевірте разові і добові дози; перевірте норми відпуску лікарських засобів; визначте вартість лікарського засобу; вкажіть термін зберігання рецепту в аптеці; вкажіть обов'язкові види внутриаптечного контролю для виготовленої лікарської форми; вкажіть термін зберігання виготовленої лікарської форми в аптеці.

1 Візьми:

Кодеїну 0,2
Кислоти нікотинової 0,2
Димедролу 1,0
Змішай, щоб вийшов порошок
Розділи на рівні частини № 20
Познач: По 1 порошку 2 рази на день.

2. Візьми:

Кофеїну натрію бензоату 3,0

Розчину натрію броміду 3% - 400 мл
Настоянки валеріани
Настоянки конвалії по 15 мл
Змішай. Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази в день

3. Візьми:

Розчину Формаліну 5% 100 мл
Видай. Познач. Для дезінфекції Візьми:

4. Візьми:

Гексаметилентетраміну 0,2
Кислоти борної 0,15
Натрію гідрокарбонату 1,0
Змішай, щоб вийшов порошок.
Дай таких доз № 12.
Познач. По 1 порошку 3 рази на день Візьми:

5. Візьми:

Натрію хлориду 0,95
Калію хлориду 0,3
Натрію гідрокарбонату 0,2
Натрію ацетату 0,52
Води для ін'єкцій 200 мл
Змішай. Простерілізуй!
Видай. Познач. Для інфузій

Завдання 6. В аптеку надійшли готові лікарські засоби (упаковки ЛЗ видаються викладачем під час заняття). Встановіть роздрібну ціну, залишковий термін придатності і зробіть висновок про можливість прийому лікарського засобу в аптеку.

Тема №27 Оподаткування аптечних закладів – 2 год.

Актуальність теми

Податки є важливою ланкою фінансових відносин у суспільстві і як форма фінансових відносин виникають одночасно з появою держави. З розвитком товарно-грошових відносин оподаткування здійснюється в основному в грошовій формі. Податки - це обов'язкові платежі, що їх встановлює держава для юридичних і фізичних осіб з метою формування централізованих фінансових ресурсів, які забезпечують фінансування державних витрат. Обов'язкові платежі перераховуються до бюджету держави, а також до інших цільових державних фондів. Вони можуть здійснюватися в кількох формах: податки, плата за ресурси, цільові відрахування. Сучасні умови господарювання та новітня стратегія розвитку України орієнтована на інтеграцію до світової та європейської спільноти поставили нові вимоги до функціонування економічної та політичної систем держави. Посилена увага з боку держави та її окремих інститутів приділяється новому вектору розвитку економіки – стабільному зростанню. Але стабільність в економіці можна досягнути лише за рахунок впровадження нових ефективних правил функціонування економічних агентів. Одним із найважливіших кроків на цьому шляху є прийняття нового податкового кодексу України. Таким чином, актуалізація цього питання, а особливо

питанню розробки та впровадження чіткого та прозорого механізму оподаткування останнім часом важлива.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

- виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування
- сформувати професійну гордість за високе звання провізора;
- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;
- виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.
- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток.

Конкретні цілі:

- знати:

- Податкову систему України
- поняття податків та зборів
- порядок оподаткування аптек та фармацевтичних фірм
- методологію визначення суми прибутку, що підлягає оподаткуванню
- складання податкової звітності

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- трактувати основні принципи оподаткування в Україні.
- класифікувати податки та збори за різними критеріями.
- пояснювати методику розрахунку податку на прибуток підприємств.
- використовувати методики розрахунку податку з доходу фізичних осіб, обов'язкових внесків до фондів загальнодержавного соціального страхування.

Зміст теми.

Податкова система – сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, які справляються в установленому законодавством порядку. Податкова система України включає три основних підсистеми: підсистема оподаткування юридичних осіб; підсистема оподаткування фізичних осіб; збори в державні цільові фонди. Згідно Податкового кодексу України (**стаття 6**):

податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку. Сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому цим Кодексом порядку, становить податкову систему України. Під час встановлення податку обов'язково визначаються такі елементи:

1. платники податку;
2. об'єкт оподаткування;
3. база оподаткування;
4. ставка податку;
5. порядок обчислення податку;
6. податковий період;
7. строк та порядок сплати податку;
8. строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку.

В Україні встановлюються загальнодержавні та місцеві податки та збори.

До загальнодержавних належать податки та збори, що є обов'язковими до сплати на усій території України. До місцевих належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених цим Кодексом, рішеннями сільських, селищних, міських рад та рад об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, у межах їх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад.

Загальнодержавні податки та збори

- податок на прибуток підприємств;
- податок на доходи фізичних осіб;
- податок на додану вартість;
- акцизний податок;
- екологічний податок;
- рентна плата;
- мито.

Місцеві податки:

- податок на майно;
- єдиний податок.

До місцевих зборів належать:

- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір.

Об'єктом оподаткування можуть бути майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку.

Базою оподаткування визнаються конкретні вартісні, фізичні або інші характеристики певного об'єкта оподаткування.

База оподаткування - це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.

Матеріали методичного забезпечення заняття ***Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.***

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмін можна знайти у підручниках:

-основна

1. Основи економіки фармації : навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г.Л. Панфілова [та ін.]; за ред. А.С. Немченко, 2 видання – Х.,2013. – с. 139-170. [Електроний ресурс]

-додаткова

1. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суриков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С. 206-212 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Назвіть принципи податкової системи України
2. Наведіть класифікацію податків і зборів.
3. Охарактеризуйте наступні елементи: «суб'єкт податку», «об'єкт податку», «податкова ставка», «база оподаткування».
4. Розкрийте їх функції та основне призначення податків.
5. Наведіть повну класифікацію податків за різними критеріями.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

8.1.1. *Визначте операційний і балансовий прибуток аптеки, якщо за минулий рік загальний товарообіг у роздрібних цінах склав 3400000 грн., Рівень торговельних накладень в реалізованому товарі - 21%, сума витрат - 500000 грн., Позареалізаційні доходи склали - 18000 грн., а позареалізаційні витрати - 11250 грн.*

8.1.2. *Розрахуйте суму оподаткованого прибутку та розмір податку на прибуток (за умови, що аптека ТзОВ «Едельвейс» знаходиться на загальній системі оподаткування), якщо:*

Залишок товару на початок звітного періоду склав - 17000 грн.

Надійшло товару за звітний період - 30000 грн. (в оптових цінах).

Реалізовано товару - 44000 грн. (в т.ч. ПДВ - 6000 грн.).

Залишок товару на кінець звітного періоду - 16600 грн.

Витрати склали - 17000 грн.

Амортизація - 1200 грн.

8.1.3. *Керівництво аптеки ТзОВ «Едельвейс» в наступному році планує перейти на спрощену систему оподаткування. Розрахуйте розмір податку на прибуток у разі переходу аптеки на спрощену систему оподаткування (основні показники додаються викладачем). Зробіть висновок про економічну доцільність такого рішення.*

**Розрахунки з оподаткування
фізичної особи підприємця (ФОП) __ групи**

/п	Показник	Порядо к розрахунку, ставка	Алгоритм розв'язання, грн	Значення, грн	
				Зв ичайна система оподатк ування	Спрош ена система оподаткуван ня
/п	Показник	Порядо к розрахунку, ставка	Алгоритм розв'язання, грн	Значення, грн	
				Зв ичайна система	Спрош ена система оподаткуван

Розрахунки з оподаткування юридичної особи __ групи

/п	Показник	Порядо к розрахунку, ставка	Алгоритм розв'язання, грн	Значення, грн	
				Зв ичайна система оподатк ування	Спрош ена система оподаткуван ня

				оподаткування	ня

Тема №28: Фінансово-кредитна система в умовах ринкової економіки. Кредитування аптечних закладів – 2 год

Актуальність теми

Одним із гнучких і оперативних доповнень бюджетної політики є грошово-кредитна, за допомогою якої держава впливає на грошову масу, кредитні ставки, валютний курс, величину банківських резервів. Грошово-кредитна політика є одним із головних інструментів державного регулювання економіки. Саме вона найбільш ефективно виконує функції регулювання економічного циклу, попередження і подолання спаду виробництва. Головним завданням грошово-кредитного регулювання є забезпечення відповідності грошової маси масі товарів і послуг, підтримка стійкої купівельної спрямованості грошей. У кожній країні грошовий обіг є регульованим, функціонує національна грошова система. Тому знання даної теми є актуальним.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування

-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток.

Конкретні цілі:

- знати:

- сутність та значення економічного аналізу у сучасних умовах
- джерела інформації, що використовуються для проведення економічного аналізу
- методику експрес-аналізу підприємства

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

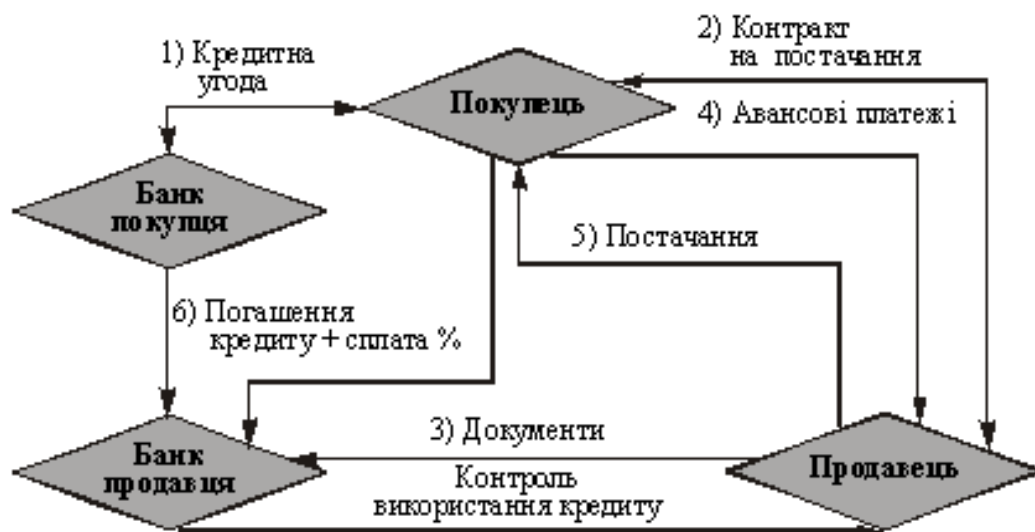
- проводити аналіз фінансово-господарської діяльності за даними управлінської та фінансової звітності
- розраховувати основні фінансові показники (коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності).
- використовувати результати аналізу для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації економічної діяльності аптеки (фармацевтичної фірми).

Зміст теми.

Кредит – невід’ємний елемент ринкового господарства. Він справляє безпосередній вплив на процеси розширеного відтворення на мікрорівні та на рівні окремого підприємства. Кредитні відносини різноманітні, мають широку сферу дії. Вони припускають відносини між: банком та підприємствами; банком та іншими банками; банками та іноземними державами; банком та населенням; підприємствами і населенням. Кредитор – сторона кредитних відносин, що надає позичку. Кредиторами виступають особи, що надали ресурси в господарство позичальника на певний строк. Джерелом коштів можуть стати як власні нагромадження, так і ресурси, запозичені в інших суб’єктів відтворювального процесу. Розміщуючи ссуджену вартість, кредитор забезпечує її продуктивне використання як для своїх власних цілей, так і для цілей інших учасників відтворювального процесу. Позичальник – сторона кредитних відносин, що одержує кредит і зобов’язана повернути отриману позичку. Позичальниками крім банків виступають підприємства, населення, держава. Традиційно банки при цьому стають колективними позичальниками, оскільки займають не для себе, а для інших. Об’єктом передачі виступає ссуджена вартість, як особлива частина вартості. Насамперед вона являє собою своєрідну нереалізовану вартість. Отже, кредит — це економічні відносини, що виникають між кредитором і позичальником з приводу вартості, що передається у тимчасове користування.

Механізм кредитування

Матеріали щодо методичного забезпечення заняття.

Контрольні питання

1. Фінансово-кредитна система в умовах ринку.
2. Економічна доцільність кредитування.
3. Оптимальна структура капіталу підприємства.
4. Дисконтування.
5. Визначення економічної ефективності інвестицій.
6. Основні принципи кредитування аптек (фармацевтичних фірм).
7. Види кредитування, їх зміст.
8. Джерела фінансування обігових засобів.

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

-основна

1. Основи економіки фармації : навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г.Л. Панфілова [та ін.]; за ред. А.С. Немченко, 2 видання – Х.,2013. – с. 172-195. [Електроний ресурс]

-додаткова

2. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С. 125-154 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняттю «фінансово-кредитна система»
2. Охарактеризуйте склад фінансово-кредитної системи України
3. Перерахуйте основні види банківської діяльності
4. Охарактеризуйте сутність кредиту як економічної категорії
5. Назвіть об'єкти та суб'єкти кредитної угоди
6. Назвіть види банківських кредитів та критерії їх класифікації
7. Перерахуйте принципи банківського кредитування
8. Наведіть основні види кредитного проекту
9. Які документи подаються позичальником у банк для отримання кредиту?
10. Охарактеризуйте порядок, форму та строки погашення кредиту

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання №1. Фармацевтична фірма пропонує інвестору прийняти участь в одному з трьох проектів на 5 років. Всі три проекти вимагають початкового інвестування за 20 000 грн. При цьому:

1 проект передбачає отримання доходу в кінці першого року 8000 грн, в кінці кожного наступного на 5 % більше попереднього;

2 проект передбачає отримання доходу в кінці першого і другого року 7500 грн, в кінці кожного наступного на 6 % більше попереднього;

3 проект передбачає отримання доходу в кінці кожного року по 7800 грн.

Ставка дисконтування 20% річних.

Виберіть найбільш прибутковий проект для інвестора і визначте період окупності інвестицій.

Завдання №2. Фармацевтична фірма пропонує інвестору прийняти участь в одному з трьох проектів на 4 роки. Всі три проекти вимагають початкового інвестування за 45 000 грн. При цьому:

1 проект передбачає отримання доходу в кінці першого року 22000 грн, в кінці кожного наступного на 5 % більше попереднього;

2 проект передбачає отримання доходу в кінці першого і другого року 20000 грн, в кінці кожного наступного на 8 % більше попереднього;

3 проект передбачає отримання доходу в кінці кожного року по 21000 грн.

Ставка дисконтування 18 % річних.

Виберіть найбільш прибутковий проект для інвестора і визначте період окупності інвестицій.

Завдання №3. Фармацевтична фірма пропонує інвестору прийняти участь в одному з трьох проектів на 4 роки. Всі три проекти вимагають початкового інвестування за 30 000 грн. При цьому:

1 проект передбачає отримання доходу в кінці першого року 19000 грн, в кінці кожного наступного на 6 % більше попереднього;

2 проект передбачає отримання доходу в кінці першого і другого року 21000 грн, в кінці кожного наступного на 9 % більше попереднього;

3 проект передбачає отримання доходу в кінці першого і другого року за 14000 грн, в кінці третього та четвертого по 19200 грн.

Ставка дисконтування 25 % річних.

Виберіть найбільш прибутковий проект для інвестора і визначте період окупності інвестицій.

Тема №29: «Аудиторський контроль: сутність, призначення. Організація проведення аудиторської перевірки» - 2 год

Актуальність теми

Самостійний початок розвитку аудиту в Україні почався у 1991 році після набуття Україною незалежності. Офіційне визнання обов'язкового аудиту відбулося 1993 р. у зв'язку з прийняттям Закону України "Про аудиторську діяльність", у якому визначені правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні, що спрямовані на створення системи незалежного контролю з метою захисту інтересів власника. Як функція управління, аудит є системним процесом одержання інформації про економічні дії та події з метою встановлення рівня її відповідності визначеним критеріям та подання результатів зацікавленим користувачам. У практичній діяльності за його допомогою реалізується одна з найважливіших функцій управління, а саме - функція незалежного фінансового контролю (експертизи) фінансово-господарської аптеки, що визначає актуальність даної теми

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

- виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування
- сформувати професійну гордість за високе звання провізора;
- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;
- виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.
- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток.

Конкретні цілі:

- знати:

- сутність та значення економічного аналізу у сучасних умовах
- джерела інформації, що використовуються для проведення економічного аналізу
- процес організації проведення аудиторської перевірки.

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- документально оформляти результати аудиту.
- розраховувати основні фінансові показники
- використовувати результати аналізу для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації економічної діяльності аптеки (фармацевтичної фірми).

Зміст теми.

Предмет аудиторського контролю – процеси та явища, пов'язані з господарською діяльністю підприємства та відображені у документах. Об'єктом аудиту можуть виступати: активи; пасиви; господарські процеси; економічні результати діяльності; організаційні форми управління; методи управління; функції управління. Відповідно до діючого законодавства розрізняють аудиторські перевірки та супутні послуги (огляди, погоджені процедури та підготовку інформації). Мета аудиту фінансової звітності –

це формування професійної думки аудитора щодо достовірності первинних даних про факти господарської діяльності, повноти, правильності ведення обліку відповідно до вимог стандартів бухгалтерського обліку та складання на основі цих даних фінансової звітності, узагальнення думки у вигляді аудиторського висновку, який надається замовнику.

Основні завдання аудиту:

- перевірка достовірності фінансової звітності, законності та доцільності господарських операцій;
- проведення аналізу фінансово-господарської діяльності з метою її оптимізації;
- консультування суб'єктів господарювання з питань організації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, оподаткування;
- проведення перевірки діяльності підприємств у зв'язку з їх приватизацією, банкрутством;
- захист фінансових інтересів клієнта;
- проведення наукових досліджень у сфері організації та методології обліку, управління, фінансового контролю;
- розробка бізнес-планів, проектів й інших матеріалів, пов'язаних із створенням нових та реорганізацією діючих підприємств.

Принципи аудиту: незалежність, чесність, об'єктивність, компетентність, професійна поведінка довіра, конфіденційність, доброзичливість, якість послуг тощо.

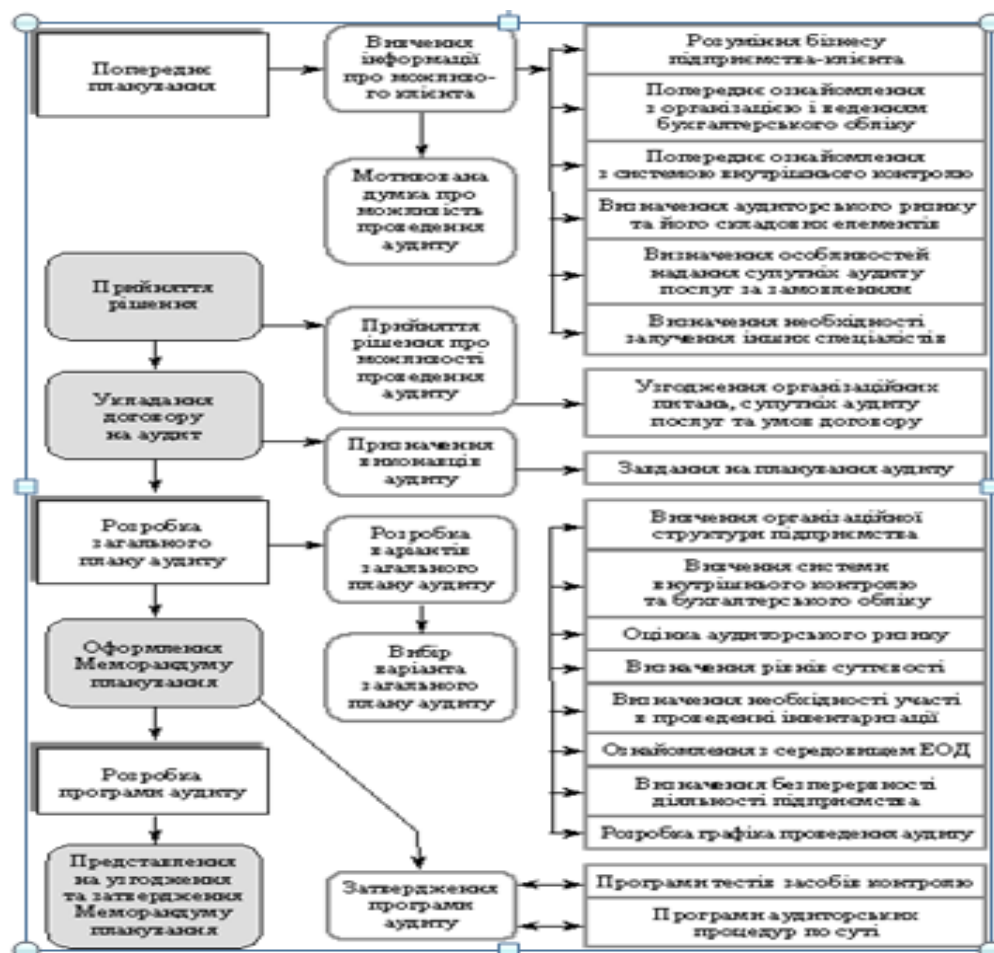
У світовій практиці аудиту виділяють декілька принципів класифікації організаційних форм та видів аудиту: аудит публічної фінансової звітності; супутні аудиту послуги: експрес-перевірка, операційна перевірка, компіляція обліку, загальний - аудит організацій, підприємств, об'єднань незалежно від організаційно-правових форм; банківський аудит; страховий аудит; аудит фінансової звітності та ін.

Зовнішній (незалежний) аудит – елемент інфраструктури ринку, сприяє прозорості ринку та встановлює довіру між контрагентами;

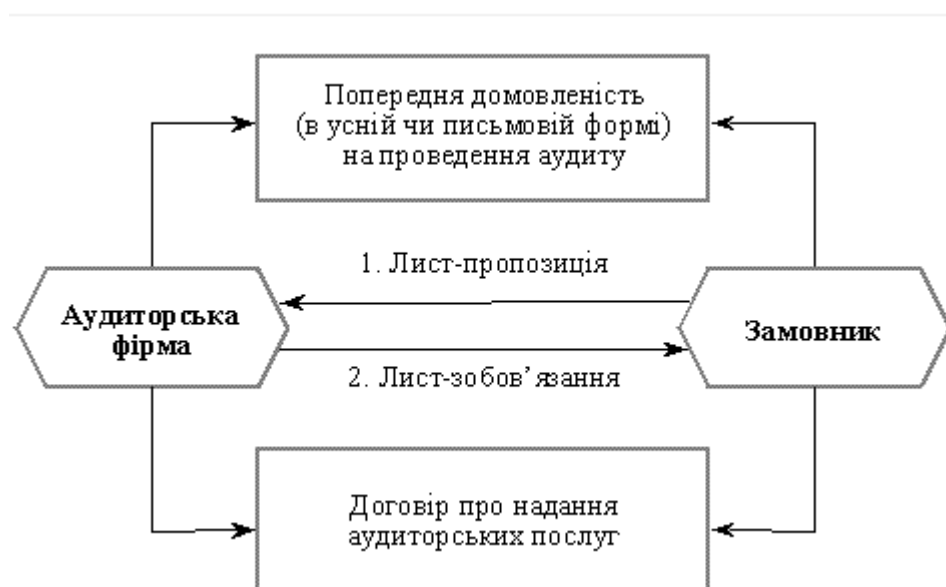
Внутрішній аудит – організована економічним суб'єктом, регламентована внутрішніми документами система контролю за дотриманням встановленого порядку

Добровільний (ініціативний) аудит проводиться за рішенням економічного суб'єкта на підставі договору з аудитором (аудиторською фірмою);

Обов'язковий аудит регламентується державою

Документообіг аудиторського процесу

Матеріали методичного забезпечення заняття
Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.
 Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмін можна знайти у підручниках:

-основна

1. Основи економіки фармації : навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г.Л. Панфілова [та ін.]; за ред. А.С. Немченко, 2 видання – Х.,2013. – с. 197-215. [Електроний ресурс]

-додаткова

2. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С. 496-515 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Аудиторська діяльність в Україні. Сутність та предмет аудиту.
2. Принципи аудиту
3. Зовнішній та внутрішній аудит.
4. Нормативне регулювання аудиторської діяльності. Міжнародні стандарти аудиту.
5. Вимоги до аудиторів та аудиторських фірм.
6. Порядок укладання договору на проведення аудиту. Методика проведення та інформаційне забезпечення аудиту.
7. Аудиторські докази, їх класифікація та вимоги до них.
8. Робоча документація аудитора. Аудиторський висновок. Звіт аудитора.
9. Організаційні особливості аудиту операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Практичне застосування результатів аудиторських перевірок.
10. Обов'язковий аудит.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Керівництвом оптової фармацевтичної компанії з метою розширення масштабів діяльності прийняте рішення про необхідність отримання банківського кредиту. Як відомо, в даному випадку фірма

повинна надати фінансову звітність (баланс), підтверджену висновком аудитора. З цією метою необхідно обрати аудиторську фірму (аудитора). На які критерії необхідно спиратися при виборі аудитора? Які джерела інформації слід використовувати в даному випадку? Які вимоги висуваються суб'єктів аудиторської діяльності?

***Завдання 2.** Після одержання кваліфікаційного сертифіката аудитора та пропрацювавши пару років аудитором, Ви вирішили відкрити аудиторську фірму. Необхідно добрати персонал. На які професійні та особистісні якості потенційних працівників слід звернути особливу увагу?*

***Завдання 3.** За ініціативою аудиторської фірми після попереднього обміну кореспонденцією укладено договір про проведення аудиту фінансової звітності ПАТ «Імпульс». Це промислове підприємство, що випускає медичну техніку та вироби мед. призначення. Аудиторська перевірка проводиться вперше. Опишіть дії аудитора по організації та проведенню перевірки (етапи перевірки, методи), оформленню результатів.*

Тема № 30: «Аудит фінансової звітності. Аудит розрахунків з бюджетом» - 2 год

Актуальність теми

Аудит є обов'язковою частиною цивілізованого функціонування ринкової України до ринкових відносин виявив необхідність створення нових економічних інститутів, що регулюють взаємини різних суб'єктів підприємницької діяльності, серед яких гідне місце повинне займає інститут аудиторства. Його головна мета — забезпечити контроль за вірогідністю інформації, відбиваної в бухгалтерській і податковій звітності. Дані з використання майна, коштів, проведення комерційних операцій і інвестицій у юридичних суб'єктів можуть бути об'єктивно підтверджені незалежним аудитом. У цьому зв'язку на Україні за останній роки проведена визначена робота зі становлення інституту аудиторства. Необхідність проведення аудиту фінансової звітності закладів різної форми власності для підтвердження повноти й достовірності фінансової інформації визначає необхідність вивчення даної теми

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

- виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування
- сформувати професійну гордість за високе звання провізора;
- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;
- виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.
- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток.

Конкретні цілі:

- знати:

- сутність та значення аудиту у сучасних умовах
- джерела інформації, що використовуються для проведення аудиту фінансової звітності, розрахунків з бюджетом
- порядок організації проведення аудиторської перевірки фінансової звітності, розрахунків з бюджетом

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- документально оформляти результати аудиту, розраховувати основні фінансові показники, використовувати результати аудиторської перевірки для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації економічної діяльності аптеки (фармацевтичної фірми).

Зміст теми.

Обов'язковий аудит - це форма аудиту, при якій перевірка фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання проводиться аудиторами на добровільно-примусових засадах, передбачених чинним законодавством. Звертаємо Вашу увагу, що проведення обов'язкового аудиту передбачене ст. 8 Закону України «Про аудиторську діяльність» лише для окремих категорій підприємств та в окремих випадках. Зокрема, обов'язковий аудит необхідний:

- відкритим акціонерним товариствам, підприємствам - емітентам облігацій, банкам, інвестиційним фондам, інвестиційним компаніям, іншим небанківським фінансовим установам, які залучають кошти громадян або здійснюють торгівлю цінними паперами (окрім операцій з випуску власних корпоративних прав), біржам, страховим компаніям, кредитним спілкам, недержавним пенсійним фондам для підтвердження достовірності та повноти річного балансу і звітності;
- суб'єктам господарювання, що ліквідуються (з річним господарським оборотом не менше 250 неоподатковуваних мінімумів) для підтвердження достовірності та повноти ліквідаційного балансу;
- засновникам (крім фізичних осіб) відкритих акціонерних товариств при їх створенні для перевірки фінансового стану щодо спроможності здійснити відповідні внески до статутного фонду;
- комерційним банкам для підтвердження достовірності поданих до Національного банку України балансових даних юридичних осіб - акціонерів (учасників), на наявність у них власних коштів у грошовій формі для здійснення внесків до статутних фондів банків в обсягах, передбачених установчими документами;
- при створенні і реєстрації комерційних банків для підтвердження фінансового стану юридичних осіб - засновників, які мають частку в загальному оголошеному статутному фонді не менше 5 (п'яти) відсотків. Витрати на проведення аудиту, згідно з Законом України "Про оподаткування прибутку підприємств", відносяться до валових витрат.

Матеріали методичного забезпечення заняття
Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:
-основна

1. Основи економіки фармації : навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г.Л. Панфілова [та ін.]; за ред. А.С. Немченко, 2 видання – Х.,2013. – с. 207-215. [Електроний ресурс]

-додаткова

2. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С. 496-515 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

11. Які вимоги до аудиторів та аудиторських фірм для проведення ними аудиту фінансової звітності
12. Описати порядок укладання договору на проведення аудиту фінансової звітності
13. Яка методика проведення та інформаційне забезпечення аудиту фінансової звітності
14. Аудиторські докази, їх класифікація та вимоги до них.
15. Робоча документація аудитора. Аудиторський висновок. Звіт аудитора.
16. Обов'язковий аудит.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Проаналізуйте динаміку показників балансу і звіту про фінансові результати за темпами приросту (табл. 1) визначити прибутковість сукупних активів аптеки.

Таблиця 1

Аудит фінансових показників аптеки

Період	Показники, тис. грн.						
	Сукупні активи	Дохід від реалізації	Ресурсо-віддача	Оборотни й капітал	Оборотни й капітал	Власний капітал	Чистий прибуток
	Форма і строка документу						
			X				X

Попередній							
Поточний							
Темп приросту			X				X

Висновок щодо прибутковості сукупних активів:

Завдання 2. Оцінити розраховані темпи приросту показників на відповідність "золотому правилу економіки"

Завдання 3. Провести аудиторську перевірку розрахунково-платіжних відомостей аптеки №12 державної форми власності (бланки додаються) щодо утримання та нарахування на заробітну плату обов'язкових податків.

**ДОГОВІР № _____
НА НАДАННЯ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ**

Місце укладення Дата

Аудиторська організація [найменування], що іменується в подальшому Виконавець, в особі Генерального директора [прізвище, ім'я, по батькові відповідальної особи], діючого на підставі Статуту, з одного боку, та [найменування економічного суб'єкта], іменованій надалі Замовник, в особі Генерального директора [прізвище, ім'я, по батькові відповідальної особи], що діє на підставі [документ, що визначає повноваження], з іншого боку, уклали даний договір про нижченаведене:

1. Предмет договору

1.1. Замовник доручає, а Виконавець приймає на себе виконання наступних робіт:

а) проведення аудиторської перевірки бухгалтерської звітності Замовника за період з [дата початку звітної періоду] [звітна дата] і складання аудиторського висновку про достовірності цієї звітності, а також письмової інформації (звіту) аудитора керівництву економічного суб'єкта за результатами проведення аудиту;

б) надання супутніх і (або) інших аудиторських послуг [перелік послуг] та документальне оформлення їх результатів.

1.2. Терміни виконання роботи (або окремих етапів роботи) [термін].

2. Права та обов'язки Виконавця

2.1. Проводить аудит бухгалтерської (фінансової) звітності Замовника, керуючись Законами України.

2.2. Самостійно визначає форми і методи аудиторської перевірки, виходячи з вимог нормативних актів України, а також конкретних умов договору з Замовником.

2.3. Має право перевіряти в повному обсязі документацію про фінансово-господарської діяльності, наявність грошових сум, цінних паперів, матеріальних цінностей, одержувати роз'яснення по виниклих питань в ході аудиту та додаткові відомості, необхідні для аудиторської перевірки.

2.4. Має право одержувати за письмовим запитом необхідну для здійснення аудиторської перевірки інформацію від третіх осіб, в тому числі при сприянні державних органів, поручивших перевірку.

2.5. Має право залучати до участі з виконання робіт, передбачених у договорі, додаткових аудиторів (фахівців), сторонніх консультантів чи експертів.

2.6. Має право відмовитися від проведення аудиторської перевірки або від вираження своєї думки про достовірність бухгалтерської звітності в аудиторському висновку у разі неподання Замовником необхідної документації.

2.7. Зобов'язаний неухильно дотримуватися при здійсненні аудиторської діяльності вимоги законодавчих актів України та інших нормативних документів.

2.8. Зобов'язаний кваліфіковано проводити аудиторську перевірку, а також надавати інші аудиторські послуги.

2.9. Зобов'язаний забезпечити збереження документів, що отримуються і складаються в ході аудиторської перевірки, і не розголошувати їх змісту без згоди власника (керівника) Замовника, за винятком випадків, передбачених законодавчими актами України, незалежно від продовження або припинення відносин із Замовником і без обмеження строком давності.

2.10. Складає аудиторський висновок та письмову інформацію (звіт) аудитора керівництву економічного суб'єкта за результатами проведення аудиту державною мовою, всі вартісні показники виражаються у валюті України.

2.11. Передає керівнику або уповноваженій особі Замовника два примірники аудиторського висновку, а також один примірник письмової інформації (звіту) аудитора керівництву економічного суб'єкта за результатами проведення аудиту.

2.12. Передає Замовнику висновок тільки після офіційного отримання в повному обсязі складеної і підписаної бухгалтерської звітності Замовника.

3. Права та обов'язки Замовника

3.1. Має право отримувати від Виконавця інформацію про вимоги законодавства, що стосується проведення аудиту, в тому числі про підстави для зауважень і висновків, зроблених аудитором.

3.2. Має право звернутися з відповідною заявою в саморегулюючу організацію аудиторів, в якій складається Виконавець для перевірки якості аудиторського висновку.

3.3. Зобов'язаний створювати Виконавцю умови для своєчасного і повного проведення аудиторської перевірки, надавати всю документацію, необхідну для її проведення, давати на запит Виконавця роз'яснення і пояснення в усній і письмовій формі, а також виконувати необхідні копіювально-розмножувальні роботи.

3.4. Зобов'язаний оперативно усувати виявлені аудиторською перевіркою порушення порядку ведення бухгалтерського обліку і складання бухгалтерської (фінансової) звітності.

3.5. Не може робити яких-небудь дій з метою обмеження кола питань, що підлягають з'ясуванню при проведенні аудиторської перевірки або наданні супутніх і (або) інших аудиторських послуг.

3.6. Не може чинити тиску на Виконавця в будь-якій формі з метою зміни його думки про достовірність бухгалтерської (фінансової) звітності Замовника.

4. Вартість аудиторських послуг і порядок розрахунків

4.1. Вартість аудиторських послуг визначається за ціною, що встановлюється угодою сторін відповідно до статті 424 Цивільного кодексу України.

4.2. Вартість аудиторських послуг за цим договором становить [сума цифрами та прописом), у тому числі ПДВ [...].

4.3. Оплату аудиторських послуг Замовник здійснює на підставі рахунку, виписуваного Виконавцем.

4.4. Оплата робіт проводиться в наступному порядку: [...] % від вартості робіт Замовник перераховує на розрахунковий рахунок Виконавця протягом трьох днів з дати початку робіт, [...] % від вартості робіт Замовник перераховує на розрахунковий рахунок

Виконавця протягом трьох днів після підписання приймально-здавального акта. За кожен день прострочення Замовник виплачує Виконавцю пеню в розмірі [...] % від суми платежу.

5. Відповідальність сторін, порядок вирішення спорів

5.1. Кожна з сторін повинна виконувати свої обов'язки належним чином, відповідно до вимог цього договору, а також надавати іншій стороні всіляке сприяння у виконанні його обов'язків.

5.2. У разі виникнення спорів сторони вживуть усіх заходів для їх вирішення шляхом переговорів.

5.3. У разі якщо згоди не буде досягнуто шляхом переговорів, усі спори, розбіжності і конфлікти, що виникають у зв'язку з виконанням цього договору, а також у разі його порушення або розірвання, будуть вирішуватися судом [вказівку конкретного судового органу].

5.4. За невиконання зобов'язань за цим договором Замовник та Виконавець несуть майнову відповідальність згідно з чинним законодавством та умовами цього договору.

5.5. Сторони звільняються від відповідальності за часткове або повне невиконання зобов'язань за цим договором, якщо воно стало наслідком обставин непереборної сили, які визначаються у відповідності з чинним законодавством.

5.6. У всьому, що не передбачено цим договором, сторони керуються чинним законодавством, у тому числі положеннями глави 39 Цивільного кодексу України.

6. Конфіденційність

6.1. Обсяг не підлягає розголошенню інформації визначається Замовником і узгоджується з Виконавцем окремим додатком до договору.

6.2. Сторони зобов'язуються зберігати сувору конфіденційність інформації, отриманої в ході виконання цього договору, і прийняти всі можливі заходи, щоб вберегти отриману інформацію від розголошення.

6.3. Передача конфіденційної інформації третім особам, опублікування або інше розголошення такої інформації може здійснюватися тільки з письмової згоди іншої сторони незалежно від причини припинення дії цього договору.

6.4. Обмеження щодо розголошення інформації не відносяться до загальнодоступної інформації або інформації, що стала такою не з вини сторін, а також до інформації, що стала відомою стороні з інших джерел до або після її отримання від іншої сторони.

6.5. Виконавець не несе відповідальності у разі передачі інформації державним органам, які мають право її вимагати відповідно до законодавства України.

7. Прикінцеві положення

7.1. Всі доповнення і зміни до цього договору дійсні лише в тому випадку, якщо вони здійснені в письмовій формі та підписані уповноваженими на те особами.

7.2. Цей договір набирає чинності з дня його підписання.

Цей договір підписано [дата] у двох примірниках, по одному для кожної із сторін. Місце виконання угоди [...].

8. Термін дії договору та юридичні адреси сторін

8.1. Термін дії договору [термін].

8.2. Договір може бути розірваний за бажанням однієї із сторін з письмовим повідомленням іншої сторони за 15 днів до дати розірвання.

Адреси і розрахункові рахунки сторін.

Виконавець: Замовник:

[Юридичні адреси, банківські реквізити, ПН/КПП, статистичні коди]

Генеральний директор: Генеральний директор:

[підпис, прізвище, ініціали] [підпис, прізвище, ініціали]

Тема № 31: Аналіз фінансового стану підприємства на базі даних фінансової звітності – 2 год

Актуальність теми

Фінансовий стан підприємства – це така різнобічна характеристика якості виробничої та фінансової діяльності підприємства, яка визначає рух, склад та ефективне використання фінансових ресурсів, реалізацію фінансових відносин за допомогою системи показників як на фіксований момент часу, так і в динаміці. Для ефективної роботи підприємства виникає необхідність у впровадженні системи діагностики його діяльності та окремих складових. Експрес-аналіз підприємства служить базою для ухвалення управлінських рішень на підставі об'єктивної оцінки результатів діяльності, виявлення невикористаних резервів з метою підвищення ефективності діяльності у майбутніх планових періодах. Він проводиться на базі фінансової звітності.

Отже, завданням експрес-діагностики фінансового стану є визначити у короткий проміжок часу, в якому фінансовому стані знаходиться підприємство, використовуючи обмежену кількість показників. Саме налагоджена система експрес-діагностики дозволить своєчасно виявити негативні або позитивні тенденції у фінансовому стані підприємства, а також підкаже вірне рішення менеджерам усіх рівнів.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

- виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування
- сформувати професійну гордість за високе звання провізора;
- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;
- виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.
- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток.

Конкретні цілі:

- знати:

- сутність та значення економічного аналізу у сучасних умовах
- джерела інформації, що використовуються для проведення економічного аналізу
- експрес-аналіз підприємства

На основі теоретичних знань з теми:

- вміти:

- проводити аналіз фінансово-господарської діяльності за даними управлінської та фінансової звітності
- розраховувати основні фінансові показники (коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності).
- використовувати результати аналізу для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації економічної діяльності аптеки (фармацевтичної фірми).

Зміст теми.

Експрес-аналіз підприємства служить базою для ухвалення управлінських рішень на підставі об'єктивної оцінки результатів діяльності, виявлення невикористаних резервів з метою підвищення ефективності діяльності у майбутніх планових періодах. Він проводиться на базі фінансової звітності. Оскільки при проведенні аналізу марно розглядати будь-які показники за один період, корисніше вивчати порівняльні данні за два чи більше періоди, при експрес-аналізі фінансової звітності використовуються такі методи: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; аналіз з використанням фінансових коефіцієнтів.

Порівняльний баланс фактично включає показники горизонтального і вертикального аналізу. Усі показники порівняльного балансу можна розбити на три групи:

1. Показники структури балансу.
2. Показники динаміки балансу.
3. Показники структурної динаміки балансу.

Порівнюючи структури змін в активі і пасиві, можна зробити висновок про те, через які джерела, в основному, був приплив нових засобів і в які активи ці нові засоби, в основному, вкладені безпосередньо з аналітичного балансу можна одержати ряд найважливіших характеристик фінансового стану підприємства для проведення вертикального та горизонтального аналізу балансу та визначенні якісних змін у майновому стані, структурі і динаміці оборотних коштів, адже нераціональна структура майна, його неякісний склад можуть призвести до погіршення фінансового положення, і навпаки. Після загальної характеристики фінансового стану і його зміни за звітний період наступним важливим завданням є дослідження показників фінансової стійкості (платоспроможності) підприємства. Фінансова стійкість підприємства – забезпеченість його запасів та витрат джерелами їх формування. Тобто це такий стан фінансових ресурсів, їх розподіл та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризиків. Стійкість фінансового стану підприємства визначається співвідношенням вартості матеріальних оборотних коштів, величин власних і позикових джерел їх формування. Забезпеченість запасів і витрат джерелами їх формування є сутністю фінансової стійкості, тоді як платоспроможність виступає її зовнішнім проявом. Для визначення фінансової стійкості (платоспроможності) підприємства розраховується ряд так званих коефіцієнтів капіталізації

Матеріали методичного забезпечення заняття
Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

-основна

1. Основи економіки фармації : навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г.Л. Панфілова [та ін.]; за ред. А.С. Немченко, 2 видання – Х.,2013. – с. 220-243. [Електроний ресурс]

-додаткова

2. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С. 496-515 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте зміст та основні процедури аналізу фінансово-господарської діяльності за даними фінансової звітності.
2. Наведіть загальну методика проведення експертної діагностики фінансового стану підприємства.
3. Назвіть показники, які використовуються для аналізу фінансового стану підприємств.
4. Що включає експрес-аналіз балансу?
5. Охарактеризуйте основні показники, що розраховуються при аналізі ліквідності балансу?
6. Які показники характеризують платоспроможність та фінансову стійкість підприємства?
7. Назвіть основні показники, що характеризують ділову активність.

8. Що розуміється під терміном «рентабельність». Поясніть сутність понять
9. «рентабельність продукції», «рентабельність капіталу», «рентабельність діяльності», «рентабельність основних фондів».
10. Поясніть методику підготовки аналітичного висновку.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Завдання для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання №1. Використовуючи дані балансу аптеки, проведіть аналіз фінансової стійкості аптеки з позиції джерел фінансування запасів (таблиця 1)

Таблиця 1

Аналіз фінансової стійкості аптеки

Показник	Рядок балансу, ст.	На початок періоду	На кінець періоду
Виробничі запаси (З)	140		
Власні оборотні кошти (ВОК)	260-620		
Короткострокові кредити банків (КК)	500		
Кредиторська заборгованість за товар (КЗ)	530		
Тип фінансової стійкості			

Критерії типів фінансової стійкості :

абсолютной ($З < СОС$),

нормальної ($СОС < З < СОС + КК + КЗ$),

нестійкої ($С = СОС + КК + КЗ$),

кризисної ($С > СОС + КК + КЗ$)

Завдання №2. Використовуючи дані балансу аптеки, розрахуйте фінансові коефіцієнти і проведіть аналіз фінансової стійкості аптеки (таблиця 2).

Таблиця 2

Аналіз фінансової стійкості аптеки

№ з.п.	Показники	Значення			
		Нормативне, формула	На початок періоду	На кінець періода	відхилення
1	Коефіцієнт фінансової автономії або незалежності	$K_a \geq 0,5$, $K_a = \text{ст.}380/640$			
2	Коефіцієнт фінансової заборгованості	$K_z \leq 1,0$, $K_z = \text{ст.}620/380$			
3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотним капіталом	$K_c \geq 0,1$, $K_c = (\text{ст.}260-620)/\text{ст.}260$			
4.	Коефіцієнт забезпеченості власним капіталом (інвестування)	$K_a \geq 1,0$, $K_i = \text{ст.}380/080$			
5	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$K_m \geq 0,4-0,6$, $K_m = (\text{ст.}260-620)/\text{ст.}380$			
6	Коефіцієнт кредиторської заборгованості	$K_{kz} \rightarrow 0$, $K_{kz} = \text{ст.}530/(\text{ст.}620+\text{ст.}160)$			
7	Коефіцієнт короткострокової	$K_{kcz} \rightarrow 0$, $K_{kcz} = \text{ст.}620/$			

	заборгованості	(ст.620+ст.160)			
--	----------------	------------------	--	--	--

Завдання №3. Використовуючи дані балансу аптеки, розрахуйте фінансові коефіцієнти і оцініть ліквідність балансу та платоспроможність аптеки (таблиця 3).

Таблиця 3

Коефіцієнти ліквідності балансу аптеки

№ з.п	Коефіцієнти	Показник				
		формула	на початок періоду	на кінець періоду	відхилення	нормативне значення коефіцієнту
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{ал} = \frac{\text{ф.1 ст.220+230/}}{\text{ф.1 ст.620}}$				$\geq 0,25 - 0,35$
2	Коефіцієнт проміжної ліквідності	$K_{прл} = \frac{\text{ф.1 ст.220 +230+160/}}{\text{ф.1 ст.620}}$				$\geq 0,7-0,8$
3	Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	$K_{п} = \frac{\text{ф.1 ст.260/}}{\text{ф.1 ст.620}}$				$\geq 2 \leq 3$
4	Коефіцієнт заборгованості	$K_{з} = \frac{\text{ф.1 ст.480+620/}}{\text{ф.1 ст.380}}$				
5	Коефіцієнт автономії	$K_{а} = \frac{\text{ф.1 ст.380/}}{\text{ф.1 ст.280}}$				$\geq 0,5$

Завдання №4. Використовуючи дані балансу аптеки (форма №1) і звіт про фінансові результати аптеки (форма №2), розрахуйте і проаналізуйте показники ефективності роботи аптеки (таблиця 4).

Таблиця 4

Показники ефективності роботи аптеки

№	Коефіцієнт	Показник
---	------------	----------

з.п		формула	на початок періоду	на кінець періоду	відх илен ня	тенденції коефіцієнту
1.	Коефіцієнт оборотності середнього залишку товару	$K_{об} = \frac{\text{ф.2 ст.035/}}{\text{ф.1ст.140}}$				зменшення
2.	Коефіцієнт трансформації (оборотності активів)	$K_{т} = \frac{\text{ф.2 ст.035/}}{\text{ф.1ст.280}}$				зменшення
3.	Коефіцієнт оборотності запасів	$K_{з} = \frac{\text{ф.2 ст.035/}}{\text{ф.1ст.140}}$				зменшення
4.	Середній термін оборотності запасів, день	$t_{з} = 365/K_{з}$				зменшення
5.	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{д} = \frac{\text{ф.2 ст.035/}}{\text{ф.1ст.160}}$				зменшення
6.	Середній термін погашення дебіторської заборгованості	$t_{д} = 365/K_{д}$				зменшення
7.	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$K_{к} = \frac{\text{ф.2 ст.035/}}{\text{ф.1ст.620}}$				збільшення
8.	Середній термін погашення кредиторської заборгованості	$t_{к} = 365/K_{к}$				зменшення
9.	Тривалість операційного циклу в днях	$t_{оц} = t_{з} + t_{д}$				зменшення
10.	Тривалість фінансового циклу в днях	$t_{фц} = t_{оц} - t_{к}$				зменшення
11.	Коефіцієнт	$K_{ск} = \frac{\text{ф.2 ст.035/}}{\text{ф.1ст.620}}$				зменшення

	оборотності власного капіталу	ф.1ст.380				
--	----------------------------------	-----------	--	--	--	--

Завдання №5. Використовуючи дані балансу аптеки (форма №1) і звіт про фінансові результати аптеки (форма №2), розрахуйте і проаналізуйте показники рентабельності роботи аптеки (таблиця 5).

Таблиця 5

Показники рентабельності роботи аптеки

№ з.п.	Коефіцієнт	Показник				тенденції коефіцієнту
		формула	на початок періоду	на кінець періоду	відхилення	
1.	Рентабельність активів	$R_a = \frac{\text{ф.2 ст.220}}{\text{ф.1 ст. 280}}$				збільшення
2.	Рентабельність продажу	$R_{п} = \frac{\text{ф.2 ст.220}}{\text{ф.2 ст. 035}}$				збільшення
3.	Рентабельність основних фондів	$R_{ос} = \frac{\text{ф.2 ст.220}}{\text{ф.1 ст. 080}}$				збільшення
4.	Рентабельність власного капіталу	$R_{ск} = \frac{\text{ф.2 ст.220}}{\text{ф.1 ст. 380}}$				збільшення

Тема №32: «Фармацевтичне забезпечення населення в умовах медичного страхування» - 4 год

Актуальність теми

На сьогоднішній день одним із самих перспективних видів страхування в світі є медичне страхування. Велика кількість країн користується послугами обов'язкового медичного страхування і розширює пакетні умови добровільного медичного страхування. В Україні обов'язкове медичне страхування не затверджено, регулярно йдуть дебати на тему «Впровадження ОМС», але на певному моменті всі перипетії стихають. Державне регулювання питань страхової медицини має внести ряд правок для вдосконалення діяльності страхових компаній та захисту інтересів громадян. Основне завдання державного регулятора – налагодити систему таким чином, щоб кожна застрахована особа гарантовано і без зайвої біганини отримувала повний спектр послуг, передбачений страховим договором. Наразі розробляється нова редакція Закону України «Про страхування», в якому необхідно передбачити всі моменти і закласти основу нової системи. Закон має захищати інтереси в першу чергу споживачів послуг – громадян України. Закон про загальнообов'язкове медичне страхування буде прийнятий, як і

планувалося, в 2015 році. Нині робота полягає в тому, щоб розрахувати всі існуючі ресурси: провести кадровий аудит, аудит матеріально-технічного забезпечення медичних закладів, які могли б конкурувати між собою в боротьбі за пацієнта і надавати йому медичні послуги. Переведення медичної галузі України на ринкові засади — процес довготривалий. Це постійний динамічний процес організаційного й управлінського генезу, котрий засвідчує необхідність адаптації чинної системи охорони здоров'я до політичних, соціальних і економічних умов нашої держави, що постійно змінюються й удосконалюються. Тому вивчення даної теми є актуальною.

Цілі заняття:

Загальні цілі:

- формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, забезпечення майбутнім спеціалістам можливості якісного виконання функціональних обов'язків, підприємницької діяльності в умовах ринку; сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Виховні цілі:

-виховувати у студентів відповідальне відношення щодо дотримання вимог законодавчих і нормативних документів щодо правових основ медичного обслуговування
-сформувати професійну гордість за високе звання провізора;

- виховати у студентів сучасне історичне мислення щодо розвитку світової економіки;

-виховувати у студентів поваги до відвідувачів аптечних закладів та обов'язкового дотримання вимог фармацевтичної етики та деонтології.

- засвоїти історичний досвід розвитку фармацевтичних управлінських наук та внесок вітчизняних вчених у цей розвиток.

Конкретні цілі:

- знати:

- надання кваліфікованої медичної та фармацевтичної допомоги;
- принципи та функції медичного страхування;
- основні типи моделей функціонування системи охорони здоров'я та фармацевтичного забезпечення населення;
- аналіз досвіду функціонування елементів медичного страхування у національних системах охорони здоров'я та фармацевтичного забезпечення населення.

На основі теоретичних знань з теми:

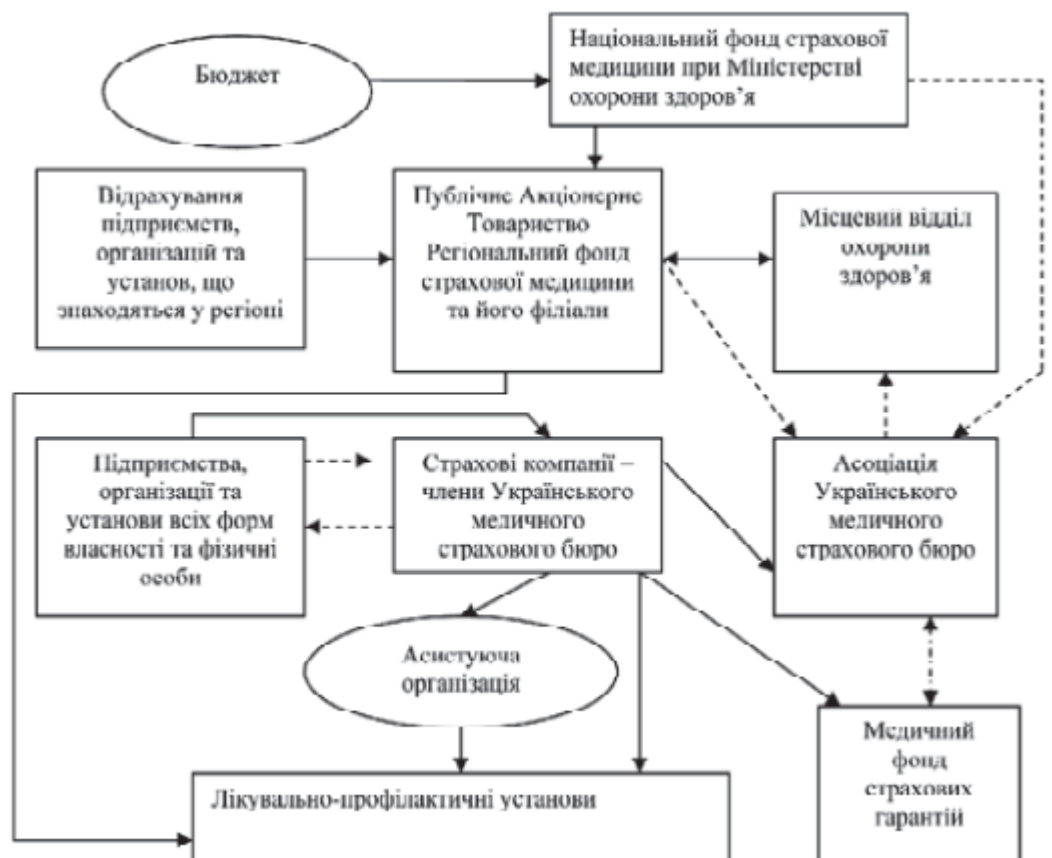
- вміти:

- трактувати функції та принципи медичного страхування
- порівнювати різні типи моделей охорони здоров'я та медичного страхування
- пояснювати механізми відшкодування витрат лікарських засобів у системі охорони здоров'я та медичного страхування
- аналізувати ринок добровільного медичного страхування

Зміст теми.

Медичне страхування – це гарант здоров'я нації в майбутньому. За допомогою страхової медицини в розвинутих країнах Європи вирішується питання гарантованості і

доступності медичних послуг для широких верств населення, залучення додаткових ресурсів у сферу охорони здоров'я. Медичне страхування є формою захисту інтересів громадян у разі втрати ними здоров'я з будь - якої причини. Воно пов'язане з компенсацією витрат, зумовлених оплатою медичної допомоги та інших витрат, пов'язаних із підтримкою здоров'я, а саме з відвідуванням лікарів та амбулаторним лікуванням, придбанням медикаментів, лікуванням у стаціонарі, отриманням стоматологічних послуг, проведенням профілактичних та оздоровчих заходів. Медичне страхування – це гарант здоров'я нації в майбутньому. За допомогою страхової медицини в розвинутих країнах Європи вирішується питання гарантованості і доступності медичних послуг для широких верств населення, залучення додаткових ресурсів у сферу охорони здоров'я. Медичне страхування є формою захисту інтересів громадян у разі втрати ними здоров'я з будь - якої причини. Воно пов'язане з компенсацією витрат, зумовлених оплатою медичної допомоги та інших витрат, пов'язаних із підтримкою здоров'я, а саме з відвідуванням лікарів та амбулаторним лікуванням, придбанням медикаментів, лікуванням у стаціонарі, отриманням стоматологічних послуг, проведенням профілактичних та оздоровчих заходів. Постановою КМУ № 240 запроваджено референтне ціноутворення на всі препарати, включені до переліку лікарських засобів вітчизняного та іноземного виробництва, які можуть закуповувати заклади й установи охорони здоров'я, що повністю або частково фінансуються з державного та місцевих бюджетів, затвердженого постановою КМУ від 5 вересня 1996 р. № 1071 «Про порядок закупівлі лікарських засобів закладами та установами охорони здоров'я, що фінансуються з бюджету». Тобто, декларування оптово-відпускних цін на лікарські засоби, що закуповуються за державні кошти, здійснюватиметься з використанням механізму визначення порівняльних (референтних) цін, установлених у країні їх походження, Болгарії, Молдові, Польщі, Словаччині, Чехії, Латвії, Угорщині, Сербії та в Україні.

Матеріали методичного забезпечення заняття

Завдання для самоперевірки вихідного рівня знань-вмінь.

Перелік тестових завдань додається

Інформацію, необхідну для формування знань-вмінь можна знайти у підручниках:

-основна

1. Основи економіки фармації : навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г.Л. Панфілова [та ін.]; за ред. А.С. Немченко, 2 видання – Х.,2013. – с. 128-134. [Електроний ресурс]

-додаткова

2. Основи права та законодавства у фармації: нац.підруч. для студентів вищ.навч.закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. – Харків:НФаУ: Золоті сторінки, 2016.- С. 212-223 (Національний підручник).

Матеріали для самоконтролю якості підготовки.

А. Питання для самоконтролю

10. Наведіть класифікацію цін.
11. Яка теорія ціни використовується у сучасній ринковій економіці?
12. Назвіть функції цін.
13. Укажіть структуру оптово-відпускної ціни виробника, відпускної ціни підприємства оптової торгівлі, роздрібною ціною на ЛЗ.
14. Чим зумовлена необхідність державного регулювання економіки та фармацевтичного сектора?
15. Дайте характеристику методу державного регулювання цін на ЛЗ, що базується на співвідношенні цін в інших країнах.
16. Назвіть методи державного регулювання ціноутворення на ЛЗ, які використовуються в Україні.

Б. Перелік тестових завдань – тести формату КРОК-2 додаються

В. Задачі для самоконтролю – додається.

Матеріали для аудиторної самостійної підготовки:

Перелік навчальних практичних завдань, які необхідно виконати під час практичного заняття:

Завдання 1. Дайте визначення поняттю:

Референтна ціна - _____

Порівняльна (референтна) ціна на ЛЗ - _____

Завдання 2. Охарактеризуйте об'єкти та суб'єкти системи референтного ціноутворення

Завдання 3. Назвіть принципи системи референтного ціноутворення

Завдання 4. Назвіть функції системи референтного ціноутворення

Завдання 5. Розрахуйте роздрібну ціну лікарських препаратів (табл.1) за умови його відпуску з урахуванням референтної ціни при реалізації населенню (перелік ЛЗ пропонується викладачем під час заняття).

МНН	ТНН	Закупівельна ціна	Роздрібна ціна	Референтна ціна	Доплата пацієнтом за упаковку

Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

1. Організація та економіка фармації. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення: нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А.С. Немченко. Харків : НФаУ: Золоті сторінки, 2015. 428 с.
2. Організація та економіка фармації. Ч. 2. Системи обліку в фармації : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, О. П. Гудзенко та ін.; за ред. А.С. Немченко. Харків : НФаУ: Золоті сторінки, 2016. 416 с.
3. Основи права та законодавства у фармації: нац. підруч. для студентів вищ. навч. закл. / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред. А.А. Котвіцької. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. 528 с.
4. Системи обліку у фармації Ч.2: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2019. 65 с.

Додаткова література:

5. Організація та економіка фармації: тексти лекцій. Навчальний посібник для студентів денної/заочної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва // За ред. Л.М. Унгурян. Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2018. 110 с.
6. Організація діяльності аптек із забезпечення населення і закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту Ч.1: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання / Л.М. Унгурян, О.І. Беляєва, М.С. Образенко та ін. // За ред. Л.М. Унгурян. Одеса: Одес. нац. мед. ун-т, 2020. 92 с.

7. Основні законодавчо - правові акти, що регламентують діяльність аптечних закладів. Довідник / Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В. та ін. // Одеса : ОНМед . 2020. 150 с.

8. Навчальний посібник для самостійної підготовки студентів фармацевтичного факультету до ліцензійного тестового іспиту Крок-2. Фармація / Анісімов В. Ю. та ін.; за ред. Л. М. Унгурян // Одеса, 2019. 240 с.

Інформаційні ресурси

9. Законодавство України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>

10. Нормативно-директивні документи МОЗ України [Електронний ресурс]. Режим доступу: [/http://mozdocs.kiev.ua](http://mozdocs.kiev.ua)

11. Державний формуляр лікарських засобів. Випуск дванадцятий / МОЗ України, 2020 / Інтернет ресурс <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>

12. Державний реєстр лікарських засобів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.drlz.com.ua/ibp/ddsite.nsf/all/shlist?opendocument>.

13. Compendium online. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://compendium.com.ua/bad/>.

14. Еженедельник «Аптека» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.apteka.ua/>.

15. Пошукова база ліків [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tabletki.ua/uk/>.

16. Пошукова база ліків [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://likicontrol.com.ua/>.

17. Пошукова база Medscape [Електронний ресурс]. Режим доступу: Medscape <https://www.medscape.com/pharmacists>.

18. Регуляторна база НТА України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.hta.ua>

Навчально-методичне видання

К.І. Сметаніна, М.І. Півнюк

**Методичні рекомендації для практичних занять
з "Організації та економіки фармації"
для здобувачів освіти
спеціальності 226 "Фармація, промислова фармація"**

Луцьк, 2023

Дані друкарні, реквізити видання (тираж, папір, об'єм тощо)